

מחולק
חינם

ההשגחה

בס"ד, גליון בענייני השגחה וכשרות - מס' 10# כסלו תשפ"א

השגחה בעידן הקורונה

המשגיח שהצליח להבקייע את חומות הבידוד של סין המסוגרת | אחרי בידוד של 336 שעות בסין, משגיח הכשרות הורשה לצאת למשימתו

פרתו של כהן מהפכת התרו"מ של הבד"ץ

הייחודיות שבהשגחת בד"ץ העדה החרדית בנושא הטמנת תרו"מ: השמדה מהפכנית ללא כל פקפוק | ביקור מקורב בטריטוריות הבד"ץ בבתי השיווק באיזור הדרום וירושלים | סקירה מהשטח

כשרות מוצרים שאינם מזון: מה הנֶשֶׁר?

מה ידעתם על כשרות מכיות, מוצרי חד פעמי וניילון ולמה יש צורך כשרותי עליהם? | חילולי שבת המסתתרים מהעין במפעלים שונים, בארץ וגם בחו"ל | והמעקב הבלתי פוסק במפעלי הניילון שבידי בני חודינו הערביים, שליטי ענף הניילון בארץ | כי בו שבת מכל מלאכתו

יצא לאור כסלו תשפ"א על ידי
ועד הכשרות והשמיטה
שע"י **העדה החרדית** ירושלים ת"ו
רח' שטראוס 26 א' ת.ד. 5006
טל. 02-6700200

תוכן **ההשגחה**

©
כל הזכויות שמורות
הערות והארות בנושא גליון "**ההשגחה**"
אפשר לשלוח למס' פקס 073-2219933

השגחה בעידן הקורונה

המשגיח שהצליח להבקייע את חומות הבידוד של סין המסוגרת ■ **אחרי בידוד של 336 שעות בסין, משגיח הכשרות הורשה לצאת למשימתו** ■ מסע התלאות של משגיח הכשרות מטעם הבד"ץ העדה החרדית שהצליח להסתכן לסין הקומוניסטית, הסגורה והמסוגרת, כדי להוביל את מערך הפיקוח הכשרותי במקום ■ **מפיקוח של מספר שבועות, המשימה הפכה לפיקוח של מספר חודשים, למען ציבור המהדרין בכל העולם**

6

כשרות מוצרים שאינם מזון - מה הכֶּשֶׁר?

מה ידעתם על כשרות מפיות, מוצרי חד פעמי וניילון ולמה יש צורך כשרותי עליהם? ■ **חילולי שבת המסתתרים מהעין במפעלים שונים, בארץ וגם בחו"ל והמעקב הבלתי פוסק בנושא** ■ והמעקב הבלתי פוסק במפעלי הניילון שבידי בני דודינו הערביים, שליטי ענף הניילון בארץ ■ **על פורמולות מיוחדות בניילון נצמד, על מנטליות ערבית משודרגת ועל מכונות ייצור הפועלות 24 שעות ביממה... שבועה ימים בשבוע** ■ הרגע הדרמטי עם הבד"ץ, בו יו"ר הדירקטוריון חשף את המספר המקועקע על ידו ממחנה המוות אושוויץ והחליט לשמור שבת במפעל ■ **כי בו שבת מכל מלאכתו**

14

פרתו של כהן - מהפכת התרו"ם של הבד"ץ

על אם הדרך לקרית גת, מצאנו את ה'גן עדן לבעלי חיים': פרות רועות בשלווה ברפת פתוחה ובמקום קש ותבן הן זוכות לאכול לשבעה ממגוון ירקות ופירות העונה, בתיבול של קטניות ופירות יבשים... אך ורק בהשגחת הבד"ץ! ■ הייחודיות שבהשגחת בד"ץ העדה החרדית בנושא הטמנת תרו"ם: השמדה מהפכנית ואמיתית ללא כל פקפוק, למהדרין מן המהדרין ■ **ביקור מקרוב בטריטוריות הבד"ץ בבתי השיווק באיזור הדרום ירושלים** ■ סקירה מהשטח

26

זכור ימות עולם בינו כשרות דור לדור

והתיקי משגיחי הבד"ץ, מגוללים מזכרונם פרקי הוד מימי הכשרות הראשונים ■ בצל גאוני עולם, הראב"ד הגאון הגדול רבי פנחס עפשטיין, הרה"ג רבי אברהם ראטה, הרה"ג רבי הלל שלעזינגער, הגאון הגדול רבי יעקב בלוי חבר הבד"ץ, זכר צדיקים לברכה ■ **כשמרן החזון איש פענח את איכות האדמה במושב חפץ חיים, הסבר מקורי של 'גלתה יהודי מעוני'** ■ עקרונות שהפכו לדרך חיים, שמביאים אותנו למסקנה: ההקפדה של הציבור הרחב על הידורי הכשרות - הם שיקבעו בעבורו את העתיד לבוא ■ **זכרונות קדומים בשיחה מיוחדת עם הרה"ג ר' עמרם בלוי זצ"ל, חודשים ספורים בטרם פטירתו**

34

בראי ההיסטוריה: המדריך לכשרות - חלק ג'

ושבו, מסמכים בפרסום ראשון וחשיפות כשרותיות משנות התש"כ, על פי שורות ה'מבוא' למדריך הכשרות של בד"ץ העדה החרדית | כאשר הגאון רבי יעקב לנדא אב"ד בני ברק מצטרף לפעילות כשרותית משותפת עם בד"ץ העדה החרדית, כאשר סוגיית החלב מגיעה לנקודת פריצה משמעותית וכאשר סוגיית שחיטת העופות מגיעה לשנת המהפכה שלה | **על מאחורי הקלעים של רשימת התרופות באותן שנים, גדולי תורה לצד... רופאים, המבקשים את המידע הכשרותי הראשון מטעם הבד"ץ** | "מה שלא יעשו יחידים, יעשה הציבור בכוח הרבים"

50

בחותרמו של כהן גדול...

ומבוא, שיעיד כי המוצר הזה כשר לבוא אל ביתו ועל שולחנו, ומשם אחרי ברכה כראוי, אל פיו של היהודי שומר התורה והמצוות. ואם בימי החנוכה עסקינן, נקח נא כדוגמא את השמן, המוצר שהוא כל כך פשוט. מה אמור שמן לכלול מעבר למיצוי של זית, הנאגר בתוך בקבוק בשנת תשפ"א או אל פחית מעשה ידי יוצר בשנת תר"צ. השמן זהה אבל הוא כבר לא כ"כ תמים כפי שהיה באותם הימים. השמן שבחותמו של כהן גדול לא נכבש ע"י מערכת קיטור אימתנית ולא מולא בבקבוקים ע"י מכוונות רבת תחכומים ושכלולים, השמן הפשוט של שנת תשפ"א צריך גם הוא הכשר מיוחד ולא אחת מוצאים במערכת הכשרות זיופים חמורים בתחום זה. זה לבד מלמד על הצורך הדחוף בהכשר מוסמך ומיומן כדבעי למהווי.

ואכן בגליון זה עניינכם תחזינה מישרים מאמר מקיף בתולדות הכשרות ובהבדלים המהותיים בין אז והיום, אשר לא נחטא לאמת אם נאמר כי ככל שמקיף הוא, עדיין נוגע הוא רק בקצה המטה ואינו מבטא אלא מקצת מהשתלשלות הדברים בכשרות המתועשת והחובקת זרועות עולם כהיום, בהבדל לבין מה שהיה בעבר הלא כ"כ רחוק.

לא רק זאת, כל נושא בתחום המזון והכשרות, החל מתרומות ומעשרות אשר השאלות בהם יכולות להיזיז מיליוני שקלים מכאן לשם. פטור וחיוב אשר האדם הרגיל הלקוח בחנות אינו מודע בכלל אליהם, כך גם ערלה והשינויים הרבים בתחום הפטנטים החדשים וההמצאות להקלות על 'בעיות' ההלכה ח"ו, שמשנים את סדרי התעשייה בדברים שהם בלתי תעשייתיים בעליל. פירות וירקות אשר הלקוח בחנות העומד מול תפוח עסיסי יכול לחשוב מה כבר יכול להיות כאן בעיה, למה תפוח זה צריך הכשר? המענה לשאלה זו אינה יכולה לקבל מענה בגליון אחד, צריך הוא בירור מקיף על כל המצוות התלויות בארץ, גבולות הארץ וכדומה, אשר לא יכילם גליון אחד. אלא שאף לא רק תחום המזון האוכל המתועש או

כל דרך ובר בי רב דחד יומי יודע לשיר "אוי חנוכה א יום-טוב א שיינער" וכו', יודע לספר על פך שמן קטן בחותמו של כהן גדול שנמצא וממנו הדליקו ובו היה הנס של יומין דחנוכה, אותם ציוו לנו חז"ל הק' לחוג מדי שנה בשנה בהלל ופרסומי ניסא כבימים ההם בזמן הזה, וישראל עם קדוש מהדר במצוות למהדרין מן המהדרין.

חותמו של כהן גדול היה מאז ומעולם הסמל והדוגמא למשהו טהור, מזוקק, משהו שיד טמאה לא נגעה בו. ואם אמנם בימי המקדש היו מצווים על טומאה וטהרה ועל כן כה נחוץ היה החותם כדי לדעת כי השמן שנמצא בפח הקטן טהור הוא ולא נגעה בו טומאה, אך בכל זאת הסמך לחותם של טהרה נקבע מאז ועד ימינו אנו.

חיים אנו בימים בהם התעשייה השתלטה על העולם. תעשייה רבת גוונים החל ממזון מתועש. לא הרי הלחם של שנת תשפ"א כהרי הלחם של שנת התר"צ, הלחם הוא אמנם הלחם אותו אכל היהודי בפת שחרית בחנוכה תר"צ והוא זה אשר היהודי אוכל במסיבת מרעים בחנוכה תשפ"א, אבל מרכיביו שונו עד לבלי הכר. ורק כדוגמא קלה לקחנו את הלחם, כל תעשיית המזון המגלגלת מליארדים רבים מקצה הארץ ועד קצהו, ומעסיקה מיליוני אנשים מהם במשרדים ממוזגים או מפעלים תעשייתיים רבי מבואות ומכוונות, או לחילופין בשדות, נשתנו העתים ואין היום איכרים של ספרוני הילדים המובילים בהמה או טרקטור מעשן. כן גם כמובן מושגים ומרכיבים אשר אבותינו ואבות אבותינו לא חלמו עליהם שנכנסים אל תוך הצלחת ואל תוך שקיות המתמקים של צאצאינו היקרים. הדברים משתנים חדשים לבקרים. המון מומחי ומהנדסי מזון משנים את סדריו כמעט משנה לשנה. כל אלו מצריכים כמובן את חותמו של כהן גדול, תעודת כשרות והצהרה ברורה של הכשר מוסמך ובעל מוניטין היודע לנווט את דרכו בתוך מבול התעשייה הזאת ולמצוא בו מוצא

...נשתנו העתים
ואין היום איכרים
של ספרוני הילדים
המובילים בהמה או
טרקטור מעשן. כן
גם כמובן מושגים
ומרכיבים אשר
אבותינו ואבות
אבותינו לא חלמו
עליהם שנכנסים
אל תוך הצלחת
ואל תוך שקיות
המתמקים של
צאצאינו היקרים...

ימים מלאי עשיה אבל גם מלאי אתגרים גדולים ומורכבים הם הימים האלו בועד הכשרות, החל משולחן הרבנים ועד לאחרון אנשי השטח, נסיעות לחור"ל היום אינם דבר של מה בכך, משגיחים שבעבר החתימו דרכון בתדירות של פעם בשבוע - מקורקעים...

דחנוכה לביא אל זה אל תודעת וידיעת הציבור כדי להבין את נושא ה'חותם' מהותם של ימים נעלים ומקודשים אלו.

הימים האלו הם ימים מאתגרים מאוד לועד הכשרות. ימי הנגיף אשר שינה פני תבל ושיבש את מפת הכשרות העולמית. מדינות נסגרו וחדלו מלהכניס משגיחים אל שעריהם. דבר אשר שינה בהכרח את מקומות היצור והתעשייה, וכך גם ימי ההכנה לשנת השמיטה הקרובה ובאה אשר כבר עסוקים בה בועד הכשרות ובמחלקות הספציפיות זמן רב מאד.

ימים מלאי עשיה אבל גם מלאי אתגרים גדולים ומורכבים הם הימים האלו בועד הכשרות, החל משולחן הרבנים ועד לאחרון אנשי השטח, נסיעות לחור"ל היום אינם דבר של מה בכך, משגיחים שבעבר החתימו דרכון בתדירות של פעם בשבוע - מקורקעים, וגם אלו הנוסעים מסורבלים במסכות והגנות כל

מרקט" וקונה משם את מצרכי המזון הנדרשים לו ולבני ביתו. כשהוא אכן מפקח שיהיו אלו בכשרות הביד"צ ובחותמת של כה"ג חותם הכשרות, ולא מילתא זוטרתא היא כי כל מוצר צריך בדיקה ועיון אחרי החותמת כפי שמפרסמים ועד הכשרות חדשים לבקרים. אבל כאמור הציבור אינו מודע אף לא למעט מן המעט מכל המערכת הגדולה הזאת, הציבור מקבל את זה כדבר מובן מאליו, ומבין כי שולחן יהודי וכשרות ירדו כרוכים מן השמים בימי יוחנן כהן גדול חשמונאי ובניו ובשנת תר"צ וכך גם בשנת תשפ"א, ועל כן מביא ועד הכשרות כפעם בפעם את דברו בפני הציבור. זו היא מטרת ותכלית הגליון הזה המוחזק עתה בידיכם.

לא לחינם יוצא לאור הגליון ביומין דחנוכה. כאמור דגש הושם על חותמו של כהן גדול, ומשכך למדנו בהיקש וגזירה שוה את הצורך הבסיסי בחותם של כה"ג שיעיד על כשרות וטהרה, אין מתאים מיומין

אשר איננו כזה. גם תחומים בהם חושב האדם שאין מן הצורך בהכשר אלא שהאדם הרגיל אינו מודע לכל התהליכים המייגעים אשר המוצר התמים הזה עבר עד שמצא את מנוחתו על מדף המרכול, אליו נכנס היהודי היקר או עקרת הבית. כך גם מוצרים שאינם נוגעים כלל אל סוגיית אוכל נפש או מכשירי אוכל נפש, אלא שאר סוגיית הנדונות בועד הפיקוח ההלכתי שע"י העדה החרדית...

עוד לא נגענו בענינים ערכיים אשר הם בכלל אינם בתחום הכשרות. אינם כתובים בשו"ע הלכות איסור והיתר ואינם מופיעים בהלכות שבת. בעיה מורכבת המעסיקה רבות את ועד הכשרות והיא; האריות. כמה פשוט ככה מסובך, אריות שגרפיקאי ואיש פרסום החליט לעצב את העטיפה של המוצר המסוים הזה אחרי שקבל את ההכשר ועבר את כל גלגולי הבירור של מרכיבי המוצר ותת מרכיביו, חומרי הגלם מהם נעשו. המעבדות בדקו מרכיבים שונים ומומחי המזון קבעו כי הוא זה. היצרנים החלו לייצר, ולרגע לא חשבו האם ראוייה היא לבא לידי ילד של תלמוד תורה או אל בת של בית חינוך לבנות? או אם מכוונים הם במסורת אבותינו שמירתם על כל חלקי הדת בארה"ק. יושבים בועד הכשרות גם על מדוכה זו ולא מעט, הרבנים כמו ההמונים המיוחדים על נושא זה מקדישים שעות וממלאים תיקים עבי כרס בנושא מורכב זה אשר איננו כשרות של מאכל אלא של חינוך, גם זה הוא תחום בועד הכשרות.

אל צד זה של ההשגחה מצטרף כמוכּוּן נושא השבת. הכשרות אשר אינה מדלגת על חומרא והידור, שמה לה במרכז מעיינה בהוראת הרבנים הגאונים כ"ק מרן הגאב"ד והביד"צ שליט"א שלא להסתמך על קולות והיתרים אשר רבים אחרים סומכים עליהם, כמצלמות והשגחה מרחוק בלבד, או אל קולות בהלכות שבת וכדומה.

בכל אלו, החל מההשגחה הבסיסית על המוצר בכל תהליך ייצורו ותכנונו, ועד לאריותו, יושבים הרבנים הגאונים ראשי ועד הכשרות שליט"א יחד עם צוות של משגיחים ומפקחים הנותנים עינם וליבם לילה ויומם על נושא הכשרות, והדבר הקשה יביאו כפעם בפעם אל שולחן מלכים של רבותינו הגאון"צ הגאב"ד והביד"צ שליט"א אשר להם משפט ההכרעה כדת מה לעשות בכל שאלה העולה על הפרק.

לכל אלו אין הציבור מודע כלל ועיקר, רוב רובו של הציבור נכנס אל ה"מרכול" השכונתי או אל ה"סופר

**...האריזות.
כמה פשוט ככה
מסובך, אריזות
שגרפיקאי
ואיש פרסום
החליט לעצב
את העטיפה של
המוצר המסוים
הזה אחרי שקבל
את ההכשר ועבר
את כל גלגולי
הבירור של
מרכיבי המוצר
ותת מרכיביו...**

ואינו נחתם בחותם הכשרות לפסח, כידוע, הנה כי כן אי אפשר בגליון אחד להקיף את האתגרים והפעולות כולם ואפילו לא את חלקם, וכ"ש וק"ו לא את ההתמודדויות בהם מתמודד המשיג בשטח, המפקח מעליו או מערכת ועד הכשרות כולה, עם הזמן הזה המקיף נגיף ערב פסח ושביעית גם יחד. אלא כדי לתת מעין הצצה קטנה וזווית ראייה מסוים אל היד המחתימה בחומתו של כהן גדול את המוצרים הבאים אל בתינו על שולחנו ופיותינו. יהי רצון שנוכל אכן לשמור על פח השמן הטהור. חינוך בנינו ודורותינו אשר רבות תלוי בכשרות המאכלים כידוע מחז"ל וספה"ק, ועל טהרת שולחנו של ישראל לאורם של רבותינו עיני העדה הגאוה"צ מרן הגאב"ד והביד"צ שליט"א. עדי נזכה בקרוב לאור חדש על ציון יאיר בביאת גוא"צ ושם נעלה המנורה בטהרה ע"י כהן גדול העומד ומטיב ומדליק את הנרות בהר הקודש בירושלם בב"א.

מקום לפי תנאיו ובידודיו, שגעונותיו וחומרותיו של כל מקום וכל מדינה אליה מגיע המשיג בעבודת הקודש שלו. יקח כל אחד לדוגמא את כאב הראש והלחץ בו שרוי כל בעל שמחה בימים אלו. היכן ובאיזה מתכונת הם יתקיימו אם בכלל. ומהם יקח בק"ו את מה שעובר על משיגים ומפקחים בבואם לסדר את עניני הכשרות בימים טרופים אלו בהם שערי מדינות נפתחות ונסגרות לפי ממדים שונים ומשונים ואין אדם יודע מה יביא יום המחר ואיזה איזור יהפוך לאדום ולסגר. וכל זאת במדינות בהם לפעמים הדלת נסגרת על יושביהם ואין מהם יוצא. בפרט כאשר הימים הם ימי ערבי פסחים, אשר בועד הכשרות מתחיל הוא הרבה לפני שעקרת הבית החרוצה ביותר מתחילה לחשוב על "פסח'דיג מאכך". וכמסורת ועד הכשרות שלא לסמוך על קולות והיתרים כלשהם וכל אשר איננה השגחה תמידית בפועל ממש אינו עולה על שולחן מלכים

השגחה בעידן

התק

המשגיח שהצליח להבקייע את
חומות הבידוד של סין המסוגרת
אחרי בידוד של 336 שעות
בסין, משגיח הכשרות
הורשה לצאת למשימתו

וורונה

המשגיח בפתח המפעל

מסע התלאות של משגיח הכשרות מטעם הבד"ץ העדה החרדית שהצליח להסתגל לסין הקומוניסטית, הסגורה והמסוגרת, כדי להוביל את מערך הפיקוח הכשרותי במקום ■ מפיקוח של מספר שבועות, המשימה הפכה לפיקוח של מספר חודשים, למען ציבור המהדרין בכל העולם

חיים קוטלר

מחיר החירות של האדם הפרטי אינו נלקח בחשבון, בשעה שהמטטר הסיני, הקרוב יותר לדיקטטורה, החליט לרמוס בכל כוחו את הנגיף, שהוא עצמו הביא את התופעה לכל העולם. כעת, כל האמצעים הסיניים מופנים כלפי תיירים מבחוץ המתדפקים על שעריה. כך מצא את עצמו משגיח כשרות מטעם הבד"ץ מבלה 336 שעות של בידוד הרמטי, באחד המלונות בשנגחאי. שלב זה, של בידוד מוחלט בחדר יחיד, תחת מעקב מלא של השלטונות ואמצעי זהירות מרחיקי לכת, היה כבר האחרון והקל במסע התלאות הארוך.

זהו סיפורו של הרב אברהם, אחד ממשגיחי הכשרות מטעם הבד"ץ שיצא בתחילת חודש אלול לסין, כדי לפקח על קו ייצור שבהשגחת הבד"ץ עבור ציבור המהדרין בארץ ובעולם. כך זה נראה מבפנים.

מהרגע הראשון, שום דבר לא הלך חלק. "התלאות", הוא מספר לנו, "התחילו למעשה כבר בשדה התעופה בארץ, עוד בטרם החל המסע לסין". המתח בלבו של המשגיח התחיל לגאות כאשר במשך שעות ארוכות, התבלבלו הפקידים הישראליים בין ההנחיות והטפסים השונים של הרשויות בסין אותם נדרש כל תייר למלא בקפידה יתירה בטרם עלותו למטוס. "העיקובים כמעט שגרמו לי להחמיץ את הטיסה, אשר עלותה מסתכם בכמעט 20,000 ש"ח.

עוד הקורונה ממשיכה להכות קשות בענף התעופה ברחבי העולם, יש כאלה שכל תפקידם הוא לעבור ממדינה למדינה, כמעט בכל מחיר. אלו הם משגיחי הכשרות מטעם הבד"ץ, העושים את המסלול דרך מדינות שליטיות ולפעמים רביעיות, הכל למען הצלחת המשימה הכשרותית שמוטלת על כתפיהם. בשעה שאנשים הטסים ממדינה למדינה נאלצים לעבור שרשרת בדיקות ביורוקרטיות ואישורים מאישורים שונים, מתלוננים על התלאות ורבים מהם מחליטים לוותר על 'התענוג' לטוס בתקופה זו, המשגיחים מטעם הבד"ץ העדה החרדית הופכים להיות יותר ויותר חדורי מטרה. המאמצים מגיעים לשיא כשמדובר במדינת סין, היכן שהקורונה התחילה.

מסתבר שדווקא בסין, המדינה שהפיצה את הקורונה לכל העולם, בשלווה יחסית, כאילו כל שחלף על פניהם בתחילת השנה היתה שפעת עונתית. אולי גם בגלל שבסין שומעים ויודעים פחות על דמוקרטיה וזכויות אדם.

מפעל היצור הפפריקה בסין

"מסתבר כי הייתי היחיד שעלה על מטוס לצרפת ומשם אמור הייתי להמשיך לסין, היחיד שפניו מועדות למדינה הקומוניסטית. כך מצאתי את עצמי בשעה שכולם מתרחקים מהמדינה המצורעת, דווקא אני הייתי היחיד שבדרך לשם. אף אחד לא היה שם כדי לעזור או לתרום מנסיונו.

"אבל כשהתפקיד שלך הוא משגיח כשרות, ברור לך שאין אופציה כזאת להחמיץ טיסה שכל כך הרבה תלוי בזה", הוא מסביר את הלחצים העצומים והמאמצים הכבירים שהוכתרו לבסוף בהצלחה, כאשר ברגע האחרון, נמצא הברקוד המבוקש, מין צמיד מיוחד אותו הוא אמור לעטות על ידו, אשר הוא מוזן עם כל הטפסים הנדרשים והוא זה שמאשר את כניסתו לפי כל האישורים הנדרשים. שעה ספורה בטרם ההמראה, הוא הצליח להגיע אל המטוס, אשר חרטומו פנה לעבר צרפת.

"אחרי טיסה של מספר שעות, בה אני מגלה כי אני החרדי היחיד על הטיסה, נחתתי בצרפת וכאן החלה מסכת נוספת של קשיים ולחצים". למעשה, הטיסה הייתה אמורה להמשיך לסין תוך שעות ספורות, אלא שאז התברר כי הטיסה לסין מבוטלת וכי הועבר לטיסה אחרת לסין שתתקיים למחרת, כעבור 24 שעות כמעט.

"הבידורים לפתרון המצב, מגלים כי המצב חמור משחשבתני... ניסיתי להשיג לעצמי אוכל כשר ולינה באכסניה קרובה, וגיליתי כי אין לי אפשרות לצאת משדה התעופה. יצרתי קשר עם אחד ממכריי בפאריז והתברר לי כי הלה בדיוק בימים אלה בכלל בתוניס... לבסוף הצלחתי ליצור קשר עם אחד מהשלוחים בפאריז וזה הביא בעבורי אוכל כשר עד פתח בית הנתיבות, אך האישור המתאים להעברת המוצרים פנימה אינו נמצא". האוכל הכשר נשאר בחוץ, המשגיח הרעב נשאר בפנים והלילה מתחיל לרדת.

בלית ברירה רוכש המשגיח לעצמו כמה בקבוקי מים, אחרי חיפושים ארוכים הוא מוצא בחנות קטנה בשדה התעופה שקדים בלתי קלויים ורוכש כמות נכבדה מהם ושומע כי ישנו בית מלון קטן בתוך שדה התעופה. הוא מתעודד מעט ומברר אודותיו, אבל אז מתברר לאכזבתו כי המלון סגור, שוב בגין הקורונה.

משכך, "ביקשתי גישה אל המזוודות הממתינות לטיסה שלמחרת, אך אין אפשרות"... מחוסר ברירה, הוא מתכוון לישון בחדר צדדי. השוטר הצרפתי הבטיח להשיג בעבורו ובעבור התיירים האחרים מיטות נוחות, אך ההבטחה לא מתממשת.

ואז, במקרה, המשגיח בודק את מזוודת היד ומגלה לשמחתו שתי חפיסות קרקר. "מימי לא שמחתי כל כך למראה קרקרים

ואז, במקרה, המשגיח בודק את מזוודת היד ומגלה לשמחתו שתי חפיסות קרקר. "מימי לא שמחתי כל כך למראה קרקרים יבשים כמו אלה בשדה התעופה בפאריז", הוא מסכם בחיוך...

"יש לי טריק", עמו אני משתמש בטיסות ארוכות, כדי לגלות על נוכחותו של יהודי אחר על המטוס. אני מתייצב לתפילת שחרית בטלית ותפילין בגאון, מה שמצית בדרך כלל ניצוץ טבעי אצל יהודי אחר וזה תמיד נמשך אליי כמו דבורה אל הצוף ומכאן מתחילה ידידות שמנעימה את הזמן במשך הטיסה הארוכה. אלא שהפעם זה לא עבד. פשוט, כי לא היה שם אף יהודי נוסף", הוא מספר על השעות המדכדות. השעות הארוכות עברו חלפו לבסוף והמשגיח מצא את עצמו בבית הנתיבות

יבשים כמו אלה בשדה התעופה בפאריז", הוא מסכם בחיוך. אחרי תנומה שוברת עצמות על קרקע בית הנתיבות, התחיל המשגיח את היום השני למסע בדרך לסין, שגם הפעם עמוס היה בבידורקטיה מורטת עצבים. השעה הייתה שעת בוקר מוקדמת כשזכה לבסוף לעלות על המטוס לסין. שוב התברר לו כי הוא היה היחיד על המטוס. עובדה פחות משמחת, כשאתה יודע שמחכה לך 14 שעות טיסה של בדידות. ומי יודע מה עוד מחכה לך שם?

המשגיח במפעל

הפפריקה עובר ניקוי

הסיני בשנגחאי, אלא שהפעם, במקום שיקבלו את פניו פקידים ושוטרי גבול, הוא פגש...אסטרונאוטים.

"כל בעלי התפקידים בשדה התעופה בסין, עוטים סרבליים לבנים מכף רגל ועד ראש ואמצעי זהירות המכסים את כל גופם וכמעט שאתה לא רואה פרצוף או צורת אדם. אתה מתנהל אך ורק לפי סימוני ידיים של ה'אסטרונאוטים' האלה. כולם מצייתים בשקט ובהכנעה", הוא מספר.

כאן מגיעה לביטוי עוצמת השליטה הסינית אחרי אזרחיה, באמצעות המעקב הבלתי פוסק של המפלגה הקומוניסטית אחריהם, החינוך הדרקוני לצייתנות מוחלטת ותנאים בלתי מזמינים למפרי התקנות. על זכויות אדם, לא שמעו בסין מזה עשרות שנים...

אלה הולידו אזרחים אטומים, חסרי רצון לסייע לתיירים או אף בינם לבין עצמם. כל בקשה שלך נתקלת בתשובה לקונית וקצרה, ללא מבע או אמפתיה. במידה והתשובה שאתה רוצה לשמוע, אינה אפשרית, תיתקל במסכת שקרים ללא ניד עפעף. הרודנות מחקה כל עצמאות ורגש אנושי כנה. מה שמרתק הוא שכל העולם מבקש להגיע לסין בשביל ייצור או סחר, בעוד המדינות השכנות במזרח הם הרבה יותר פתוחים לעסקים ונעימים לשיתוף פעולה. התעלומה הזו, משקפת את המאמץ של המשטר הקומוניסטי למשוך השקעות ועסקי חוץ, מה שהוביל למלחמת הסחר הגדולה בין המדינות.

אך בנתיים, בבית הנתיבות הסיני בשנגחאי, המשגיח נאלץ לעבור שוב שרשרת של בדיקות קורונה ומילוי טפסים אחרים ארוכה מני ים, שעל כולם אתה מחוייב לחתום, גם אם אתה לא מבין, אחרת אתה מגורש מיידית מהממלכה הקומוניסטית. אין שיח, אין הסברים. התהליך הוא חד משמעי, אטום וחסר

"כל בעלי התפקידים בשדה התעופה בסין, עוטים סרבליים לבנים מכף רגל ועד ראש ואמצעי זהירות המכסים את כל גופם וכמעט שאתה לא רואה פרצוף או צורת אדם..."

באופן מלא, אין דרך כניסה. המסמכים הוחתמו ואושרו לבסוף והמשגיח מגיע אל ביקורת דרכונים ושוב שרשרת של שאלות ובידורים, שמסתיימת לבסוף עם האישור המיוחל.

כעת מתנינים למעבר כל הנכנסים באולם מיוחד ולהגעת אוטובוס שיסיע את כולם ל'בית המלון' לבידוד. מאוחר בלילה מופנים כולם בשורה עורפית אל אוטובוס מיוחד וממוגן הממתין בחוץ. נפש חיה לא נראית בסביבה, למעט שוטרים ממוגנים בכל הסרבליים מכף רגלם ועד קדקדם. "לרגע אתה מרגיש כמו אסיר מול סוהרים, אבל זה רק ההתחלה. אחרי נסיעה של מספר שעות הגענו. במקום לשמוח, משהו שקע בליבנו", משחזר המשגיח.

נאמר להם כי הם עומדים לשהות במשך 336 שעות ברציפות בבידוד, או במילים אחרות, 14 יום בבידוד. לשם כך הם נלקחים ל'בית מלון' מיוחד שהוכשר לכך. אלא שהמקום בו האוטובוס עצר, נראה יותר כבית כלא, עם קירות בטון חשופים. ובסין כמו בסין, אין לך אפשרות לבדוק או לקבל הסברים.

שוב חוזרת הסצנה על עצמה, כל

התחשבות. גם לכך המשגיח היה מוכן. אבל אז נוצרה הבעיה, באיזה מלון אתה אמור לשהות? מי אנשי הקשר שלך בסין? ועד שכל הפרטים הקטנים והאחרונים נרשמים

ייצור פפריקה כשר לפסח

השגחה צמודה לכל אורך תהליך הייצור

השגחה בעידן הקורונה

התיירים פוסעים בדממה בשורה עורפית כמו אסירים עד שהם מגיעים אל הפקיד שאף הוא ממוגן, אשר מוודא אם הפרטים נכונים. כל תייר מקבל שקית מיוחדת, עם אמצעי בדיקות לקורונה, חומרי חיטוי חריפים ונלוויהם ומופנה לחדרו. רק אז, מתברר למשגיח כי היתה זו כניסה אחורית לבית מלון מכובד דווקא ולא אכסניית נוער מוזנחת...

המשגיח נושם לרווחה כשהוא מובל בפרוזדור מואר ומפואר, אך לא לזמן רב. אחרי שהוא נכנס לחדר קטן ונחמד למראה, הדלת נטרקת מאחוריו בצורה הרמטית. השעה נרשמת על ידי השוטרים ומרגע זה והילך במשך 336 שעות, אין כניסה או יציאה מהחדר כלל וכלל. הדקות הראשונות היו מדכדות ומעיקות. אך המשגיח מחליט לבדוק את החדר שהוקצה לו ומצב רוחו מתרומם. מתברר שקיבל גם מקרר ואף מרפסת קטנה מסתרת מאחורי הווילונות. לאט לאט חוזרת העליזות לסביבתו והוא מתחיל להתארגן.

התיירים חייבים להתארגן מראש עם כמויות המזון הנצרכות למשך שבועיים. המשגיח הקפיד על רכישת 'לחם חי' בדווקא כי הוא מחזיק מעמד זמן רב יותר. אך הבידוד עשה את שלו ולקראת הסוף, חלק מהלחם התעפש. גם אז מצא המשגיח תחליפים אחרים למאכל שהוא הכניס למזוודותיו מראש, מצרכי מזון אחרים הוא קיבל מבחוץ מהשלוחים תוך שהזמן עבר בעצלתיים, אך מתוך התעלות. "אפשר להעביר את הזמן בשעמום

הפריקה לאחר שנטחן עובר בדיקה

המשגיח בהכשרה והגעלה

השגחה בעידן

הקורונה

המשימה בס"ד הסתיימה בהצלחה גדולה לרווחת ציבור המהדרין בארץ הקודש שקיבל שוב מושג גודל מסירות הנפש המושקעת בכל צעד ושעל של נושאי התפקידים במערכת הכשרות של בד"ץ העדה החרדית.

במשך השבועות שעשה המשגיח בסין, הנתונים בארץ אודות התפשטות נגיף הקורונה החלו לגאות, מה שהפך את הכניסה לסין עבור משגיחים נוספים, כמעט בלתי אפשרית.

מנגד עם כל יום שעובר, יבואנים נוספים המתחננים לייצורים בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית, הגבירו את הלחצים, בשעה ששוק המהדרין ממשיך לדרוש את המוצרים הקבועים בהשגחת בד"ץ העדה החרדית.

בהתאם לכך, המאמצים לשליחת משגיחי כשרות לסין הגיעו לשיא, אך התהליכים הביורוקרטיים המורכבים הפכו להיות קשים יותר, עד בלתי אפשריים. כמו באופן מתואם, בימים האחרונים שלפני ראש השנה התבטלה טיסת החזור של המשגיח מסין לארץ...

אם לא די בכך, בכל מדינות המזרח, כמו תאילנד, ויאטנם וגם הפיליפינים, סגורים הרמטית לתיירים מבחוץ, מה שאינו מותיר אפשרויות נוספות בפני הרבנים.

"בלית ברירה", אומר המשגיח ר' אברהם בשיחה עמנו מסין, "קיבלתי את ההחלטה הלא פשוטה להשאיר לתקופת החגים על מנת להמשיך להוביל את הפיקוח על סדרת ייצורים נוספים הממתינים להשגחת הבד"ץ מייד אחרי החגים".

קרוב לשנה. וכיצד יש לך את הממון לשלם בעבור כך? שואל העשיר בתמיהה והלה עונה לו, אני כאן איש התחזוקה...

"כך זה גם כל הקושי הזה, שאמנם מעיק ומטריד לאורך כל מסע התלאות, אך כשאתה זוכר שאתה כאן בזכות משימת כשרות, הכל מתגמד, בפרט שאתה יודע כי לפום צערא אגרא", עם הדברים האלה סיים המשגיח לסכם את יומו האחרון בבידוד.

למחרת הוא כבר יצא למשימת הכשרות בתחום ייצור הסוכריות, שדרשה פיקוח במשך ימי הייצור עד קרוב לימי הדין. במבט מבחוץ, ייצור סוכריות נראה פשוט למדי, צא ולמד עד כמה גדולה ומורכבת ההשגחה הדורשת משגיח שיטוס עד לסין, יעבור את התלאות והטלטולים האלה ולאחר מכן לבצע פיקוח במשך קרוב לחדש על תהליך הייצור.

נוראי, כפי ששמעתי מהתיירים הנכרים האחרים שהתאבלו והתבטלו וכמעט שהשתגעו. אך אני חשבתי שאף אחד לא הכריח אותי לעשות זאת, אלא התפקיד כמשגיח כשרות אותו בחרתי. הבידוד הזה מחזיר אותך לאיזון, אתה מספיק לעשות הכנה ליום הדין ולהבין משהו מן המשהו ממה שאמרו חז"ל על יוסף שיצא מבית האסורים בראש השנה.

גם המשימה הכשרותית מקבלת מימד אחר במהלך 336 שעות הבידוד, וכפי שלימדנו אבי תורת המוסר רבינו רבי ישראל סלנטר עם המשל על אותו עשיר שהגיע לבית מלון יקר ביותר, אשר הרשה לעצמו לבלות שם רק יום אחד מפני מחירו הגבוה. להפתעתו הוא מוצא שם את אחד מחבריו הפשוטים, מבלה שם זמן רב. הוא שואל אותו כמה זמן הוא עושה שם? וזה עונה לו,

שולחן השבת של המשגיח

בנתיים, הפך השופר שהמשיגה לקח עמו לדרך במהלך חודש אלול, לשופר של תקיעות ראש השנה, כשמסביב לו מניין יהודים, חלקם תושבי סין.

"התפילה היתה מרגשת מאד ונגעה בנימי הנפש, כשעמדנו והתפללנו במקום הזה שהפיץ את המגיפה לכל העולם, התחושה היתה שמענה מידת הרחמים עלינו תתגלגל..."

"אל התפילה הצטרפו מספר יהודים המפוזרים במחוז זה, חלקם התקרבו והניצוץ ממש נדלק בקרבם."

ביום כיפור, כבר שהה המשיגה במניין גדול מעט יותר, "וההתעוררות היתה רבה מאד, גם יהודים רחוקים מאד הגיעו, לשפוך לב ולשוב בתשובה."

אבל דווקא בחג הסוכות, כשמגיע שלב השמחה, היו המניינים שוב דלילים למדי, אך הגיעו לשיא רק בסעודות הגדולות שנערכו בסוכה מהודרת מטעם הקהילה היהודית, לקרב רחוקים.

"מסתבר כי יהודים רחוקים בארץ ישראל, מוצאים דווקא בגלות את כל הסיבות להתקרב בחזרה למסורת ולהתאחד עם יהודים אחרים וחלקם אפילו העריצו את תפקיד המשיגה ששווה בניכר למען כשרות המהדרין."

אפילו ד' מינים הגיעו בשילוח אווירי במיוחד מארץ ישראל עבור המשיגה ר' אברהם ובני הקהילה המקומית, כמובן בהשגחת הברד"ץ..."

"התפללו יחדיו, היה לנו מניין מצומצם אך לא ויתרנו וזה היה נצחון אישי בעבורינו כל תפילה במניין, בפרט שזה במסגרת תפקיד כשרותי ולמען ציבור המהדרין בארץ הקודש."

מעמסת הכשרות, כאילו עצרה לרגע עד אחרי יום שני של שמחת תורה, שנחגגה בסין בהתרגשות, אך יום למחרת, הוצף המשיגה במשימות כשרות.

"בניגוד לחודש אלול, אז הובלתי את הפיקוח על קו ייצור באיזור אחד והתרכזתי בתחום הממתקים, כעת אני נדרש לטוס בטיסות פנימיות למקומות שונים ברחבי סין, על מנת לפקח על הייצור וזה הופך להיות קשה ביותר, כל טלטולי הדרכים,

במשך השבועות שעשה המשיגה בסין, הנתונים בארץ אודות התפשטות נגיף הקורונה החלו לגאות, מה שהפך את הכניסה לסין עבור משגיחים נוספים, כמעט בלתי אפשרית...

בין יו"כ לסוכות, משימה כשרותית נוספת מתגלגלת לידי המשיגה, שמנתקת אותו באחת מימי חג הסוכות ל...ימי חג הפסח המשמשים ובאים בעוד כחצי שנה: פיקוח על ייצור שום טחון כשר לפסח. הוא נוסע למפעל מוודא כי הכל מתנהל כדת וכדין, תוך שהוא מיטלטל בטיסות הלוך ושוב במשך מספר שעות ארוכות.

אחרי חג הסוכות מגיעה משימה נוספת בתחום עיבוד דגי טונה, ממנה הוא עובר למשימה נוספת לפקח על קילוף וקליית ערמונים בצד השני של סין, שם כבר החורף מורגש בעיצומו, בעוד הוא מגיע מהחלק הקיצי של סין.

המשיגה כבר מרגיש על גופו את חג הפסח הקרב ובא, כאשר הוא שוב נשלח למשימת כשרות בתחום ייצור הפפריקה כשר לפסח, משם הוא חוזר בטיסה נוספת למפעל נוסף בתחום הממתקים, שם היתה התחנה האחרונה שלו, נכון לכתיבת שורות אלה, בתחום הכשרות.

את מסירות הנפש הזו - אנו אומרים למשיגה ר' אברהם הפועל בסין מטעם ברד"ץ העדה החרדית - כל שוק המהדרין יידע כעת הרבה יותר להוקיר ולהעריך.

בהם אני נע ונד, אך מחוסר ברירה, אין מישהו אחד שיעשה זאת. כעת אנחנו משיגים בתחום עיבוד הדגים ומייד לאחר מכן כבר ממתינה לנו המשימה הבאה בעז"ה והכל למען הציבור המקפיד על קלה כבחמורה ומוצא בהשגחת הברד"ץ את הראויה לכך."

בתחילת חודש תשרי, בין כסה לעשור, פיקח המשיגה על הליכי עיבוד דגי טונה במשך מספר ימים, אלא שאל המפעל הוא נדרש לטוס מספר שעות הלוך וחזור.

לקראת סוף הבידוד לחם התעפש

מה הכשרות?

מה ידעתם על כשרות מפיות, מוצרי חד פעמי וניילון ולמה יש צורך כשרותי עליהם? ■ חילולי שבת המסתתרים מהעין במפעלים שונים, בארץ וגם בחו"ל והמעקב הבלתי פוסק בנושא ■ והמעקב הבלתי פוסק במפעלי הניילון שבידי בני דודינו הערביים, שליטי ענף הניילון בארץ ■ על פורמולות מיוחדות בניילון נצמד, על מנטליות ערבית משודרגת ועל מכונות ייצור הפועלות 24 שעות ביממה... שבעה ימים בשבוע ■ הרגע הדרמטי עם הבד"ץ, בו יו"ר הדירקטוריון חשף את המספר המקועקע על ידו ממחנה המוות אושוויץ והחליט לשמור שבת במפעל ■ כי בו שבת מכל מלאכתו

חיים קוטלר

מה הקשר?

משגיח באולם ייצור רידי אלומיניום

עולמית אדירה של תאגידים וקונצרנים במסגרות שונות, הפכה סוגיא זו למורכבת במיוחד, אשר נוגעת לכל אחד מאיתנו בקשר ישיר לתחום שמירת השבת כהלכתה. אך לפני שנצלול אל עומק סוגיא זו, הבה נשרטט קווים כלליים אודות טיבו של חותם הכשרות של בד"ץ העדה החרדית. גם בשעה וגם בתחום שהציבור אינו מפנים דיה את מהות החותמת המתנוססת על (כמעט) כל מוצר שהוא מבקש להכניס הביתה, פועלת מערכת ענפה של משגיחים ומפקחים, בראשות הרבנים שליט"א מטעם הבד"ץ, אשר כל תפקידם הוא להקדים את הבאות ולחסום כל חשש כשרותי מראש.

כך גם בנידון דידן עמו התחלנו, משמעות החותמת, מעבר לאישור על כשרות המוצר, היא ההתאמצות שהמוצר יוצר במקום ובתנאים שהם לכתחילה, דרך כל המעורבים בייצורו ובשיווקו - כך ביטא הגאון רבי אברהם יצחק אולמן שליט"א, חבר הבד"צ ורב הפוסק של וועד הכשרות, את תפיסת הכשרות של הבד"ץ.

לא רק כשרות המזון ושמירת שבת במפעל הייצור עצמו, אלא שכל המעורבים בייצורו, עד אריזתו והוצאתו לשוק, מתנהלים בתנאים שהם לכתחילה.

קעת נוכל להבין כי מטעם בד"ץ העדה החרדית, ישנן שלל הוראות כשרותיות אשר חופפות על תהליכי הייצור מעבר לתחום המזון עצמו, כמו למשל ההקפדה שכל העובדים אכן נוטלים את הידיים לפני הייצור, מדין נטילת ידיים של שחרית. בתחום אחר, של החנויות והמסעדות,

בליל שבת קודש, מתייצב לו אב המשפחה על יד שולחן השבת המפואר, עם כוס יין אדום בידו, עוצם עיניו ברוב רגש בלחישת 'ויהי ערב ויהי בוקר'... הבית מאיר וזורח למהדרין מן המהדרין, אך ורק ממצברים מאירי שבת, הוא פוצח בקידושו של 'יום השישי' בערגה וכשהוא אומר 'ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון' בפיוטיות, הוא מביט על נרות השמן זית ככתוב במנהגים, אלא שמשום מה עיניו אינן רואות מה מונח ממש מתחתיהם:

אחרי ברכת הבנים

המפה ממפעל מחלל שבת, הבקבוק מפעל מחלל שבת (פניציה...), כוסות חד פעמי גם הם ממפעל מחלל שבת, המפיונים שוב ממפעל מחלל שבת, הנרות נארזו בשבת, החלות נאפו בתבנית של מפעל מחלל שבת והרשימה ארוכה ארוכה. רח"ל. מוצרי המזון, יאמר לכם בעל הבית, אינם נכנסים לכאן אלא אם הם כשרים ומהודרים...

ומה עם מה שמעבר לכך? כל מוצרי הפלסטיקה הניילון והנייר, הכל ממפעלים מחללי שבת!

חילול שבת במפעלים, הוא בהחלט לא מה שידעתם.

נכון שמפעל שאינו שומר שבת, הוא מפעל שעורך ייצור בשבת כבחול רח"ל. נכון, כמובן, אך לא מדויק. בימינו, כאשר התעשייה הפכה לרשת

המשגיח בודק "צלולה" עבור ייצור מוצרי חד פעמי מנייר כשר לפסח

יהיו שיאמרו שכדי לעבוד בשבת באופן רשמי, זה לא ניתן אלא בקבלת 'היתר' ואישור מהרשויות כביכול ודבר זה כרוך בעבירה על החוק. אך המציאות שונה לחלוטין

הבד"ץ, עבור מפעלי תרופות וויטמינים. המהלכים התקדמו בקצב נמרץ, עד שנתקעו כאשר אחרי הבידורים התברר כי בעלי המפעל הקולומביאני הם בכלל... יהודים.

כאן אנו נוגעים בתחום נוסף שעומד בפני עצמו שהוא תחום עריכת קניינים והסרת אחריות מהבעלים היהודיים, אשר מהווה סוגיה תאגידית משפטית בינלאומית, אשר אפשר להכריע בה רק על פי דעת מרנן ורבנן חברי הבד"ץ העדה החרדית.

לנוכח זאת, כמה מגוחך לגלות לפעמים שקניינים סבוכים אלה נערכים כלאחר יד, מטעם גופי פיקוח כלשהם, על מנת לפטור בחומרא אשר המהדרין מן המהדרין

מייצר. הכל נראה היה כשר וישר, והכנות נכנסו לישורת האחרונה. פתאום התברר פרט שולי הנוגע לזהות בעלי המפעל. התברר שהמפעל כולו בבעלות קבוצה אמריקאית, שבראשותה עומדת משפחה יהודית!

כל עובדי המפעל אמנם היו שאינם מבני ברית, מנהלי המפעל אף הם היו ערלים ללא פקפוק, אך הבעלים עצמם הם יהודים למהדרין.

והמפעל עבד בשבת.

גם בקולומביה הרחוקה, התרחש סיפור דומה... מפעל גדול שמיצר קפסולות וכמוסות במדינה הדרום-אמריקאית, ביקשה לקיים פס ייצור שכזה בהשגחת

שערי המפעל בסין

הבד"ץ לא יאשר כמובן כשרות לחנות אף אם תהיה כשרה למהדרין מן המהדרין, אם היא ממוקמת במקום בעייתי מבחינת צניעות, וכן עוד רבים.

ולא רק זאת, גם שלא יהא מעורב בשיוקם של מוצרים כשרים יחד עם דברים פסולים, או לדוגמא, סטיות ואי דיוקים במשקל המוצר.

וכאן מגיעים לנושא השבת.

אמנם בבד"ץ לא עורכים בדיקה אחרי מצבו האישי של כל עובד במפעל עד כמה והאם בכלל הוא שומר שבת או לא, אך בכל מה שקשור לעבודתו במפעל עצמו, המפעל חייב לשמור שבת ואסור שיתבצע בכל המפעל שום מלאכה ע"י אחד מעובדיו, גם אם לא בצורה רשמית.

כלפי מה הדברים אמורים?

יהיו שיאמרו שכדי לעבוד בשבת באופן רשמי, זה לא ניתן אלא בקבלת 'היתר' ואישור מהרשויות כביכול ודבר זה כרוך בעבירה על החוק. אך המציאות שונה לחלוטין, מאחר וכיום לדאבונו ניתן לקבל אישורים מהרשויות לחלל שבת בקלות יתירה. כל מפעל המעוניין בכך יכול להגיש בקשה למשרד התעשייה והמסחר, לנמק את המהלך מסיבה כלשהי והאישור המיוחל יגיע במהירות מפתיעה...

בנוסף לכך וזה מה שחשוב במיוחד עבור ציבור צרכני הכשרות לדעת, כי כל האישורים נדרשים אך ורק בנוגע למפעלים ולתעשייה החפצה לקיים פעילות רשמית וחופשית בשבת. אבל מבחינת החוק אין כל מניעה לעובד פרטי לעשות בתוככי המפעל כל מה שרוצה ביום השבת, כולל השלמת עבודה, עבודות תחזוקה וכדומה. מבחינתם אין לכך שום משמעות.

בנוקדה הזו, בבד"ץ רק מתחילה העבודה. הפיקוח הוא הדוק וכולל דרישה שאין לערוך עבודה בתחומי המפעל בעצם יום השבת, אפילו לא בטעות. המפעל צריך להיות סגור ומושבת לחלוטין מתחילת השבת ועד צאתה.

כאן יש שסומכים על מפעלי חו"ל, שהם ברשות עכו"ם, בהם לא נדרשת הקפדה נרחבת זו בנושאי שמירת השבת. ולא היא.

לכאורה ניתן לחשוב שאם המפעל ממוקם בחו"ל, אי שם בין הרי קולומביה ומקסיקו או בין ערבות סין לוויאטנם, או בכל מקום שלא יהיה, הרי שניתן לייצר שם ללא חשש, ואת בעיית חילול השבת פטרנו כי גויים הרי מצווים שלא לשמור על השבת כידוע, הלא כן? בפועל הדבר רחוק מלהיות כן. רק בבד"ץ העדה החרדית, כבר במהלך בדיקת קווי הייצור לפי כללי הכשרות בארץ או בחו"ל, נערכת גם כן בדיקה מקיפה אודות המפעל ובעליו וכל מה שנוגע אליו. ובכל הנוגע למפעלים בחו"ל, הבדיקה הזו מגלה עובדות מעניינות מאוד.

לדוגמא, במשך שנתיים, עמד מפעל מאד גדול באירופה לקראת קבלת כשרות מהבד"ץ על מוצרי נייר האפייה שהוא

ייצור רדידי אלומיניום

אז פתח בעל החברה בפאתוס: "החלטנו", ועצר לרגע כדי להמחיש את קושי ההחלטה, "כי אנו משביתים את המפעל בשבת". ברגעים הראשונים נראה היה כי הדברים נאמרים בנימת צחוק

מדקדקים בה, בה בשעה שהם מקבלים על עצמם אחריות חמורה בענייני שמירת שבת וחג. כך אירע לאחרונה בנושא הטבלת כלים אודות כלי אלומיניום חד-פעמיים, כאשר גופי פיקוח כלשהם שלחו יהודי למפעל שיעשה קניין כלשהו ובכך יקנה לכאורה את כל המפעל על כרעיו וקירבו, כדרך לפטור את כלי האלומיניום מחובת טבילת כלים, בשעה שמדובר במפעל בבעלות נכרית הפועל בשבת וחג. אלה לא חשבו על משמעות הדבר, כפי שגילינו פעם כשהתקלנו מי מהם בשאלה: ממה נפשך אם מדובר בקניין אמיתי ומבחינה הלכתית המפעל עבר לבעלות היהודי ששלחתם, הרי שהמפעל שלכם ממשיך לעבוד בעצם שבת וחג, פסח ויום כיפור, נמצאת מחלל שבת וחג בפומבי ח"ו. ואם לחילופין, הקניין הינו רק סוג של "היתר מכירה", הרי אין לך חוכא ואיטולא גדולה מזו!

כאמור, בנדון זה של עצם תוקף הקניינים בכגון דא, דנו בכך ארוכות מרנן ורבנן חברי הבד"צ ונתנו הוראות מקיפות ויסודיות כיצד הקניינים אמורים להתבצע, ועל כך במאמר בפני עצמו בעז"ה. אך אות וסימן לכך אנו יכולים לראות על פני מבחר גדול של כלים רב-פעמיים וחד-פעמיים, עליהם מתנוססת חותמת בד"ץ העדה החרדית ועל ידה כיתוב בולט "ייצור חר"ל", המבשרת כי סוגיא זו הדורשת השקעה עצומה של זמן וכוחות קיבלה מענה מקיף ב"ה כדת וכדין, כהוראת הבד"ץ.

מכל זה אנו למדים כי אם כך הם הדברים במפעל בחר"ל, הרי שבארץ סוגיית הבעלות של המפעלים הוא נושא מורכב לא פחות. אולי יותר. כי כאן קיימת גם בעיה הפוכה, מפעלים שמעסיקים יהודים ונמצאים בבעלות של גויים.

לפני שניכנס לפרטי העניין, נסיף לציין שגם ללא בעיית חילולי השבת, אינו כה

ההגדרה ניילון נצמד, נכירם בשמות הלועזיים, PVC, PE.

ניילון נצמד מסוג ה-PVC, הוא מוצר שלכאורה עדיף בהרבה מחברו מסוג ה-PE. מצד שני, דווקא ניילון נצמד מסוג ה-PVC הוא בעייתי לכשרות בשאר ימות השנה ועוד יותר לפסח, מכיוון שניילון נצמד מסוג ה-PVC, מכיל יותר מ-30% סוגי שומן שונים, ולאחר בדיקת מעבדה שערכנו, התברר שבעת שימוש בניילון הזה בעוד המאכל חם, מפורשים עד 2 אחוז מהשומן של הניילון ומתערב בדברי המאכל שטטפו אותם בניילון!

מסיבה זו, אם מדובר בניילון נצמד עם ה-PVC הכשר, הוא חייב להיות דווקא מסוג מסויים מאד, שזוכה לשם ESBO, דהיינו, שהשומן שלו הוא מתרכיז מיוחד של שמן סויה, לפתית או כותנה בלבד ולא שומן אחר בעל חששות כשרות או שומן מן החי חלילה.

אבל כאשר מדובר בתרכיז של שמן סויה, לפתית או כותנה, למרות הפתרון הכשרותי שיש בו, הוא עדיין אינו כשר לפסח, שהרי אלה הם קטניות.

מכל זה אנו מבינים כמה מדובר בפיקוח כשרותי והשגחה מדוקדקת, אשר אינה קשורה למוצרי מזון אכילים. ללמדנו, עד היכן הדברים מגיעים...

פשוט לצרוך מוצרים שאינם אוכל, שאינם מפוקחים כראוי ע"י גוף כשרות של העדה החרדית.

וניקח לדוגמא את חומר הפלסטיק, ובעיקר סוגי הניילון הנצמד. בשוק קיימים שני סוגים העונים על

תהליך ייצור רדידי אלומיניום

מה הקשר?

ייצור נייר כשל"פ

לפעמים הדבר כרוך בהפסדים משמעותיים יותר. כפי שקרה עם מותג גדול ומפורסם בארץ, שרכש לאחרונה מפעל קטן נוסף המייצר נייר, ואז התברר שמערכות הייצור של אותו מפעל קטן פועלות ברציפות במשך כל ימות השנה כולה, ללא הפסקה. הפסקת מערכות הייצור מדי שבוע, מסרבלת ומשבשת ומייקרת מאוד את הייצור הסדיר, מה שמתבטא בשורת הרווח בהפסדים קשים, אשר יסתכמו במעל 11 מליון ש"ח.

נערכה ישיבה סוערת במיוחד עם נציגי הבד"ץ, כל חברי ההנהלה הבכירה של המותג הגדול נכחו שם, ולא הסכימו לוותר ולהפסיק את מערכות ייצור הנייר בשבת, בגלל ההפסדים הקשים שייגרמו להם. לנוכח זאת, הוסבר להם היטב ע"י מנכ"ל ועד הכשרות הרב גבריאל פפנהיים שליט"א שאם כך הוא המצב, הרי שחותם הבד"ץ יירד גם מכל מוצרי המותג שאינם קשורים לאותו מפעל קטן, כי אין אנו נותנים חותם כשרות לחברה שמחזיקה בבעלותה מפעל מחלל שבת, גם אם הוא קטן ושולי. בראותם את הנחישות, למול הנחישות שלהם, הם אמרו שברצונם להתייעץ בנושא ולקבל החלטה בנושא, ויצאו לרבע שעה.

בסיומו חזרו, ואז פתח בעל החברה בפאתוס: "החלטנו", ועצר לרגע כדי להמחיש את קושי ההחלטה, "כי אנו משביתים את המפעל בשבת". ברגעים הראשונים נראה היה כי הדברים נאמרים בנימת צחוק, אבל לא. פניהם הרציניות

מה הַכָּשׁוֹר?

ייצור שקיות כשל"פ

הסיפור הזה, כמעט וחזר על עצמו פעם נוספת, אלא שבסופו של דבר לצערנו התהפכה ההחלטה מצד ההסתדרות...

מדובר בסיפור מרטיט וכואב כאחד, שאירע עם אחד ממפעלי הניילון הגדולים בארץ, שרצה לקבל את חותם הבד"ץ. התקיימה ישיבת צוות יחד עם בעלי המפעל, כשכל חברי ההנהלה, איש איש בתחומו, מרצים אודות מהלכי החברה. מתוך הדברים התברר כי במפעל הגדול קיימים מעל 30 מכונות ייצור ניילון, הפועלים מסביב לשעון, מסביב ליממה, במשך כל ימות השבוע. הצעתם הייתה להקצות שתי מכונות ייצור עבור קו מהדרין בכשרות הבד"ץ ולדבריהם, "אותם שתי מכונות ייצור שיוקדש לבד"ץ, אנו מדגישים, רק הם לא יפעלו בשבת..."

המענה מטעם הבד"ץ היה כי מדובר בהצעה חסרת הגיון ואין כל סיכוי במימושה. הבד"ץ לא ייתן יד למפעל שמחלל את השבת, גם אם בקו ייצור של הבד"ץ עצמו אין כל חילולי שבת. המפעל כולו על קרבו ועל כרעיו ו-30 מכונות הייצור שלו, כולם צריכים לשבות בשבת. מכך החל להתפתח דיון סוער שבמהלכו הוטחו מילים בוטות מצד הנהלת המפעל שטענו, "אתם חוסמים את המדינה ואת הייצור" וכדו'.

ככל שנוכחו לראות את נחישות הבד"ץ על שמירת קווי הכשרות והשבת, הטונים שלהם הלכו ועלו.

מצדו של יו"ר הקבוצה שהיה יהודי זקן, לא עלה קול. לא נראה עליו כל סממן דתי,

עשו שימוש בכך ופרסמו כי המותג מחלל שבת בריש גלי, אך לא.

כל בדיקות הבד"ץ הוכיחו כי את ההחלטה שהם קיבלו בפני וועד הכשרות עומדת בעינה. הם אכן עומדים בהתחייבותם, והמפעל שובת לחלוטין ממלאכה בשבת.

של כל חברי הנהלת המותג, הסגירו את משמעות ההחלטה הכבדה.

חלפו מספר שבועות ואנשים שונים העלו השערה כי אותה החלטה היתה רק כדי להפיס את הבד"ץ וכי למעשה הייצור ממשיך בשבת. מתחריהם של אותו מותג,

במפעל הגדול קיימים מעל 30 מכונות ייצור ניילון, הפועלים מסביב לשעון, מסביב ליממה, במשך כל ימות השבוע. הצעתם הייתה להקצות שתי מכונות ייצור עבור קו מהדרין בכשרות הבד"ץ

ובמשך רוב הזמן כמעט שלא הוציא הגה מפיו. הוא רק ישב והקשיב בדממה. פתאום שמנו לב שדמעות זולגות מעיניו של יו"ר הקבוצה. הרבנים הביטו בו, וכל ההנהלה השתתקה באלם, נבוכים בעליל. פתאום קם היו"ר השתקן, הפשיל את שרווליו והראה לכולם את המספר המקועקע שעל ידו הרועדת. ואז הוא הרים לראשונה את קולו, לתדהמת כל הנוכחים:

"את המספר הזה קיעקעו בי הנאצים ימ"ש במחנות ההשמדה. הם רצו להשמידנו בגלל היותנו יהודים שומרי שבת. האם כעת, דווקא בארץ ישראל, נחלל את השבת?" הוא שאל ועיניו נקבו את שאר חברי הקבוצה.

"אני מקבל את ההחלטה כאן ועכשיו", הכריז הזקן נרגשות כשעיניו הכל נשואות אליו בהשתוממות "ומודיע שאנחנו כולנו עוברים לשמור שבת".

בדברים מפתיעים ומרגשים אלה, הסתיימה הישיבה הסוערת, תוך שסוכמו דרכי הקשר להמשך הטיפול בהסדרת הכשרות במקום.

במשך שבועות ארוכים עמדו בבד"ץ בקשר עם הנהלת המפעל, כדי לעקוב אחרי ההתפתחויות והיה נראה שסוף טוב בא לכל הסיפור הזה. אבל אז, קפצה עליו רוגז הסתדרות העובדים.

העובדים התאגדו, וכשהם מקבלים את גב ההסתדרות, הם טענו על 'הרעת תנאים'

"את המספר הזה קיעקעו בי הנאצים ימ"ש במחנות ההשמדה. הם רצו להשמידנו בגלל היותנו יהודים שומרי שבת. האם כעת, דווקא בארץ ישראל, נחלל את השבת?" הוא שאל ועיניו נקבו את שאר חברי הקבוצה

ייצור מוצרי ניילון כשר לפסח

המשגיח סוגר את המשאית עם פלומבה

כשמפעלי הניילון החלו לבקש הכשר מהבד"צ, הם גייסו לצידם כ"שתדלנים" את השלטונות וגם נציגים מהקונסוליה האמריקאית העבירו את פניותיהם אל משרדי הבד"צ לאשר את התוצרת

משרדי הבד"צ לאשר את התוצרת, מתוך הסברה שאם לערבים יהיה כסף וסחר עם יהודים, דרך הטרור לא ישתלם להם. או אז עלה על הפרק נושא ההשגחה במקום והתברר שאיננו יכולים לפקח כנדרש על מפעלים הנמצאים בלב אוכלוסייה ערבית. בפרט בתקופות מתוחות, מהווה הכניסה למפעלים הללו בגדר סכנה ממשית למשגיחים, גם אם יסדרו כל אמצעי האבטחה. בגין כך העלו בעלי המפעלים פתרונות אבטחה, בקרה וצילום, אך הם נדחו על ידי הרבנים.

לבסוף הציעו הרבנים רעיון אחר בהתייעצות עם גורמי אבטחה שונים: להקים מפעל ניילון בשטחי הרשות הפלסטינאית, אך בסמיכות למעבר המחסום, עוד לפני הכניסה לכפר הערבי הראשון.

אלה קפצו על הרעיון ועד מהרה איתרו שטח ראוי עליו הוקם אזור תעשייה מיוחד שליד תרקומיא, שכמעט כולו מתבסס על מפעלים פלסטינאיים המעוניינים בכשרות הבד"צ. המפעלים נמצאים תחת סדרי השגחה נוקשים תוך נקיטת אמצעי אבטחה שונים, ועם כל זה אנו צריכים להמון סייעתא דשמיא ושמירה מעליא ורחמים מרובים.

פלומבה על דלת המשאית

ניילון גדולים בארץ, 16 מהם נמצאים בבעלות ערבית.

ומי שנחלץ להשגת כשרות הבד"צ על המפעלים היה לא אחר מאשר... הקונסוליה האמריקאית!

היה זה בתקופה שלאחר הסכמי חברון, כשהפלסטינאים קיבלו את השליטה על נפת חברון והקימו בה מפעלי הניילון בנפת חברון. כשמפעלי הניילון החלו לבקש הכשר מהבד"צ, הם גייסו לצידם כ"שתדלנים" את השלטונות וגם נציגים מהקונסוליה האמריקאית העבירו את פניותיהם אל

כביכול, מאחר והחוק קובע שמי שעובד בשבת, מקבל 200% על עבודתו במהלך השבת, אי לכך, אם המפעל ישוב בשבת, הרי שבשבת שוב לא יקבלו את המענק המיוחד על חילול שבת, והרי זה הרעת תנאים.

אם ההנהלה רוצה דוקא להקפיד על שמירת שבת, הציעה ההסתדרות את הפשרה הבאה: החברה תשלם לעובדים במהלך ימות השבוע את השכר הרגיל פלוס תוספת של 200% של שבת.

וזה היה סופו העצוב של הסיפור, כאשר היה זה הרבה מדי עבור בעלי המפעל גם לשבות בשבת וגם לשלם תוספת שכר על כלום באמצע השבוע.

משכך, הושמט המפעל הזה מרשימת היצרנים שבפיקוח הבד"צ ורוב ככל הייצור של הניילון, מגיע בעיקר מייבוא חו"ל או מבני דודינו הישמעאלים, בעיקר מאיזור חברון.

סמוך למעבר תרקומיא שבנפת חברון, פועלים מספר מפעלי ניילון גדולים בבעלות בני הדודים, שבהם נערך חלק מקווי הייצור שבהשגחה, בפיקוח מלא של הבד"צ. כמו המפעל הגדול שביקש את כשרות הבד"צ, שמכוונות הייצור שלו עובדים לאורך כל ימות השנה, ללא הפסקה, כך גם מכוונות הייצור בתרקומיא, פועלים על בסיס זהה, אלא שבתרקומיא, בעלי המפעל, הנהלת המפעל והעובדים, הם כולם ישמעאלים למהדרין. מסיבה זו יכולה איפוא להגיע מתרקומיא, כל תצרוכת הניילון ללא חשש, גם לימות הפסח.

בני הדודים שב'תרקומיא', נחשבים כיום כשליטים בענף הניילון הכשר בארץ. מסתבר כי יש להם העדפה על ענף הניילון, מאחר ומדינות ערב נאלצות לתמוך בהם, כאשר הן לא מעוניינות לתת להם כסף נזיל מסיבות שונות, ותמורת כן הם תומכים בהם באמצעות נפט, שהוא חומר הגלם של הניילון, שבהם הם משופעים בלאו הכי. מה גם שעל מה שהם מקבלים לצרכי תעסוקה, מוענק להם פטור ממס...

אלו תנאי פתיחה מועדפים בענף, לייצור הישמעאלי. ואכן, מתוך קרוב ל-20 מפעלי

מה הַפְּשֵׁר?

סדר גודל של מפעל ייצור נייר השוכן על אי שלם

במיוחד בגלל ייחוסם הידוע כבני דודים, אי אפשר להאמין להם, ונדרשת לכך השגחה מוקפדת יותר מהרגיל. המוצרים המיוצרים אצלם לפסח, מוחתמים בהולוגרמה יקרה ובלתי ניתנת לזיוף. בעוד המוצרים המיובאים ממפעלי חו"ל, אינם זקוקים להולוגרמה...

ולמעשה, אם נשאל, מדוע צריך באמת הולוגרמה בניילון? מה הם החששות הכשרותיות העלולות לצוץ בתחום זה? נגלה ראשית כל, שגם בעצם תהליך הייצור עצמו עשויים להיות חששות משמעותיים, כמו לדוגמא, כאשר היצרנים רוצים להקל על פתיחת הניילון בידי הצרכנים ולצורך כך הם מכניסים סוג מסוים של עמילן לתהליך הייצור. את העמילן הזה צריך לבדוק מה טיבו ומקורו ואם אין בו חששות כלשהם...

ענין הלכתי נוסף שנפתר דרך אגב על ידי שימוש בהולוגרמה, הינה "מעשה שבת", כאמור גוי מותר לעבוד בשבת, אבל בגלל שרוב תוצרת מפעלי אזור התעשייה המיוחד בתרומי היא רק עבור השוק היהודי, יש חשש שהגוי ייצר במיוחד עבור יהודים בשבת קודש תוך כדי שאין לו מספיק זמן להשלים את עבודתו בימי החול, וכאן כבר מתעורר שאלה בהלכה. באמצעות השימוש בהולוגרמה הנדבקת בפיקוח ובנוכחות המשגיח בלבד, אפשר לוודא שהניילון נוצר רק בזמן שהמשגיח היה במקום בימות החול בלבד ללא שאלה וחשש כלשהו.

בנוסף לכך, 80% מייצור של הניילון, הוא סמי אוטומטי, כלומר, יש בה מעורבות יד אדם, כאשר המשמעות הפשוטה היא

ייצור כוסות נייר בהשגחה

המשגיח בפיקוח בייצור מוצרי נייר כשר לפסח

מה הקשר?

מפעלי נייר בעולם

חמץ ממש באולמות הייצור, המצב בשטח מן הסתם גרוע פי כמה... אבל הבעלים לא הבינו מה רוצים מהם. אז מה אם פיתה זה חמץ, ואם יפול פירור, אז מה? "מה רציתם שהעובד יצום"?

הסטנדרטים הבינלאומיים של היגינה בתהליכי הייצור, טרם הגיעו אליהם... ר' שמחה, אחד ממשגיחי ה"בד"ץ מספר לנו עד כמה יכולה להיות מורכבת ההשגחה על מפעלים שבבעלות בני דודנו. מומחיותו של ר' שמחה, היא תחום הפיקוח על הייצור הערבי ולכן, כתוצאה מדרישות התפקיד, ר' שמחה מוצא דרכים משלו להתמודד עם המנטליות המרנינה...

"אכן", אומר לנו ר' שמחה, "כידוע, כדאי לא להצטרך לסמוך יותר מדי על היושר הפנימי של עובדי המפעל, לא ניתן כמובן להשאיר את הסחורה, גם לאחר שנארוה כבר, כשהיא נתונה לחסדי הסובבים. כך קורה שאני מנהל מעקב, גלוי וסמוי, אחר התהליכים השונים המתרחשים בשטח המפעל, מתחילת הגעת חומר הגלם, ועד רגע הוצאת התוצרת הכשרה מהמפעל.

"פעמים רבות מתבצעות ביקורות פתע מטעמינו, אחרי שהייצור כבר הסתיים מזמן, כדי לבדוק למשל האם לא אכלו בסמיכות לתוצרת הכשרה שלנו. מנסיון, פעמים הם נפסלים בלינה... בביקורות אנו מתמקדים באולמי הייצור, בודקים היטב האם אין אריזות אוכל בשטח ובאשפה וכדומה.

"בתחילה, כשהתחלנו לעבוד, היה התחום פרוץ. העובדים לא הורגלו

אנקדוטה משעשעת בהקשר זה, אירע במשרדי וועד הכשרות של ה"בד"ץ, כאשר קבוצה של ערבים, בעלים של מפעל ניילון גדול, הגיעה למשרדי ה"בד"ץ במטרה לבקש את כשרות ה"בד"ץ על מוצריהם לקראת הפסח. הם הגיעו מוכנים, והרשימו את כולם עם צילום וידיאו בהם הראו את תהליכי הייצור של המפעל הענק שברשותם. אכן, היתה זו פרזנטציה עסקית מרשימה מאד.

ואז, בתוך הפרזנטציה, נצפה פתאום עובד, כשהוא יושב ושותה קולה ומקנח באכילת פיתה...

כמובן שרבני ה"בד"ץ מייד הצביעו על המחדל הגדול, כי אם בפרזנטציה המלוטשת שלהם בה הם משתדלים להציג את המפעל במיטבו, כבר גילינו שאוכלים

חשש מהמצאות שאריות של מזון בתהליך הייצור לפסח. לשם כך ישנה הקפדה גבוהה מטעמי כשרות על העובדים שלא יאכלו בסביבת העבודה, גם אם הם ישמעאלים למהדרין...

על סטנדרטים אלה, עוד לא שמעו אצל המפעלים של בני הדודים. ככלל, המפעלים שלהם, גדולים ככל שיהיו, עמוסים בדרך כלל לכלוך, שיירי אוכל ושתיה וחוסר תפעול היגיני באופן משווע...

בעיות אלה, הנובעות מזיהום וחוסר נקיין, אינן בעיות הנמצאות בתוך תהליכי הייצור של הניילון עצמו, כי הוא הרי אוטומטי, עד לשלב של החיתוך, ההתאמה, האריזה והשינוע. בשלבים אלה, הכל מבוצע מעשי ידי אדם וכאן מתרכזות רוב ככל הבעיות בתחום הנקיין.

ייצור נייר כשל"פ

הרשימו את כולם עם צילום וידיאו בהם הראו את תהליכי הייצור של המפעל הענק שברשותם. ואז, בתוך הפרזנטציה, נצפה פתאום עובד, כשהוא יושב ושותה קולה ומקנח באכילת פיתה...

בהקשר לכך מספר ר' שמחה מקרה שלו היה עד:
 "לפני מספר שנים, אירע מקרה חמור, כשנעלם סליל של 20 אלף הולוגרמות מתוך מגירה נעולה במשרדי המשגיח. המשמעות הייתה אחת, מישהו שיש לו יד ורגל במפעל החליט לקצר תהליכים, ולהעניק את ההכשר באופן עצמאי... דהיינו אחד או יותר ממנהלי המקום החליט שמאחר שקצב העבודה אינו עומד כפי הרצוי, יש לנסות להדביק את הקצב על ידי הדבקת הולוגרמות על סחורה זרה שהוכנה אי שם על ידי בעלי קשרים במקום אחר וללא פיקוח.

הם לא העלו על דעת שיש לנו מעקב אחרי כל הולוגרמה, והסיקו כנראה שאף אחד לא ישים לב שנעלם סליל אחד מיני רבים. "כשהעלינו את החשדות מולם, הם כמובן נעלבו עד עמקי נשמותיהם, ו'כאבו' על שחושדים בהם חנינם. 'הפוסל במומו פוסל' - ידע אחד מהם לצטט", מסכם ר' שמחה בחינוך ומסביר את מנטליות השקר שקיבלה שדרוג מהמקורות שלנו...

ומה קרה בסוף איתם?
 "אה, פשוט מאד, הם הבינו שאין להם סיכוי והודו באשמה והחזירו את ההולוגרמות הגנובות. יותר לא עבדו עם אותו מפעל".

ברציפות, והמשגיחים נוכחים שם, ובשעת הצורך, בליווי מאבטחים...
 המשגיחים מוודאים כי לאחר הייצור והאריזה מודבקות ההולוגרמות על כל מוצר ומוצר. הדבקה צריכה להתבצע תיכף מייד לאחר הייצור, על מנת שהערבים לא ינסו לדחוף תוצרת ממפעלים אחרים, שלא היתה בהשגחה.

למגבלות מכבידות ומערביות כגון דא, וגם לא הביעו כל נכונות לרכוש אותן... נעשו אז שיחות הבהרה עם המנהלים ואלו הפנימו שאין להם ברירה אחרת מאשר לקחת את המושכות לידיהם, אחרת ההפסד יהיה כולו שלהם.

"עם כשרות הבד"ץ, כך למדו בני דודינו מהר מאוד להבין, העסק רציני"...

אכן, גם היום עדיין לא ניתן לסמוך עליהם אבל הסטנדרטים נטמעו ברמה כזו או אחרת. צריכים עדיין לעזור להם מפעם לפעם בתירגול של הנהלים ומעקב אחרי ההליכים השונים.. אבל עם פיקוח טוב ניתן להגיע לתוצאות משביעות רצון.

יש לכך מספר סיבות ואחת מהן היא המעקב הבטחוני המתקיים בתוך המפעלים השונים. הרשויות דרשו מטעמי בטחון שיותקנו מאות מצלמות בכל תהליכי הייצור באותן מפעלים הסמוכים למעבר, על מנת לאשר את מעבר התוצרת ללא עיכובים וביקורות מיותרות במחסום הבטחוני הסמוך. מסיבה זו, תהליך הוצאת ההזמנות ומעבר התוצרת במחסום מתבצעת באופן חלק ללא עיכובים, היות שמבחינת הרשויות הכל ברור ומצולם. לכן, בשלב זה, מוכנים גם הערבים לעשות הכל שלא להסתבך דוקא בתחום הכשרות ומשתדלים לעמוד במטלות, מבלי לערער עליהן יתר על המידה. כאשר מדובר בתהליך הייצור לימות הפסח, ההשגחה דורשת משגיח צמוד ולא רק ביקורות פתע ומעקבים כלליים, מקיפים ככל שיהיו.

וכן, בתקופה של הייצור לפסח, יושב משגיח מטעם הבד"ץ בתוך המפעל צמוד לייצור, בדרך כלל לתקופה של 3 חדשים, ועוקב אחרי כל התהליך. לרוב אלה משמרות של 12 שעות עבודה. אבל לעיתים, בזמני לחץ, יש ייצור של 24 שעות

פרתו של כהן

מהפכת התרו"מ של הבד"ץ: השמדה למהדרין מן המהדרין

על אם הדרך לקרית גת, מצאנו את ה'גן עדן לבעלי חיים': פרות רועות בשלווה ברפת פתוחה ובמקום קש ותבן הן זוכות לאכול לשבעה ממגוון ירקות ופירות העונה, בתיבול של קטניות ופירות יבשים... אך ורק בהשגחת ה'בד"ץ! ■ הייחודיות שבהשגחת 'בד"ץ העדה החרדית בנושא הטמנת תרו"מ: השמדה מהפכנית ואמיתית ללא כל פקפוק, למהדרין מן המהדרין ■ ביקור מקרוב בטריטוריות ה'בד"ץ בבתי השיווק באיזור הדרום ירושלים ■ סקירה מהשטח

חיים קוטלר

מ בחוץ, הרפת נראית ככל הרפתות, אם כי היא מעוטרת קלות בצמחים ססגוניים למראה. אך מבפנים, התמונה נראית דמיונית משהו:

הפרות רועות בשלווה ברפת הפתוחה ובמקום קש ותבן לתזונתן, הן זוכות לתפריט עשיר הראוי לסעודת מלכים:

מגוון פירות וירקות, כעגבניות, מלפפונים, גזר וחציל כיד המלך, מעורבים עם פירות העונה כתפוזים ואשכוליות לרוב. אם זה לא מספיק, הם מתובלים בתמרים, בטנים ומיניהם.

לצידן, בלול התרנגולות, אנו רואים אותן מכרסמות להנאתן פומלה עסיסית ולצידה חיטה טריה.

לרוע חשבנו שנקלענו בטעות ל'גן עדן לבעלי חיים', עד שנכנסנו קצת יותר פנימה.

כמה צעדים נוספים אל תוך הרפת, מגלים את הסוד:

מעל אבוס המזון של הפרות ובכל מחסני המזון, מתנוסס שלט מאיר עיניים:

תרומה גדולה, תרומת מעשר - - -

ברוכים הבאים למשק 48, שבמושב 'מנוחה'!

■ ■ ■

עשרות טונות של פרי וירק, נעלמים מדי יום ביומו, מבתי השיווק הסיטונאיים ובתי הגידול, בכל רחבי הארץ, מהצפון עד הדרום.

אלו הם הפרשת התרו"מ, המסתכמים בעשרות טון דבר יום ביומו ומופרשים בבתי השיווק ובתי הגידול השונים. משם היבול הגדול הזה מועבר הישר להטמנה.

והטמנה זו, שאמורה להיות השמדת הפרי והירק,

ספק שהיא מגיעה לכך וספק אינה מגיעה, ספק מושמדת וספק אינה מושמדת.

מתייחדת לה הפרשת התרו"מ של 'בד"ץ העדה החרדית בכך שהיא מפנה חלק ניכר מיבול הפרשת התרו"מ, דבר יום ביומו, להשמדה וודאית באמצעות אכילת בעלי חיים, השייכים כולם ל...כהן.

הלכה היא, פרתו של כהן אוכלת בתרו"מ גם בזמן הזה. כך נמצאה איפוא הדרך המהודרת והוודאית ביותר לקיים מצוות הפרשת תרומות ומעשרות של 'בד"ץ העדה החרדית כתיקונו!

וכך, זוכה משק 48 כולו שבמושב 'מנוחה', אשר מונה כמה מאות ראשי בקר, לתזונה עשירה מדי יום ביומו על בסיס התרו"מ של 'בד"ץ העדה החרדית. חלק ניכר מהם, רועה בשטח מרעה פתוח בסמוך למושב 'שדה משה', וגם הוא מקבל אותה תזונה עשירה וטריה.

יבול התרו"מ של ה'בד"ץ מכל רחבי הארץ, מגיע לאמזן של כמה עשרות טון ביום רגיל(!). בקיץ, המספרים מכפילים את עצמם.

מושב 'מנוחה' ושטח המרעה ב'שדה משה', הסמוכים לקרית גת ואשר יושבים על אם הדרך לבית השיווק הגדול באיזור הדרום, 'ביכורי שדה', זוכה בכל יבול התרו"מ שלהם. אליו מצטרף יבול התרו"מ של החיטה מטחנות הקמח בירושלים, תחת פיקוחו של המפקח הרב פנחס פרידמן שליט"א, וחיטת התרו"מ של מושב קוממיות.

אחרי שהסדר הזה הפך לעובדה קיימת, מה שדרש הקמת מערך לוגיסטי רב זרועות, מטעם ה'בד"ץ, נוצרה רשת של קשרים בין הרפת לבין מטעים רבים ונוספים ממקורות שונים ברחבי הארץ, שכולם כמובן זוכים להשגחת ה'בד"ץ. כל אלה מפנים את יבולם למושב 'מנוחה' ושטח המרעה 'שדה משה': תחת פיקוחו של המשגיח ר' אברהם יפרח מהעיר ערד, מופנה כל יבול תרו"מ של השקדים מהדרום,

המשגיח מפריש תרומ

**וכך, זוכה
משך 48 כולו
שבמושב
'מנוחה', אשר
מונה כמה מאות
ראשי בקר,
לתזונה עשירה
מדי יום ביומו**

משך שנים ארוכות, ללא גלות וגירוש. כך נשמרה מסורת הכהונה בידיהם, בקדושה ובטהרה. הוא מספר כי "את מהלך העברת הבעלות, יום המשגיח הרב בנימין מרדכי אטלן הי"ו, בן ישיבה נמרץ שהינו גם שוחט מוסמך באיזור. וכדי לוודא כי הכל התבצע כדת וכדין, הזמינו את הרה"ג ר' שמואל חיים הלוי סולובייצ'יק שליט"א מפקח ראשי מטעם הבד"ץ והרב מאיר דוד ברגמן שליט"א יו"ר מחלקת המצוות התלויות בארץ מטעם הבד"ץ, אשר יחדיו בדקו ופשפשו בכל פרטי הדברים, הורו כיצד לנסח את החוזים והכיכוד לעשות את הקניינים. אחרי שהכל הניח את דעתם ומשראו כי טוב, בירכו על כך

כשהגענו אל הרפת, מספר לנו מר בועז יצחק, מנהל הרפת, כי "הדרך לכך נסללה לפני כשנתיים ומחצה, כאשר אני בעל הרפת המקורי, הפכתי להיות מנהל הרפת בלבד, ואת הבעלות העברתי לידי כהן למהדרין, הגאון הרב הכהן שליט"א ראש ישיבה חשוב מעיר התורה בני ברק". מר בועז יצחק, מוכר במושב כיהודי חם וישר דרך, כפי שאנו שומעים מראש הישיבה עצמו. ראש הישיבה הנ"ל, שהינו תלמיד חכם מובהק ומרביץ תורה ידוע, זוכה לייחוס רב פארות, מגזע הכהנים המיוחסים ממרקש, אשר זכו לשבת בארצם

ובטנים מ'תנובת השדה' שעל יד באר שבע. כך גם מהיישוב רם און, מאיזור ישובי התענך תחת פיקוחו של המפקח הדגול ר' אברהם גרוס - מגיע יכול הפרשת תרומ"מ של בטנים מהצפון. ועוד ועוד.

הגרא"ד ליטמנביץ שליט"א בסיוור בשוק הסיטונאי

**היה זה כאשר
פועל תאילנדי
לא הצליח
לעמוד בפיתוי
ופתח את
הבאלה עם
התרו"מ ורצה
להתכבד באנס
עסיסי למראה,
שלא ברשות
המשגיח**

בהתלהבות, לא לפני שהוסיפו וחיידו את הנהלים לשמירת התרו"מ ברחבי המשק ואף בדרך אליו - כמסורת המחמירה והמהודרת של בד"ץ העדה החרדית. מאז, ביקרו במקום גם המפקחים הראשיים, הרה"ג ר' יהושע מנדל לויפער שליט"א והרב שלמה ברנדויין שליט"א, כדי לעמוד על אורחות המקום כתיקוננו".

לאחר מכן עברו הדברים לעיונם של רבני וועד הכשרות שליט"א, בראשות מרנן ורבנן חברי הבד"ץ שליט"א, ואחרי שעברו על המהלך ואישרו אותו, הדבר יצא לפועל, עם נהלי הכשרות המחמירים, כאמור.

מהם אנו שומעים כי "הדבר בא לביטוי כבר בטרם התרו"מ מגיע לרפת. כי הרי יבול התרו"מ, שמופרש בבתי השיווק ובתי הגידול השונים, צריך לעשות כבוד דרך במשאיות, עד לרפת. לכך ניתנה הוראה מיוחדת כי הפירות והירקות של התרו"מ יאוחסנו בבאלות או בביג-בג'ס, אשר נחתמים בהולוגרמה של המשגיח מטעם הבד"ץ בנקודת היציאה. כך לכל אורך הדרך, אם הנהג או אי מי ינסה לערוך סעודת פירות או ירקות על בסיס תכולת המשאיות, הדבר יתגלה מייד ברפת, ובכך הוא מסתכן במשרתו".

ברפת, תכולת המשאית נפרקת אך ורק בפיקוח המשגיח הממונה הרב אטלן ותחת השגחתו. כך נשמר היבול מכל חשש לכל אורך הדרך. בנוסף, נקבעו נהלים נוספים על שמירת התרו"מ מידי חילול בתוככי הרפת עצמה, כמו גם הרחקתם מכל מגע עם הפועלים. הרב אטלן מספר לנו בחיוך:

מסדרון בד"ץ נעול בשערים

גם העופות של הכהן זוכים לפירות תרומת מעשר

המקדש במלווה ברפת של בהמות

דיון תורני מפתיע התפתח לו בשערי הרפת במושב 'מנוחה', כאשר הרב ליטמנוביץ עם ראש הישיבה הגאון הרב הכהן ביחד עם המשגיח הרב אטלן החלו לדון בנושא המלטת המבכרות, אשר כדי לפטרם מקדושת בכור, נהוג בחוות השונות כיום למכור את הממליטות לגוי. לפני שהפרה המליטה את הבכור, עורך הרב שאלה שלא דנו בה עד עתה: האם הבעלים היהודים מבצעים קניין חוזר של הפרה? מתברר שאין הנחיה בנושא זה במקומות אחרים.

ברפת זו שבמושב 'מנוחה', ישנה הקפדה מיוחדת, שכל הפרות יימכרו בחזרה לבעלים, אחרת הן יהיו אסורות לאכול מהתרו"מ. הקפדה זו חודדה על ידי רב מושב קוממיות ה"ה הגאון הרב משה מנדלזון שליט"א, נכדו של הגאון הגדול רבי בנימין מנדלזון זצ"ל אב"ד קוממיות, אשר היה ממובילי תורת השמיטה בארה"ק. תחת ידי הרב מנדלזון שליט"א התבצע כל נושא המכירה לפי כללי ההלכה והמשפט.

לצד זה, עסקו גם בדרך קניין הבכורים בחזרה, כאשר בדרך כלל נהוג שאחרי שנולדים הבכורים, עושים איתם קניין מכירה על הטרקטור. בגין מחלוקת רש"י ותוס' לגבי ישראל וגוי אם כסף קונה או משיכה קונה, נוהגים להוסיף קניין של פתיחה וסגירה של החצר. לגבי קניין כסף בחזרה מהגוי, התעורר דיון אם הוא כערב קבלן, או כקניין מעות, בגין הבעייתיות של כמקדש במלווה. לכן המסקנה היתה, שישנו צורך שבשעת קניין החזרה מידי הגוי, הוא צריך להתבצע עם פרוטה בעין.

הרב מאיר דוד ברגמן והרב שלמה ברנדון שליט"א בדיון עם רבני ועד הכשרות

"הפועלים הנכרים למדו מהר מאד ובצורה נחרצת כי מדובר בנוהל מחייב מחמיר במיוחד.

"היה זה כאשר פועל תאילנדי לא הצליח לעמוד בפיתוי ופתח את הבאלה עם התרו"מ ורצה להתכבד באנס עסיסי למראה, שלא ברשות המשגיח. המשגיח גילה זאת מבעוד מועד והורה על פיטוריו המידיים מהעבודה".

מאז, נראה שאיש אינו מנסה למתוח את גבולות הנהלים...

הרב אטלן הנמרץ, שהוא המשגיח מטעם הרב הכהן ופועל בשיתוף פעולה עם הבד"ץ, הוא בעל הסמכות להחמיר על הנהלים כשצריך לטוב ולמוטב ובידו גם החליט על הפסקת ההסדרים מול כל הגורמים, כפי הצורך. אלא שעד היום, הוא לא נזקק להשתמש בכוחו זה.

את חומרת הזהירות, פגשו פנים אל פנים כשערכנו את הביקור במקום, תוך שאנו מתלווים אל הגאון רבי אברהם דוב בער ליטמנוביץ שליט"א הרב הממונה על השיטה מטעם הבד"ץ, אשר פוקד את המקום מדי תקופה ביחד עם הרב מאיר דוד ברגמן שליט"א, מחدد את הנהלים ומוודא

טריטוריות הבד"ץ בקרב המשווקים הארציים

על רקע המראות מרפת 'מנוחה', התלוונו לביקורי המשך עם הגראד"ב ליטמנוביץ שליט"א, במספר בתי השיוק הגדולים שבהשגחת בד"ץ העדה החרדית, משם מגיע יבול התרו"מ של הבד"ץ. התחלנו ב'ביכורי שדה' הסמוך... את גודלו של בית השיוק עצום המימדים 'ביכורי שדה' דרום, היושב על אם הדרך של מושב 'מנוחה', אפשר ללמוד כבר ממספר משאיות הטוענות תוצרת חקלאית בשערי המתחם, קרוב ל-90 במספר!

בפנים המבנה, מתגלה עד כמה הוא עצום מימדים, כאשר לכל אורכו עשרות מסדרונים, עם מדפי ברזל בנויים עד לגובה של מספר קומות, עליהן מאוחסנת התוצרת החקלאית.

זה לא מפתיע, כאשר אתה מבין שמכאן משווקת התוצרת הטריה לכל רחבי איזור הדרום, כשגולת הכותרת היא מתחם הבד"ץ.

כעין אוטונומיה נפרדת, מתחם בתוך מתחם, מתנהלת לה טריטוריה עצמאית של פירות וירקות מעושרים למהדרין מן המהדרין לפי כללי הבד"ץ המחמירים, תחת פיקוח נרחב של צוות משגיחי הבד"ץ חסידים ואנשי מעשה, השוהים במקום מסביב לשעון במשך 24 שעות הפעילות השוקת. **כאן הם אומרים לנו, כי "בשעת לילה, משגיחי הבד"ץ הם האחראים לנו על את שיערי המתחם של הבד"ץ אם בכלל ננעלים... ובבוקר השכם הם הראשונים לפתחם. בלעדיהם, איש לא יקוף אצבע במקום המושגח וללא חותמת הבד"ץ המעודכנת לפי קודים חשאיים, אף הזמנה אינה יכולה לעזוב את המתחם."**

עד כדי כך.

בינות למלגות השועטות במתחם, מתרוצצים המשגיחים ומפקחים כי שום קרטון פרי או ירק לא יזלוג החוצה ממתחם הבד"ץ ועל אחת כמה וכמה ששום קרטון מפוקפק לא יזחול פנימה. ובשעה שהזמנה כלשהי מגיעה למערכת לתוצרת בד"ץ, נהגי המלגזות המיומנים מתחילים לשעוט בין המסדרונים, מסדרים אותם על משטח, תחת פיקוח מלא של המשגיח התורן ורק לאחר אישורו בלי חשש ערלה והופרש תרו"מ, המשטח עובר לאריזה, גם הוא עם כיסוי מיוחד: כיפה בד"ץ, מעין יריעה ניילון עם אישורי בד"ץ, המכסה את כל משטח הזמנה מלמעלה ומכריז בגאון על כשרותו.

תרו"מ בביג בג'ס

הקמת הטריטוריה של הבד"ץ וניהולו, התבצע על ידי המנהלים של 'ביכורי שדה' שמספרים, כי "הכרנו בכוח הצרכנים העצום הדורש אך ורק את תוצרת בד"ץ העדה החרדית מכל רחבי הארץ והחלטנו לתת לו את הכבוד וכל מה שהוא זקוק לצורך הכשרות". כך הוקם מתחם הבד"ץ במקום, לפי כל הנהלים המחמירים של בד"ץ העדה החרדית, עליהם ניצח צוות המשגיחים עירניים ומומחים בהפרשת תרו"מ ופיקוח על ערלה, תחת ידי המפקח הרב ישראל מונטג שליט"א, על פי פיקודו של הרב מאיר דוד ברגמן שליט"א עם עליית מדרגה משמעותית החל מהשיטה האחרונה.

משם המשכנו למתחם העצום 'פאר לי' שבפאתי עטרות, אשר נמצא בידיהם האמונות של משפחת רחימי, אשר כולם שומרי תורה ומצוות למהדרין, ומשכך הרי הוא עומד כולו בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית, ללא צורך במתחמים נפרדים. "טריטוריה שהיא כולה בד"ץ", אומרים לנו הבעלים החרדים.

המפקח במקום מטעם הבד"ץ, הרב דוד מאיר וייס שליט"א, מנחה בפנינו על המתחם, המדובר באולם קבלה גדול, אשר קולט את התוצרת הנכנסת מעל

**נתקלים
שוב במחזה
המשעשע
משהו, המזכיר
'גן עדן לפרות',
פרות הרועות
בשלווה ברפת
הפתוחה
ואוכלות
לשבעה
עגבניות,
תפוזים וחצילים**

כי הכל מתנהל כדת. מרתק לראות אותו פוגש את הבעלים של המקום, ראש הישיבה הנ"ל, ביחד עם המשגיח הממונה, ומהר מאד מתפתחת לה שיחת רעים רוויה בפלפולי הלכה בגדרי הקניינים, משם הדברים עוברים לגדרי שחיטה.

לצידם של הרבנים, אנו פוגשים את מנהל הרפת, מר בועז יצחק, שאת נאמנותו הגדולה אנו יכולים לראות כאשר הוא עומד ביראה ובכבוד ומקשיב לכל דברי הרבנים ומקבל את הוראותיהם השונות, ללא

המשגיחים על תפקידם במסדרון בד"ץ

מכולת התרו"מ של הבד"ץ

מלאים הערכה למשפחת רחימי-פאר לי המעניקה גב להידורי הכשרות

גבי הרמפה. המשאיות הפורקות את התוצרת החקלאית על הרמפה, פוגשות תיכף ומייד את המשגיח מטעם הבד"ץ, אשר מבצע את הפרשת התרו"מ, לפי כללי הבד"ץ המחמירים. עמדתו של משגיח הבד"ץ, הוא מייד בשערי המתחם, בסמוך לרמפת הפריקה. כך הוא הראשון שפוגש את התוצרת ובלעדיו היא לא תוכל להקלט פנימה.

נציגי הבד"ץ מלאים הערכה כלפי משפחת רחימי היקרה, המעניקה גב להידורי הכשרות בכל תהלוכות המתחם הגדול.

"המהלך הזה, של ביטול המתחם שבתוך המתחם בבית השיווק 'פאר לי' והכנסת כל המערכת תחת פיקוח הבד"ץ, הם מספרים, "הורידה נהלים מחמירים ומיותרים שנצרכו כדי להבדיל בין המהודר של הבד"ץ לאחרים, כעת, כשהכל בהשגחת הבד"ץ, העבודה התייעלה אף מבחינת הצרכים הטכניים של המקום ועל כך אנחנו מלאי תודה לבד"ץ".

התקווה היא כי מהם יראו וכן יעשו כל בתי השיווק ובתי הגידול האחרים בארץ, להוסיף הידור על הידור ולעמוד בהשגחה המחמירה והמהודרת של הבד"ץ, לרווחת כל הציבור החרדי בארה"ק.

תפריט עשיר לעדר הפרות של כהן

ברקע אנו נתקלים שוב במחזה המשעשע משהו, המזכיר 'גן עדן לפרות', פרות הרועות בשלווה ברפת הפתוחה ואוכלות לשבעה עגבניות, תפוזים וחצילים, תפריט עשיר של סעודת מלכים... בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית! וכך, כשהן אוכלות לשבעה, אנו זוכים בקיום השמדת התרו"מ למהדרין מן המהדרין.

אחד מעל השני, כששלט מאיר עיניים, מכריז כי תכולת המחסן הינו תרו"מ. בפניה אחרת אנו מוצאים את הבאלות של הפרי והירק, גם הם מוחתמים בהולוגרמות. מה שפתוח, מועבר ישירות לצרכי הפרות, בתערובת של פירות יבשים וקטניות, זאת על פי הוראות המומחה לענייני תזונת הפרות. מסתבר שיש תפקיד כזה בכל רפת...

פקפוק. "מה שהרבנים יגידו, אנחנו נבצע באופן מלא! כל מה שהם אומרים זה קדוש!" תוך כדי שיחה תורנית קולחת, חולפים הרבנים שוב על פני הרפת, ומהר מאד אנו פוגשים את פינות האחסון השונות. תחת קונסטרוקציות של פח, אנו רואים את הביג-בלג'ס מאוחסנים לפי הסדר, בטנים, שקדים, חיטה,

הרב ליטמנוביץ עם הגאון הרב הכהן ובעל הרפת

המשאית חתומה בפלומבות הבד"ץ

לאחר שהועלו כל ההצעות, ציפו הכל למוצא פיו של מרן החזון איש. החזון איש התחיל לצעוד לכיוון צפון, המשיך לצד מזרח, דרום ומערב, הסתובב שוב ושוב לצדדים השונים, וסיבב במקלו על מיקומים שונים בקרקע הבתולה, אחר חזר למתקהלים. לבקשתו הביאו נייר ועט והחזון איש התחיל לשרטט: כאן, שירטט בדף נקודה, מתאים להקים את בית הכנסת...

מתוועדים

ומתוודעים, כך נסכם בשתי מילים את השיחות שערכנו עם וותיקי משגיחי וועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית, במהלכה התוודענו עם

תלמידי חכמים וותיקים ומובהקים הנושאים בתפקידי ההשגחה במסירות והתוודענו לפעלי הכשרות בימים מקדם, בסיומה שאלנו, מדוע לא עשינו זאת קודם? כאשר אנו ניצבים מקרוב ורואים בימינו את הפעילות החובקת עולם ומלואו בוועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית, יהיה זה מפתיע במיוחד לקחת כמה צעדים לאחור ולהתבונן בימי הראשית, תחילת הדרך אפופה בערפל, בה צעדו הראשונים, המשגיחים הוותיקים שהיו אז צעירים לימים, לאורם של רבותינו לפני יובל שנים ויותר, נאמנים לתפקידם וטרודים במלאכתם, אך סוללים את הדרך לימים שיבואו. כעת, לזכר ימים עברו, קיבצנו אל פונדק אחד כמה מוותיקי המשגיחים בוועד הכשרות של הבד"ץ, ובקשנו שישתפו אותנו בזכרונות העבר, מאותם ימים, כשהמערכת היתה מצומצמת והפעילות חבקה בקושי עיר או שניים, אבל הערכים היו אותם ערכים. אמנם האמצעיים, כך מתברר, היו פחותים בהרבה מהיום, אך האמונה והמסירות תמיד היו שם, ללא הגבלה...

בעלילותיהם של המשגיחים, כל אחד בתחומו, כשהוא מספר את סיפורו הוא, איתו עמו הוא מספר את סיפור וועד הכשרות בכללותו, ובפרט השינויים והשכלולים שעברו ועדיין עוברים על מערכת הכשרות המובילה חדשים לבקרים, עד לימינו אנו. ולא רק זאת, כי ביחד עם הסיפורים המרתקים, מספרים המשגיחים גם את ההתפתחות שעברה על התעשייה

זכור ימות עולם, בינו כשרות זור לזור

**וּוּתִיקִי מִשְׁגִּיחֵי הַבַּד"ץ, מַגּוֹלְלִים מִזְכְּרוֹנֵם פְּרָקִי הוֹד
מִימֵי הַכְּשָׁרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים • בְּצֵל גְּאוֹנֵי עוֹלָם, הָרֵאב"ד
הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבִּי פִּנְחָס עִפְשֵׁטִין, הָרַה"ג רַבִּי אַבְרָהָם
רֵאטָה, הָרַה"ג רַבִּי הַלֵּל שְׁלֵעִזִּינְגֶּעֶר, הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבִּי
יַעֲקֹב בְּלוֹי חֶבֶר הַבַּד"ץ, זְכָר צְדִיקִים לְבִרְכָה • כְּשֶׁמֶרֶן
הַחֲזוֹן אִישׁ פִּעֲנַח אֶת אֵיכוֹת הָאֲדָמָה בְּמוֹשֵׁב חִפְץ חַיִּים,
הַסֵּבֵר מִקּוּרֵי שֶׁל 'גִּלְתָּה יְהוּדֵי מַעוֹנֵי' בְּמִשִּׁימַת כְּשָׁרוֹת
בְּטוֹרְקִיָה מִתּוֹךְ רַעֲב, הִזְעָזוּעַ שְׁאַחֵז בִּירוּשָׁלַיִם מֵה'רִיטְעַע
פְּלִיִּישׁ' וְכִיצַד הַשְּׁתִילִים הַדוּ-שְׁנַתִּיִּים מִמְשִׁיכִים לְהַטְרִיד
אוֹתָנוּ עַד יְמֵינוּ אֵלֶּה • עִקְרוֹנוֹת שֶׁהִפְכוּ לְדֶרֶךְ חַיִּים,
שֶׁמְבִיאִים אוֹתָנוּ לְמִסְקָנָה: הַהִקְפָּדָה שֶׁל הַצִּיבוֹר הַרְחֵב
עַל הַיְדוּרֵי הַכְּשָׁרוֹת - הֵם שִׁיקְבְּעוּ בַעֲבוּרוֹ אֶת הָעֵתִיד
לְבוֹא • זְכָרוֹנוֹת קְדוּמִים בְּשִׁיחָה מִיּוֹחַדָּת עִם הָרַה"ג ר' **ר'
עִמְרָם בְּלוֹי זַצ"ל, חוֹדְשִׁים סְפוּרִים בְּטֵרָם פְּטִירָתוֹ****

חַיִּים קוּטְלֵר

הרבנים הגאונים מרן בעל המנח"ם מרן הרמ"א פריינד מהרי"מ דושינסקיא זיע"א ולהבלח"ט כ"ק אדמו"ר מטשאקווא שליט"א בשדות גידול החיטה ב'חפץ חיים'

"המשגיח הסביר לנו את התופעה ואמר כי השיבולים הכפופים אלו הם החיטים הבשלות, אשר הגרעינים כבר כבדים כדבעי ומושכים כלפי מטה, לעומת השיבולים העומדים ישר אשר עדיין לא התבשלו...
 "התחיך הראב"ד הגר"פ עפשטיין ואמר כי זה מה שאמרו חז"ל, איסתר א בלגינא קיש קיש קריא... כשאין כלום בפנים, יש גאווה וזקיפות... כשמלאים, מכופפים את הראש..."

בדבריו מכוון אדמו"ר מטשאקווא לימינו, כאשר הנושאים את משא הכשרות מטעם הבד"ץ, העוסקים טרודים במלאכת הגדולה, כורעים לפעמים תחת הנטל הכבד. אגב העניין, נזכר אדמו"ר טשאקווא בעובדה מעניינת אחרת, שאירעה אף היא במושבים שבאותו איזור, מושב חפץ חיים, לשם נסעה משלחת בה השתתף האדמו"ר ושמע את הדברים, מפי "אחד מראשי ומייסדי הקיבוץ 'חפץ חיים', ה"ה ר' קלמן כהנא ז"ל, שסיפר לנו כי כשתכננו את המושב חפץ חיים, התנו שהמקום יהיה שומר שמיטה, ויספק חלב ויין כשר עבור הציבור החרדי.

"כשעלו התושבים הראשונים לשטח הכל היה שומם עדיין, והיה צורך להיעזר בגורמים מקצועיים לשם תכנון היישוב החדש, בהכוונה היכן למקם כל דבר, כמו גיאולוגים, אגרונומים, הנדסאים וכדו'.
 "בטרם הגיעו אנשי המקצוע, זכו אנשי המקום לביקורו המפתיע של מרן ה'חזון איש' שבא כדי לחזק את ידי המקימים. במהלך הביקור עלו השאלות והרעיונות,

"הברזנט הזה מכסה את המיכל האחורי דרך קבע בדרך מהשדה אל מכוון המיון, כדי שהחיטה תהיה מכוסה, שלא תהא חשופה לשמים ולכל הרוחות.

"לאור בקשתינו הוסרה הברזנט, מה מאוד הופתעו הכל לראות... כמות נכבדה של מים שהצטברה על הברזנט, אשר ככל הנראה היו אלו מי טל, שבכל תזוזה קלה, היו נשפכים פנימה לתוך המיכל, שאמור היה להתמלא בחיטה. היתה זו סיעתא דשמיא" מסכם האדמו"ר ומוסיף, "את הסיעתא דשמיא הזו אנו זוכים בזכות רבותינו הקדושים ובזכות הנסיון הרב שעסקנו בעבודת הקודש לשמה".

האדמו"ר מטשאקווא מפליג אחרת עד לראשית שנות התשי"ב-י"ט ומספר התרחשויות שונות שהיה עד להן.

הוא מספר בערגה על ביקור שערך משלחת העדה במושב יסודות, בו הגיע הראב"ד הגאון רבי פנחס עפשטיין, ביחד עם הגאון רבי אברהם ראטה, לצד יבלחט"א כ"ק אדמו"ר מטשאקווא שליט"א.

"הפעם היתה מטרת המשלחת לבדוק האם יבשה החיטה אחרי חג הפסח, כדי להתכונן לקצירת חיטה שמורה לפסח הבא. במקום היה ממונה משגיח מטעם הבד"ץ, חסיד ירא שמים שהראה כי בשדה הרחב, יש חיטה טובה, רובה ככולה יבשה כדבעי.

"והנה הראה לנו אותו משגיח תופעה מעניינת, כאשר בעוד רוב החיטה עמדה כפופה, היו שיבולים יחידים שעמדו ישר, זקופי גב וגבהי קומה..."

בארץ והתפתחות שעברה על כל ענף הייצור והמזון בעולם, מאז ועד היום, זאת הם ליוו מקרוב, תוך התמקדות בזווית תוססת ומתפתחת בפני עצמה.

מכ"ק האדמו"ר מטשאקווא שליט"א, יו"ר וועד הכשרות וממייסדיה, ומי שמלווה את הפעילות מאז תחילת שנות ה-7 ועד היום, אנו מגלים כי כבר אז, היתה המטרה העליונה נקיה מאינטרסים, "מה שעמד לנגד עינינו נשאי עול הכשרות, היה דבר אחד ויחיד - טהרת שולחנם של ישראל... ראו את זה על רבינו הגאון רבי פנחס עפשטיין וחברי הבד"ץ שעמו הגאון רבי ישראל יצחק רייזמן והגאון רבי דוד יונגרייז, כך פעלנו כשהגאון רבי אברהם ראטה והגאון רבי הלל שלעזינגר, זכר צדיקים בברכה, סוללים את הדרך במאמצים כבירים אך בתבונה עליונה, ומעל הכל בסיעתא דשמיא.

"זוכרני, כי אז, לפני 40 שנה ויותר, כאשר יצאנו פעם לסיור כשרות בשדות החיטה של המושבים החרדיים, לקראת קצירת חיטה שמורה לפסח. היינו משלחת של הרבנים מטעם וועד הכשרות של הבד"ץ, וסיירנו בשטח במטרה לוודא שכל הציוד, כולל הקומביין והמשאיות שבאים לשימוש ובמגע עם החיטה, נקיים לחלוטין מכל לחלוטית, כדי שלא יוצר חשש חימוץ בחיטה השמורה.

"בדקנו וסיירנו ואחרי שנראה שאכן הכל נראה נקי ומצוחצח כראוי וכנדרש, ביקשתי לתומי, להוריד את הברזנט שכיסה את המיכל האחורי של המשאית, מלמעלה.

הגאון הגדול רבי יעקב בלויא זצ"ל ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר מטשאקוה והגרח"ן כהן והמשגיח הרב פנחס פרידמן בהפרשת תרו"מ

כשמשלחות וועד הכשרות עסוקות בתפקידן, הם גילו את גדלותם של גדולי הדור, ממקום שאחרים לא ראו ולמדו אודות משא הכשרות, כשכל האחרים עוד לא ידעו מאימתי קורין...

לאחר מכן באירופה וכיום בכל קצוות תבל. בתפקידי השונים, הוא מספר סיפור מרתק בפני עצמו, כיצד הכל התחיל:

"הכל התחיל יום אחד בשיחה עם ר' עמרם בלוי ז"ל, שזה עתה נלקח מאיתנו בחטף ואנו עדיין מתאבלים על פטירתו. באותו יום, השיחה שניהלתי עם הרב ר' עמרם בלוי ז"ל, לא הייתה אמורה להתפתח לכיוון התעסקותי, מבחינתי על כל פנים... "היה זה לפני 34 שנה, מעט לפני שמיטה. באותו זמן הזדמן לי לפגוש את ר' עמרם, מאנשי וועד הכשרות, כשבין שנינו מתפתח שיח בענייני שמיטה הממששת ובאה. "ואז טרם נפרדנו איש מרעהו, פונה אלי ר' עמרם בהצעה מפתיעה משהו: יש לנו כעת צורך ב'וועד הכשרות' במשגיחים, מה דעתך להושיט ולסייע לכלל ישראל?"

"היה זה תקופה קצרה אחר שעזבתי את תחום היהלומים בו עסקתי קודם לכן, ועניתי בחיוב להצעה. ההצעה המקורית דיברה לאמיתה של דבר רק על שנת השמיטה הקרבה ובאה, אבל מאז הכל כבר היסטוריה..."

כמה מנה אז צוות המשגיחים של הבד"ץ לקראת השמיטה? וכיצד זה נשארת על משמרתך לאחר שכבר לא היה צורך בכך אחרי שמיטה?

"זכורים לי שמות של אישים שעבדו איתי אז כגון: הרה"ג ר' אברהם אהרן

לא ראו ולמדו אודות משא הכשרות, כשכל האחרים עוד לא ידעו מאימתי קורין... מהרב ר' בנימין הופמן, מוותיקי המשגיחים, אשר ידיו רב לו בפיקוח בתחומים שונים, אנו שומעים גם על טלטולי דרכים, שהוא צבר במסגרת הפיקוח בתעשיית השמן. תחילה בארץ,

היכן למקם את המטעים והיכן את בית הכנסת, והיכן בתי התושבים וכן הלאה. "לאחר שהועלו כל ההצעות, ציפו הכל למוצא פיו של מרן החזון איש. החזון איש התחיל לצעוד לכיוון צפון, המשיך לצד מזרח, דרום ומערב, הסתובב שוב ושוב לצדדים השונים, וסיבב במקלו על מיקומים שונים בקרקע הבתולה, אחר חזר למתקהלים. לבקשתו הביאו נייר ועט והחזון איש התחיל לשרטט: כאן, שירטט בדף נקודה, מתאים להקים את בית הכנסת. כאן, המשיך, בתי התושבים. שם מטעים לידם הרפתות והשדות לכיוון השני, הכל דבר דבור על מקומו. הציבור קיבל את הרעיון בשמחה והתפזרו לבתיהם.

"באותו זמן סיימו גם נציגי הרשויות את בדיקות הקרקע עם גיאולוגים ואגרונומים, וכעבור ימים מספר הגישו את תכנית היישוב, אחרי תכנונים של שבועות ארוכים.

"התוצאה הכתה את כולם בתדהמה: היא היתה תואמת לשרטוטו של מרן החזון איש, אחת לאחת!

"נרעש ר' קלמן כהנא ונסע אל ביתו של ה'חזון איש' בבני ברק, לשאול אותו על הדבר הזה, האם זוהי רוח הקודש... החזון איש ביטל מיידי את הדבר, והראה לו כי הכל כתוב, במשנה, הו', בקעה, רוח דרומית, רוח מערבית, על פי התורה קבע הכל ותו לא.

"עובדא ז"ר מסיים אדמו"ר מטשאקווא בחיך, "לא תמצאו בשום מקום, כי אני הייתי בשיחה זו עם ר' קלמן כהנא ולנו הוא סיפר זאת, רק כאשר ביקשנו ממנו לספר את "סיפור הרוח הקודש" שהיה לו עם החזון איש..."

כאז גם היום, תוך כדי המלאכה הענפה, בנסיעות ובדרכים, כשמשלחות וועד הכשרות עסוקות בתפקידן, הם גילו את גדלותם של גדולי הדור, ממקום שאחרים

היום היצרנים מבינים את משמעות שיתוף הפעולה לאורך זמן ומקבלים אותנו ואת דרישותינו כעובדה מוגמרת, כולם יודעים לציית לדרישות אף אם אלו באים רק להקל על ההשגחה...

עבור 'שמן חיפה', שכללה כמות של 5 טון לחג הפסח. כשסיימנו עם הייצור הזה, עברנו לייצור נוסף בכמות דומה עבור המפעל הנוסף בשם 'טי"ת ביל"ת', גם הוא הזמין 5 טון בהשגחת הבד"ץ. בסך הכל 10 טון שמן זית שבהשגחת הבד"ץ לצרכי הציבור לימי הפסח. לעומת זאת, כיום, מייצרים את הכמות הזו בשעתיים, והכמות הנדרשת לחג הפסח, היא פי 40-30 פעמים, בס"ד..."

ואם כבר מדברים על שמן זית, אי אפשר שלא להזכר מה אירע אז. "נסענו אז לכפר הערבי כדי להשיג על הייצור, שנעשה במשך 2-3 ימים. התחלקנו לשתי משמרות, ופיקחנו על הנעשה במשך 24 שעות בלי לגרוע עין. זה דרש כוחות עצומים, שום דבר לא היה ברור מאליו.

"וכמובן שגם התמודדויות עם נסיונות הונאה והסחה בניחוח ערבי מזרחי מסורתי, לא חסרו... כך היה לדוגמא כשנאלצנו לברוח על נפשנו במסגרת ההשגחה בבית הבד שבכפר 'מראר', שם חשפנו תרגיל הונאה של בני הדודים. אלה הפכו מרגע זה ואילך למסוכנים, ולכאלה שכדאי לשמור מהם מרחק..."

"כיום, לא רק שהסגנון הזה לא קיים, אלא גם תפיסת הייצור היא שונה לחלוטין, הסביבה האחרת, התנאים אחרים, ומשכך, כאשר אנו באים בדרישות כשרות כאלה

והייצור הזה, בהשגחה, הספיק כראוי לכל מי הפסח.

"לעומת זאת, כיום" הוא עוצר בהטעמה, קיימים שלשה קווי ייצור של צ'יפס לפסח, אשר פעילים במקביל בהשגחה מלאה, וזה גם לא מספיק... כן, רק לימות הפסח לבד, נכשרים כעת קווי ייצור של צ'יפס בהשגחה מלאה, בקפריסין, ביוון ובארץ!"

אי אפשר בלי השמן, שמהר מאד עולה וצף כמאליו. "בתחום ייצור שמן זית של אותם ימים, היו מושגי הייצור צנועים למדי. זכור לי את בית הבד בכפר הערבי 'עילבון', שם התקיים קו ייצור בהשגחתנו

שיינברגר, הר"ר מאיר ליפשיץ, הר"ר יעקב וייספיש, הר"ר שמחה שווארץ, ולהבחל"ח הר"ר משה הערש בנימין ושליט"א עמהם התנהלה כל המערכת ועמדה בגבורה באתגרים של אותם ימים. לאחר שמיטה המשכתי במלאכת ההשגחה, ובה אני ממשיך עד היום בס"ד, כשבכך הצטרפתי למעשה לצוות המצומצם למדי של המשגיחים שנמנו אז על סגל חברי מערכת הכשרות. הללו עבדו ועמלו ללא ליאות יומם וליל וכמעט כרעו תחת הנטל, כך שתוספת כח האדם התקבלה בברכה אצל כל הנוגעים בדבר. מהר מאוד השתלבתי בתחומים מקבילים, וכל עול ההשגחה התחלקה בינותנו. היה עלינו לנסוע לכל מקום, ימה וקדמה צפונה ונגבה בהתאם לנסיבות..."

"ברם גם לאחר הצטרפותי נפלה על המשגיחים עבודה מאומצת ביותר. העול היה משותף לכולנו, האחריות היתה מוטלת עלינו ועמה הלכנו לכל מקום... המאמץ שנדרש אז מכל משגיח היה גדול בהרבה, ביחס לתוצרת, דהיינו, אם נחלק את הצורך בהשגחה ביחס לקילוגרמי ייצור, כשעל כל קילו יש צורך בכוחות השגחה מסוימים, היחס הזה השתנה היום לאין ערוך למה שהיה אז. התנאים הפרימטיביים יחסית שהיו בשימוש המפעלים, לא אפשרו ייצור מאסיבי והמוני כפי שקיים כיום. הייצור היה ידני יותר ואיטי יותר, מה ששאב משאבי השגחה רבים והתוצאות היו מועטות. כיום, היקף ההשגחה גדול ומעמיק יותר והתוצרת פי עשרות ומאות מונים.

"לדוגמא, אני נזכר באותן שנים ראשונות, כשהשיקו פס ייצור של צ'יפס לפסח בהשגחת הבד"ץ; המפעל היה ממוקם בעיר שדרות בדרום הארץ, עיירה שכוחה דאז, כיום עיר שמככבת הרבה בחדשות לצערנו. מירושלים היה פעיל קו אוטובוס לכיוון שדרות, רק פעמיים ביום, אחד מוקדם בבוקר ואחד אחרי הצהריים. יצאנו לדרך ב-9 בבוקר, הגענו ב-11 לאיזור התעשייה בשדרות, ועבדנו עד הצהריים. הביתה, לירושלים, חזרנו רק לפנות ערב.

כ"ק אדמו"ר מטשאקוואה ורבני ועד הכשרות הרבנים הגאונים רבי גבריאל נויפלד ורבי חיים יהודה כהן שליט"א והרב פנחס פרידמן בהפרשת תרו"מ בטחנת קמח

המשגיח הרב משה יחיאל ראט הי"ד בדיון כשרות דג עם רבני ועד הכשרות

אותו לפני תחילת הייצור שבהשגחתנו, אבל הם לא הסכימו, הם כבר אמרו שאי אפשר...

"לא איש כר' אברהם יותר כל כך מהר. ר' אברהם שידע כיצד לדבר לכל אחד בשפה שלו, הוציא מכיסו שטר של 100 דולר והבטיח להעניק אותו לאחד הפועלים שיבצע את הפעולה. הדבר הספיק בהחלט לאותו פועל כדי 'לקלוט' מה דרוש ממנו, וראה זה פלא, הבעיה נפתרה על הצד הטוב ביותר.... הבור נוקה מהיסוד עד שבהק בנקיונו... היום אנחנו לא נדרשים למצוא פתרונות מהסוג הזה ברגע האחרון. הכל מתנהל עם תכנית ברורה ומוגדרת מראש."

האם כבר היו אז ייצורי חו"ל?

"היה, אבל לא דמה במאום למתכונת של היום. בתחילה הקפדנו לייצר רק בארץ, אך מאוחר יותר כשהמכסים פחתו וקשרי התעשייה התפתחו, החל הייבוא להתגבר ולשנות סדרי בראשית. באותם ימים, זכור לי שנסעתי לספרד יחד עם אדמו"ר מטשאקווא ועם הרב החסיד המפואר ר' שמחה בונם נויפלד זצ"ל כדי להשיג על קו יצור שמן זית. מילאו שם 20 טון שמן זית גולמי, כדי להביאם לארץ בג'ריקנים. ופה סיננו את הכל מחדש... דרישה זו היתה של הרשויות דפה, כדי לשמר את התעשייה המקומית שהיתה מקרטעת למדי. בהמשך, הופסקה הדרישה הזו והשמן הגיע ארוז ומוכן ארצה, כפי שאנו רגילים כיום.

"אגב, אנקדוטה מעניינת זכורה לי מאותה נסיעה. בעל הבית היהודי אצלו התארחנו, ביקש מראש שנדאג לעצמנו

היום. התפיסה הכשרותית החזקה של בעלי המפעלים שאנו עדים לה היום, לא הייתה אז ובוודאי לא בהיקף של היום. באותם ימים היה צורך להטביע נהלים, ואת הצורך בעמידה בתנאי הסף המחמירים שלנו בלי משחקים.

"היום היצרנים מבינים את משמעות שיתוף הפעולה לאורך זמן ומקבלים אותנו ואת דרישותינו כעובדה מוגמרת, כולם יודעים לציית לדרישות אף אם אלו באים רק להקל על ההשגחה. באותם ימים בנינו את המוניטין הזו בלא מעט עמל ויזע, וגם עם לא מעט יצירתיות.

"ניקח לדוגמא את מצב הנקיון בבתי הבד של השמן זית, שבאותם ימים היה בכי רע. היינו צריכים לדרוש שוב ושוב שינקו ולעמוד ולפקח שזה אכן יתבצע כנדרש - וזה דרש הרבה מאמצים.

"היום, כשמדובר בתעשייה משוכללת, עושים את הכל כפי הדרישות, בלי דיבורים מיותרים. הבד"ץ מעביר מראש את תקני הכשרות, המפעל מתארגן מראש, והמשגיחים מגיעים כדי לוודא כי הנקיון אכן בוצע כנדרש, ורק לאחר מכן מתחיל הייצור, המתנהל גם הוא תחת פיקוח הדוק עד לאריזה והחתימה.

"באותם ימים, הכל היה נראה אחרת... הנקיון היה דבר בעייתי, במיוחד בבתי הבד הללו. אני זוכר כשנסעתי פעם עם הגאון ר' אברהם ראטה זצ"ל לייצור שמן זית באחד הכפרים הערביים. ראינו שבור הנקיז מלוכלך מאד, ור' אברהם דרש מהם שינקו

ואחרים, אנו מקבלים מה שאנו דורשים. ישנם קשיי ביצוע, אך הכל מתחיל בבהירות הדרישות והבנת תהליכי הייצור. מכאן והילך, הכל מתנהל למישרין בס"ד."

במבט לאחור, מהו הגורם לכל השינויים?

"שני דברים שהשתנו היום באופן מהותי, הם העומדים במוקד השינוי הכשרותי של היום לעומת מה שהיה פעם. מחד, דרישת הציבור שעולה ועולה, ומאידך, מערכי הייצור שהשתכללו במשך הזמן לאין ערוך. אם נתייחס בחזרה ליצור השמן זית, ניקח לדוגמה מחלקת הסינון בבית הבד. אם פעם היו מסננים באמצעות סלי קש פרימיטיביים, מה שלקח שעות וימים ומאמץ אדיר של כוח אדם, היום תופסים את מקום הסלים צנטריפוגות משוכללות המופעלות כמובן על כח החשמל, והכל מיוצר במאסיביות, בכמויות אדירות ובמהירות."

הוא ממחיש: "אם בעבר כשהייתי מעורב בהשגחה על פפריקה מתוקה לפסח עבור 'דרומה', זה קרה ב'בית קמה', כשכל הייצור מסתכם ב-5 4 טון. היה זה ייצור שפעל מיום ראשון עד יום חמישי, ולשם כך נאלצנו לנסוע כל יום ויום הלך וחזור.

"היום, לשם ייצור של 100 טון, כפי שקרה זה לאחרונה כשנסענו להונגריה, ב-3 ימים ייצרנו את כל הכמות הזו ובהשגחה מהודרת למהדרין מן המהדרין!"

מבחינת המודעות ושיתוף הפעולה של המפעלים, גם היו שינויים משמעותיים?

"כשאני מדבר על התקופה היא, ניתן לומר בהחלט שהמצב אז לא היה כפי שהוא

הגאון הגדול רבי יעקב בלויא והרה"ג רבי אברהם אהרן שיינברגר זצ"ל בביקור במפעל

"היתה פעם נוספת שבגלל עיכובים לא צפויים הגעתי מאוחר ממש ביום שישי, אך בס"ד, הספקתי להגיע הביתה בזמן. היה זה כשנסעתי מטעם הבד"ץ לפיקוח כשרותי ביוון, עם ידידי המשגיח הוותיק והמיומן הרה"ח ר' משה הערש בנימין הי"ו לפקח על אניית משא של שמן, ותפקידי היה לפקח על מעבר השמן מהמפעל עד להעמסתו על הספינה, כדי לוודא שהתכולה שיצאה מיוון היא אותה תכולה שנכנסת לארץ, והכל תואם כנדרש.

"ביום חמישי לאחר שראינו שהכל מתנהל למישרין, חזר ר' משה הערש בנימין ארצה, ואנכי נשארתי לפקח על הפרטים הטכניים האחרונים עד יום שישי, לוודא שהכל נגמר כמתוכנן. אלא שנוצרו עיכובים מעיכובים שונים והספקתי לחזור ארצה רק עם הטיסה האחרונה ביום שישי. נחתתי בארץ כשעתיים לפני הדלקת נרות.

"אלא מייד שהמטוס נחת, הופתעתי כשנקראתי לרדת מהמטוס לפני כולם... ליד כבש המטוס חיכה לי קצין משטרה, שהחתיים את הדרכון והכניס אותי לרכב של גוי שחיכה בסמיכות לבואי. מסתבר שהיבואנים של השמן, הפעילו את קשריהם במקומות הנכונים ובאותם ימים כמעט הכל ניתן היה לעשות, גם החתמת דרכונים והכנסת רכבים פרטיים ליד המטוסים... הנהג הגוי, גם הוא הוזמן במיוחד, כדי שחזרתו הביתה בליל שבת לא תהיה בעיה... וכך הביאו אותי אל ביתי כרבע שעה לפני הדלקת נרות... עוד הספקתי לטבול במקווה לכבוד שבת קודש, עם

"גלתה יהודי מעוני" שהוא חשב עליו באותה תקופה, וכי אומות העולם אף פעם לא גלו? הרי שנחריב בלב את כל העולם, מה הרבותא בכך עד שכתוב 'גלתה יהודה מעוני'.

אלא כעת אנחנו רואים, כי כאשר גוי הולך לגלות גם האוכל שלו גולה עמו... הוא יכול לאכול מה שהוא רוצה בכל מקום בו הוא נמצא, גלות כזו אינה כה קשה. לעומת זאת היהודי חייב כשר ואם לא, הוא לא אוכל...

"אמנם בס"ד לבסוף עשו מאמציו פרי והצלחנו לחזור עם ייצור בהשגחה למהדרין.

"ואם בטורקיה עסקינו, פעם אחרת נסענו לטורקיה בתחילת השבוע, והיינו אמורים לחזור עם תום השבוע, היינו ביום חמישי.

"היה זה בתקופת הרמדאן, והטורקים דאז התייחסו אל כך בצורה מקורית. במהלך היום אכלו כבכל יום וברדת הלילה קיימו ברוב טקס את נוהג "שבירת הצום" בסעודה גדולה ודשנה כראוי וכיאה...

"בכל אופן, בעקבות הסעודה שלהם, שהגיעה אחרי יום שלם של אכילה, נאלצנו להתעכב עד מאוחר כדי שיפנו אותנו מהמפעל בחזרה לשדה התעופה. כשהגענו סוף סוף, התברר שאיחרנו את הטיסה! "הזמנו טיסה חדשה ארצה, ונחתנו שעתיים לפני שבת בלוד"..."

בכך לא תמו עלילות המשגיח בארצות הניכר...

למזון שנצטרך אליו במשך זמן שהותנו אצלו. רק בסופו של דבר התברר שהיהודי היה זקוק לאוכל הכשר שלנו לעצמו... כי מפני בעיות כשרותיות נמנע ממנו לצרוך אוכל מקומי וכך הוא ומשפחתו היו ניזונים מלחם צר ומים לחץ ממש... היהודי טען אז בפנינו שבקרב כל קהילות היהודים בעולם כבר יודעים שמשגיחי הבד"ץ בכל מקום שמוגיעים, הם מביאים עמם קצת רווחה"...

האם הייצור בחו"ל התנהל תמיד עם תכנית מוגדרת מראש?

"בתחילה זה לא היה כך. כזכור לי פעמים שהיינו נדרשים להתייצב במפעלים שונים, לראות אם יש דרך איך לערוך קו ייצור בהשגחה למהדרין כמסורת הבד"ץ, ואז היינו לומדים את המקום ולבסוף מחליטים אם יש לכך סיכוי. במידה וכן, היינו נכנסים למערך הייצור, שהיה יכול להתארך זמן רב, לפסול שוב ושוב את כל התוצרת הבעייתית ולנסות שוב ושוב עד שהכל יצא ללא פקוק.

"פעם זכיתי להתלוות אל הגאון ר' אברהם ראטה לטורקיה לצורך השגחה, ונדרשנו להשאר זמן רב מעבר למתוכנן. היה קשה מאד, מצאנו ליקויים, והייצור התארך. אדהכי אזלו לנו מצרכי המזון הכשרים ונאלצנו להסתפק בפירות וירקות בלבד.

"ר' אברהם שמערכת ההשגחה הייתה בבת עינו וממש מסר נפשו על הדבר, חיזק את רוחי והשמיע באזניי הסבר על הפסוק

הגאון הגדול רבי יעקב בלויא ורה"ג רבי אברהם אהרן שיינברגר זצ"ל בביקור במפעל

הרבנים הסבירו לנו אז כי מטבע הדברים בעלי החנויות רואים בהפרשת התרו"מ כמי שבאה על חשבון הרווחיות... בהתאם לכך הם רק מייחלים לרגע שהמשיגיח יסיים כבר את תפקידו...

ההרגשה שהשלמתי אכן את טהרת מזונם של ישראל!"
מאמר הכתוב "והיה ראשיתך מצער", מביע יותר מכל את אותם ימים של תחילת הדרך, כאשר מערכת הכשרות מנתה באותה עת כעשרה משגיחים שניהלו הכל. אלא שזכינו שגם המשכו של הכתוב "ואחריהך ישגה מאוד" יתקיים בנו, כאשר מאות משגיחים ואלפי נאמני כשרות מסורים, עומדים על המשמר בכל פינה, למען טהרת מזונם של ישראל.

מהרב בנימין הופמן, אנחנו מדלגים אל הרב פנחס פרידמן, גם משגיח וותיק, העוסק בתחום התרו"מ וטחנות הקמח, אשר לאורך עשרות שנים שומר גם על סדרי הלימוד הקבועים שלו, בשוק כמו בטחנת הקמח, חוק בל יעבור. את ר' פנחס קשה להוציא מבין הפירות והירקות 'שלו'. הוא משגיח במהותו, העושה מלאכתו נאמנה זה כמה עשרות שנים. תחום שווקי הפירות והירקות, בשבילו אינו דבר משובר עין כפי שהוא נראה להרבה אנשים שאינם מסתובבים עם מטען עצום של אחריות מבוקר ועד ערב, באופן בלתי פוסק כמעט. הוא יודע הרבה מאוד על גידולי הקרקע הללו, על אופן צמיחתם, על דרכי הטיפול בהם, על כל שלב ושלב החל משעת הזריעה וכלה בשעת הקצירה ועד בכלל. את הרבגוניות ואת הניחוחות המשכרים המתלווים לעיתים קרובות לתחום, הם מפספסים משום מה, ציבור המשגיחים הללו...

"מאז השנים הראשונות, לימדו אותנו בוועד הכשרות, לקחת את האחריות באופן מלא. וכשעצם הידיעה שאחריות ההשגחה בחנויות הפירות והירקות מוטלת על שכמך באופן בלעדי, כבר יש בו די שלא תדע רוגע פסטורלי מהו", אומר לנו ר' פנחס ומבטא את קולם של שאר המשגיחים הוותיקים העושים את מלאכתם בשווקי הפירות

והירקות. אם נוסיף לכך כמות העבודה המחכה להם מסיבב לשעון בחלק ניכר של השנה, הרי שפשוט אין להם זמן להשתעשע בחלומות על מנוחה ורוגע... מבחינתם, צריך לשים לב בשווקים לדבר אחד ויחיד: "שההשגחה תבצע בכל מאת האחזים", אומר ר' פנחס. שיחרנו איפוא לפתחו של המשגיח

הוותיק העוסק במלאכת הקודש, הרב פנחס פרידמן, שליט"א, כדי להתחקות אחר זכרונות העבר, ולנסות להעלות מהעבר הרחוק והקרוב, כיצד התנהלו הדברים בימים ההם, ולהתרגש לאור ההתפחויות התמורות המשמעותיות להן היה עד במסגרת עבודתו.

את תפקיד ההשגחה בחנויות הפירות והירקות מטעם הבד"ץ. הוא נושא בכבוד זה קרוב לשלושה עשורים מאז התחיל בכך כאברך כולל צעיר משכונת גבעת-שאול, אי שם בשנת תשמ"ח, תחת ניהולו הרם של הגאון רבי אברהם ראטה זצ"ל יו"ר ומייסד 'ועד הכשרות'.

כשאנו מבקשים ממנו לספר על שנות ההשגחה הראשונות, הוא מספר על מספר חנויות הירקנים שהיה עליו לבקר מדי יום בגבעת שאול, ו"כמספר הירקנים כך גם מספר דרכי הפעולה שהיה עלינו לנקוט כדי להתמודד עם בעלי החנויות" כל אחד עם תגובותיו הוא, מסביר הרב פרידמן והוא מפרט:

"היום, מספר הירקנים פחת משמעותית, אחרי שרשתות השיווק והצרפניות הגדולות כבשו את מרחב הצרכנות הציבורית, ועומדות גם הן תחת השגחת הבד"ץ. אלו כמעט שהפכו את חנויות הירקות המקומיות לנוסטלגיה. "באותם ימים כשהמדובר היה בבעלי

הרה"ג רבי עמרם בלויא זצ"ל מראשי מערכת ועד הכשרות

הגאון הגדול רבי אברהם יצחק אולמן שליט"א עם הרב מאיר דוד ברגמן והרב דוד מאיר וויס בשוק הסיטונאי

מעניין לציין, כי בכל הקשור לממתקים, אמנם לא היו איסורים שלטוניים בנושא, אך התחום לא היה מפותח באופן כללי וההיצע היה מצומצם במיוחד. המפעל היחיד שעמד בהשגחה היה מפעל 'שופרא'...

"גם הגאון ר' יעקב בלוי עודדני רבות והעיר במתק שפתיו שמשגיח צריך לדעת לעמוד על שלו בכל תוקף ולא להיבהל כלל. כאשר בעל החנות רואה את המשגיח עושה את מלאכתו במסירות אבל ברוע, הוא מתמלא בטחון שהעניינים נמצאים בידיים נכונות...מנסיין. על המשגיח להגיע מוכן לכך ולא לתת לדבר להטות את שיקול דעתו או להפגע מכך."

כיצד רואים את השיפורים שנוספו בתחום במשך הזמן שאתם בתפקיד?
"בזמנו, אני זוכר שהיתה רק חנות אחת בעלת תוצרת נקיה מערלה. בחסדי שמיים כמו בכל תחומי ההשגחה, גם כאן חדרו ההידורים בשוקים שבהשגחת ה"בד"ץ". הוא אומר בסיפוק.

האם במהלך סדרי העבודה בימינו, מגיע לביטוי הוראות ותקנות של ראשי הכשרות דאז?

"תמיד היינו צמודים להוראות הרבנים שליט"א וזצוק"ל, שהנחו אותנו כיצד להתנהל בכל פרט ופרט. בעיקר ינקתי מהגאון ר' יעקב בלוי והרה"ג ר' אברהם ראטה ז"ל, ששניהם הנחילו לנו את משנת הכשרות, כל אחד בדרכו המיוחדת. ככלל, את מוסר העבודה הגבוה, ואת ההתייחסות אל ההשגחה כאל עבודת קודש ראשונה במעלה, מייחס ר' פנחס לדוגמא האישית, שקיבל מ'הקדקודים' דאז, הרה"ג

היה עליכם להפוך בקיאים בפסיכולוגיה ומומחים בגישור בהרגעת נפשות סוערות?
"לא עד כדי כך", מתחיק ר' פנחס. "התייעצתי הרבה עם ראשי המערכת בנוגע לכך, והעצות שקבלתי היו מגוונות וכולן טמנו בחובן חכמה יהודית ופקחות הלקוחה מאוצרות מקורותינו. אכן התייעצנו עם מומחים ראשונים במעלה כגון ר' אברהם ראטה זצ"ל, שממנו הייתה העצה להשתדל להגיע לחנות מוקדם ככל האפשר, נקודה הרגישה מאד אצל בעלי החנויות, אבל מוצדקת מאד ועוד על זו הדרך..."

המפקח הרב בנימין הופמן בסגירת מיכלי שמן עם פלומבה

חנויות קטנות, היה טיב היחסים בין המשגיחים לבעלים לנושא רגיש ומורכב מעט. הללו נוטים לראות במשגיח האיש הרע בכל הסיפור, ומרגישים לעיתים קרובות מקופחים על ידו... כמוכן שבסופו של דבר הם מבינים שעצם ההשגחה פועל לטובתם ומשרת את האינטרס שלהם לא פחות מהציבור, אבל למשגיחים עצמם" אומר ר' פנחס "ההתייחסות היתה תמיד מלווה בחשדנות מסויימת..."

הרב פרידמן נזכר בכל אותם שהגישו להם כתף קרירה במקרה הטוב, ומסביר את הרקע "רובם של בעלי החנויות היו אנשים פשוטים שהשקיעו את כל כולם בחנות שבבעלותם, בה הוא ראו חוץ ממקור פרנסה גם את מפעל חייהם... כך שכל נסיון התערבות נתפס אצלם אינסטינקטיבית כגורם מפריע בשטח, שכוונותיו אינן עולות בקנה אחד עם שלהם. ולא יעזרו טיעוניים לוגיים שיוכיחו ההיפך..."

"הרבנים הסבירו לנו אז כי מטבע הדברים בעלי החנויות רואים בהפרשת התרו"מ כמי שבאה על חשבון הרווחיות... בהתאם לכך הם רק מייחלים לרגע שהמשגיח יסיים כבר את תפקידו, ישחרר את התוצרת, ויסתלק מהזירה... וכך, גם כשאין כוונה זדונית - עלולים בעלי החנויות לנקוט בצעדים חפזים מבלי לשים לב."

"כמוכן שתפקיד המשגיח הוא ההכרח לא להתחשב ברגשות אלו ולעמוד על כל הדרושות כאילו אין בעלים בשטח. מצד שני אין צורך לעורר דוברים מרבצם ולעורר מהומות מיותרות. שומה איפוא על המשגיח לדעת ללכת בין הטיפות ולהתנהג ברגישות ככל שניתן", הוא מסביר.

כאן הוא עובר לתאר כמה הייתה העבודה לא פשוטה אז כאשר הבעלים לא טרחו להסתיר את כל אותן תחושות מתוארות. ולעיתים היו צריכים להתמודד עם גילויים עוינים מצד הבעלים... הירקנים הם, בנוסף לאמור, גם בדרך כלל עם עממי, בעלי סגנון דיבור ישיר ומחוספס משהו... כך שבנוסף לעבודה המאומצת של המשגיח מתוך לחץ, מתווסף גם פניות מצד הירקנים שמקבלים לעיתים טון בלתי סימפטי בעליל.

פריצת ה'אמברגו' נגד הבשר הכשר

במסגרת הראיונות עם וותיקי 'וועד הכשרות', זכינו להתוועד עם הרה"ג ר' עמרם בלוי זצ"ל, חודשים ספורים בטרם פטירתו, אשר זכרוננו הצלול עד לימיו האחרונים, עמד לשירות וועד הכשרות, לדעת את הדרך בה נהגו בתקופת רבותינו הראשונים, בתקופת ההתייסדות, מאז ועד עתה. הרה"ג ר' עמרם בלוי, שימש כחבר וועד הכשרות, ובאותה הזדמנות ניאות לשתף אותנו בכמה וכמה מזכרונותיו אודות ימי תקומת וועד הכשרות. בצבעים חיים הוא תיאר בפנינו את האירועים ההיסטוריים שנחקקו בזכרוננו מאותם ימי בראשית.

מה היו האירועים המשמעותיים ביותר בתולדות ימי וועד הכשרות שזכורים לכם?

"היו אירועים לא מעטים כאלה, אך אי אפשר לשכוח את שנת תשי"ח, או אז זכה וועד הכשרות לפרוץ את ה'אמברגו' שהטילו השלטונות נגד שחיטת בקר בידי בד"ץ העדה החרדית, ומשחטה מהודרת בפיקוח הגר"פ עפשטיין, הגרי"ז רייזמן והגר"ד הלוי יונגרייז, זכר צדיקים לברכה, הוקמה במושב שפרעם ולחדש את ימי וועד השחיטה שכבר הוקמה על ידי מרן המהרי"ל דיסקין ואשר חודשה בידי מרן המהרי"ח זאנענפעלד, זכר צדיקים לברכה.

"באותה שנה של תשי"ח, האיסורים של השלטונות הוסרו והמשחטה שזכתה לפיקוחם של משיגי הבד"ץ ופעלה לפי כל הדרשות הכשרותיות המחמירות כפי מסורת אבותינו ורבותינו, החלה לייצא בשר כשר ומהודר לחנויות הכשרות, לרווחתם ולשמחתם של החרדים לדבר ה', אבל גם ל...תדהמתם!

"מסתבר שבתחילה, היתה שם גם...תדהמה!" הוא מספר בחיך.

"עד אז, בשר בקר היה מחוץ לתחומם של ציבור המהדרין, כיון שאלו מיאנו לטעום מהבשר שנשחט בפיקוח הרבנות מטעם המדינה - הגוף היחידי שהורשה להפעיל מערכת שחיטה. וכך במשך למעלה מעשור, החל משנת תש"ח ועד לשנת תשי"ח, לא ידעו חרדי ירושלים טעם בשר מהו..."

"כיון שכך, כאשר הגיעו נתחי בשר הבקר הראשונים לחנויות, גם אחרי שכבר התפרסמה הידיעה המשמחת שניתן להשיג בשר בקר בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית - עדיין היה ההלם ניכר על פני האנשים.

"מפה לאוזן עברה השמועה שניתן להשיג 'בשר אדום', 'רייטע פלייש', כך כונה בשר הבקר בפי הירושלמים הוותיקים דאז... בשר בקר כשר למאכל וראוי לעלות על שולחן המקפידים על כשרות המאכלים, ותהום כל העיר..."

"עד אז, אם רצו לציין על מאן דהוא שאינו מקפיד על קלה כחמורה, היו אומרים עליו "ער עסט רייטע פלייש", (הוא מאוכלי בשר בקר של הרבנות, כלומר, הוא מהקלים שבציבור)... המוצר השתרש בציבור כמי שאינו שייך למחנה שלנו, כיון שלא ניתן להשיגו בכשרות הרצויה כאמור.

משכך, התקשו אנשי ירושלים לעכל את הבשר החדש שבהשגחת הבד"ץ - מבחינת תודעתית... הם היו צריכים לפרק זמן של עיכול להבין כי הסטיגמה בעצם ירדה מהאובייקט, וגם הם החלו להיות מאוכלי ה'רייטע פלייש', אלא שכעת היא נושאת כשרות ההשגחה המהודרת..."

"זכור לי כיצד בפעם הראשונה כשראינו בשר בקר בבית, היה אב המשפחה נחרד ברגע הראשון ושואל באינסטינקט מזועזע: "איך הגיע לכאן 'רייטע פלייש'? השם ירחם..."

"אך לא רק בשר בקר חסרו לירושלמים דאז, גם אם היו רוצים להתנחם בעובדה שלפחות אין להם דאגות של 'זיך פארפליישיגן' מדאורייתא כדבעי, שכידוע היא אחת מדאגותיו הקבועות של הירושלמי המצוי. לא הייתה סיבה למסיבה, שכן גם מוצרי חלב לא אפשרו הרשויות לייצר בכשרות של העדה החרדית..."

"וכאשר נכנסה המחלבה הראשונה תחת כשרות הבד"ץ היה גם זה אירוע מרשים, וקשה לתאר את השמחה כאשר מדפי החנויות החלו להתמלא בגבינות מגבינות שונות, לבנים למיניהם ושאר מוצרי חלב. את החלב, כך מסתבר, קיבלו בפחות זעזוע וביותר פתיחות..."

הגאון הגדול רבי יעקב בלוי זצ"ל ויבלחט"א הרב משה צבי בנימין שליט"א בפיקוח במפעל ייצור

ר' אברהם ראטה והגאון ר' יעקב בלוי, זכר צדיקים לברכה.

זכרוננו של רבינו רבי יעקב בלוי זצ"ל, מעלה את הסיפור שאירע עם רבינו הממחיש לנו את היחס הרצוי שצריך להנחות את המשגיח בכל הקשור לתפקידו. "הכשרות היתה בעיני רבינו עבודת הקודש במלוא מובן המילה וכך ציפה לראות את הדבר מכל המשגיחים.

"סיפר לי אחד מהמשגיחים שהיה בא לשמש את רבינו הגאון ר' יעקב בלוי זצ"ל בהפסקת השגחה קצרה וקבועה שהיתה לו בין המשמרות בחנויות הפירות והירקות, בין 9:15 ל-9:45, בבוקר.

"ויהי היום ורבינו מתקשר אל המשגיח ומודיע לו שעקב עיסוק כלשהו, הוא מבקש ממנו לאחר קצת את הגעתו במקום השעה הקבועה.

"המשגיח סבר וקיבל, ולכן התייצב בסביבות השעה 9:35. על משמרתו לשמש את רבינו.

משאך התייצב שאל רבינו את המשגיח, 'האם העמדת מישוהו אחר על מקומך במשמרת הבאה שלך?'

"המשגיח המופתע שגילה אז לראשונה שרבינו היה מודע לשעות ההשגחה המדויקות שלו... התחיל להתנצל, הוא חשב שהעיכוב יקח רק דקות ספורות וכו'.
"אך רבינו לא וויתר כלל, 'גם כשאתה מאחר דקה אחת מהמשמרת שלך אתה צריך לדאוג לממלא מקום'..."
"בכך ויתר רבינו רבי יעקב על עזרתו של

הרבנים הגאונים רבי אברהם ראטה יו"ר ועד הכשרות והרב רבי עמרם בלויא זצ"ל ובלחט"א כ"ק אדמו"ר מטשאקוה שליט"א בסיום כשרות

וועד הכשרות, עדי נזכה לגאולה השלמה" הוא מסיים.

במקביל נפרצו החסמים שמנעו מציבור המהדרין, צריכת בשר בקר ולאחר מכן מוצרי חלב בהשגחת הבד"ץ. אחרי עמידה איתנה של הציבור הרחב, התקפלו הרשויות ונאלצו להפסיק את הקשיים ומיני אז, החלה ההשגחה מטעם הבד"ץ להתפרס על תחומי הבשר והחלב ביתר שאת.

הדבר היכה בתחילה בהפתעה את הציבור שכבר התרגל בשנות הצנע שלא לצרוך בשר בקר כלל ומוצרי החלב הכשרים שכן הגיעו לידי הציבור היה בצמצום רב.

את התחושות המשכרות של אותם ימים, בהם נפרצה הדרך ונסללה הדרך להשגחת הבד"ץ על בשר בקר ומוצרי חלב, מתבל הרה"ג ר' יעקב ראטה שליט"א מראשי וועד הכשרות ומסביר:

"תחילה היה זה הבשר שזכה לקבל את השגחת הבד"ץ, אחרי מאבק רב שנים. וההפתעה היתה גדולה. אך מה שהיה עם הבשר כך היה גם עם החלב, כאשר הרשויות לא איפשרו חלב בהשגחה וכמעט לא היו מצרכי חלב, כמו 'לעבען', 'לעבעבניה', גבינה והשאר, מלבד חלב אורגינלי. את ה'לֶבֶן', היינו יוצרים במו ידינו, את הגבינה היינו עושים באמצעות החמצת חלב והקשייתו כל הלילה. התוצאה לא הייתה תמיד סוגה בשושנים, אך יותר מכך ממילא לא היה. כל אלה שחפצו מפעם לפעם לזכות לגעת בדבר האמיתי ולהתענג על נתח גבינה איכותית ומשובחת, היו צריכים לרכוש את ה'קעז' של ר' פנחס דוד וועבערמאן, זקן וחסיד מקהל תולדות אהרן, שרקח כמה

מהתקופה שלאחר מכן בצל הגאון ר' יעקב בלוי, המראה גם כמה חשוב תפקיד המפקח גם כשיש משגיח בשטח.

"תפקיד המפקח מועיל רבות לשלמות ההשגחה מצד המשגיח בחנות. הייתי עד למקרה מפתיע, כאשר התלוותי לרבינו רבי יעקב בלויא זצ"ל לסיור פיקוח בענייני הפרשת תרו"מ, במהלכו ביקרנו במספר מקומות. באופן מקרי עצר רבינו לפתע במקום מסוים ושאל את בעל המקום שעמד לערוך את הפרשת תרו"מ בהתאם להוראות - 'האם כל הסחורה כאן היא שלך?... הלה מהרהר לרגע, ואחר עונה בחיוב.

"המשכנו לדרכנו וכעבור כמה שעות חוזר אליי בעל המקום כולו נרגש, ואומר לנו שאכן גילה שחלק גדול מהפירות לא היו שייכים לו. ורק בזכות הערתו של רבינו ביקש מהבעלים המקוריים שיבואו לערוך את הפרשה על חלקם. רבינו אמר לי שזה לא רוח הקודש, אלא הבחנה בשינויים קטנים מהסדר, בהם היה רגיל לבדוק כל דבר בעומק העיון וביסוד כל דבר."

כאשר ר' פנחס מזכיר את רבינו רבי יעקב בלויא זצ"ל, אין הוא יכול להתאפק מלתאר את דרך עיונו בתעודות ובמסמכים בחנויות שהיתה תמיד מתוך ריכוז מלא "רבינו היה נוהג לעיין ברישומים, ובמוחו המתמטי היה מנתח את כל ההערות בבת אחת, היה זה מחזה מיוחד. מגדולי עולם דאז, אנו ממשיכים לגדולי עולם בימינו, המנחים את

המשגיח שהיתה חשובה מאד לבריאותו, באמרו למשגיח בתקיפות - 'מי יכול לקחת אחריות על אותן דקות ספורות שבגלל האיחור הזה ייכנס הירקן לנסיון?'. 'המשגיח סב מייד על עקביו וחזר למשמרתו'.

כשהוא מגולל מזכרונו על אודות הרה"ג ר' אברהם ראטה זצ"ל והשפעתו על אותן שנות כשרות בתפקידו, רואים בעליל את ההערכה העצומה שרחש לאיש ולדרך בה התנהג בתחום הפיקוח: "אני עדיין רואה לנגד עיני את העיון המדוקדק שהיה עורך הרה"ג ר' אברהם ז"ל ברישומי תעודות המשלוח השונים. היה עובר אחד אחד ספרה מול ספרה ובוחן הכל במתינות וביישוב הדעת, ללא שום קשר להמולה מסביב דחיקות הבעלים לסיים כבר וכדו', הכל כאילו לא נוגע לו כלל. גם מול משאיות צופרות בטחנת הקמח המרכזית בירושלים היה נוהג באותה מתינות ושלמות הנפש". שהרי בענייני הפרשת תרו"מ אין למשגיח את הפריבילגיה לטעות. הכל צריך להיות מדויק ומאומת.

אצל הרה"ג ר' אברהם ראטה זצ"ל, היה מאזני פלס בנוגע לתפקידו של המשגיח: "הרה"ג רבי אברהם ראטה חזר באזני המשגיחים שוב ושוב, שכל משגיח ומשגיח צריך להיות מוכן להעיד על כל פרטי ההשגחה שלו בפני ב"ד, במידה ויידרש לכך. כך סבר צריך המשגיח להתייחס לתפקיד ההשגחה שלו". ר' פנחס עובר לתאר מקרה שהיה עד לו

המפקח הרב בנימין הופמן הי"ו בפיקוח על אוניה שמביאה שמן בהכשר הבד"צ

היה משיב 'כן' או 'לא' לא היה לכך כל משמעות, כי מלכתחילה לא קיבלו הרבה מהמוצר המבוקש, שהיה בבחינת סעודה שאינה מספקת לבעליה...

"זה הפך כבר למנהג קבוע, בעל השמחה היה ממכר סביב האורחים בחיך רחב, ומציב שוב ושוב את שאלתו הקבועה: "כבר היה לך?" ובאידיש: "האסט שיין געהאט?", ומיד ממשיך הלאה לבא בתור... ברבות הזמן, התקצר נוסח השאלה למילה אחת: "טשענגעהאט?"

"זה איפוא סיפור השתלשלות השם הייחודי של המאפה הייחודי, שהיה בבחינת 'לראותם בלבד'..."

הצמצום היה גדול, אך העמידה על העקרונות היתה עיקשת. מאוחדים במטרה משותפת ונאמנים לערך הכשרות, הצליח בד"ץ העדה החרדית עם ציבור המהדרין ליצור את המהפכה שאנו עדים לה, עד ימינו אלה.

אלא שהמהפכה הלזו טרם הושלמה. תחומים רבים בימינו עדיין עומדים בסימן שאלה ותלויים אך ורק בציבור המהדרין, שיכריע בפועל אם הידורי הכשרות של הבד"ץ יקבעו את הכללים, או שמא...

אחד מהתחומים הללו, הוא תחום פירות הערלה, שבידו האמונות של המפקח הרה"ח ר' שלמה ברנדווין שליט"א, מזה עשרות שנים. שיחה עם הרב ברנדווין היא אמנם מרתקת, אך זכרונות מתרפקים אין בהם מדי הרבה. ככלל להתרפק על זכרונות הוא לא הצד החזק, ככל אשר אנו נדרשים לעסוק בהווה... הוא 'עסוק בהווה' ובהתמקדות קדימה, 'בעשייה תמידית למען העתיד'. חזרה אחורה, היא פריבילגיה שאנשים כהרב ברנדווין אינם ממחרים לממש אותה, מה גם שהוא מעדיף להתמקד במועיל ולא לדשדש בעבר...

כי בתחום הכשרות, העתיד כבר כאן. וזהו אם תרצו אחד מאפייני וועד הכשרות בכללותו, להקדים את הצפוי, להקדים את הקידמה צעד אחד, למען טהרת מזונם של ישראל.

לו יהי כן. לנו, אבל יש הרבה מה ללמוד מדרכו של וועד הכשרות מימים ימימה, ועל

בזכרונותיהם את הדור הצעיר שימחר לחקות ולצעוד בדרך אותה סללו... ישבנו איפה בשיחה קולחת עם המשגיח הוותיק, שאוצר בתוכו ידע מדהים בכל הנוגע לתחום התמחות, מפקח מטעם וועד הכשרות על מחלקת המצוות התלויות בארץ, וגם הרבה מעבר לכך.

כאמור, השיחה עם הרב ברנדווין מתמקדת קדימה, על השכלולים וההידורים שהוטמנו בתוך המערכת בשנים האחרונות, וגם על מורכבויות שונות שלאור ההתפתחויות מסוימות בעת האחרונה, זקוקות לתשומת מיוחדת, היום יותר מאי פעם, אשר יוכרעו בידי הציבור הרחב, בדיוק כפי שהוכרעו המערכות ההיסטוריות בתחום הבשר והחלב בתחילת המאה.

תחילה בקשנו מהרב ברנדווין שיתאר לנו כיצד נראה הענף בימים ההם, טרם עידן הטכנולוגיה, ומהזמן שוועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית עדיין נאלץ להלחם בכל החזיתות על מנת להטמיע את הידורי הכשרות.

מה היתה המהפכה הכשרותית שזכורה לך מאותם ימים קדומים?

המחלקה כך מסתבר עברה שינויים רבים עד לבל היכר, כך לפי הרב ברנדווין שמפליג אחורה, אך מי שהיה הגורם ששינה את פני הדברים, היה לא אחר מאשר מרן בעל

כברת הדרך הארוכה אותה עשו בסייעתא דשמיא בעזרת המשגיחים והמפקחים המסורים, למען יהא הדבר הזה כמוסר השכל לדור העתיד שידע מסירות נפש אמיתית מהי, וגם ידע לשפוך תחינה לפניי אלוקיו שהמפעל הזה, תמצית דמיהם של רבותינו רבני העדה החרדית לדורותיהם, ימשיך ויתקיים, ימשיך להכות שורשים ולהתפתח ולתת פירות, פרי הילולים, תרתי משמע...

ואולי, מי יודע, דור העתיד של המשגיחים אולי יעבור כאן... דרך הזכרונות ההיסטוריים של המשגיחים שילהבו

מעבירים שתילים
דו שנת לנטיעה
מחודשת והמשך
ספירת שנת ערלה ה"

מרן החזון איש ז"ל

זכור ימות עולם

השדות, האם מדובר בבעלות אמיתית או חלקית, שותפות למחצה ולשליש וכיוצא בזה, מהות המגדלים, האם ועד כמה הם בעלי סמכא, ומה מצב שטחי הגידול שברשותם, עברה במשך השנים תפנית רחבת היקף, ועומדים היום בסטנדרטים גבוהים במיוחד.

לשם מה בעצם זקוקים למאגרי הידע אודות המגדלים?

"לא, לא אכפת לאף אחד במחלקות הכשרות, האם המגדל מקפיד על זמן רבינו תם... כל המידע שאנו אוספים לגבי המגדלים, פותר את השאלות שיעלו בהמשך לגבינו בכל ענייני הכשרות. מגדל בעל שם מפוקפק דורש יחס שונה מצד אוכפי הכשרות, ויש צורך קריטי בידיעת הדברים עובר להשגחתם...

"בענייני שמיטה הדברים חשובים מאד, אך גם בענייני ערלה, פעמים רבות עושים היקבים או המשווקים חלק מהמלאכה בכוחות עצמם - מתוך מטרה כלכלית גרידא - כאשר הם מבררים אודות בעלות שטחי הגידול והמנהלים בפועל ומביאים את כל הנתונים לידי מחלקת הערלה בבד"ץ. כל זאת כדי שהם לא ייאלצו להגיע למפח נפש בהמשך, כאשר כל התוצרת תיפסל בגלל פיסת מידע שלא היתה ידועה קודם לכן ותוריד את כל המאמץ הכשרותי לטמיון.

"רבים מהמשווקים, עוד בטרם מרימים החקלאים יד ורגל בשטח למטרות חרישה או זריעה, הם באים לוודא מראש מול מחלקת הערלה כי אכן השטחים החקלאיים שבידיהם מעודכנים וממופים, מתאימים ומותרים למעלה מכל ספק מחששות ערלה.

"היום נוצר מצב מבורך בס"ד אשר החקלאים הנאמנים והוותיקים ביותר, באמצעות משווקים בעלי מוניטין, מרכיבים קבוצה נבחרת העומדת בקשר צמוד עם המחלקה משנה לשנה והתוצאות המבורכות מדברות בעד עצמן".

מה תוכלו לספר על שינויים בתחום הערלה, שהינו כמדומה תחום התמתחותכם העיקרי, במשך השנים האחרונות?

כאן אנו שומעים דברים מפתיעים, אך פחות משמחים: "תחום הערלה רשם שינוי ועמוק, אך לאו דוקא לטובה...

"תחום הערלה אף פעם לא היה משחק ילדים, ודרש מאמצים ניכרים מצד כל המעורבים בדבר, כדי שניתן יהיה לשווק תוצרת נקייה ללא חשש ערלה. אך אם בעבר הדבר היה די מורכב, הרי בשנים האחרונות נדרש מאמץ כפול ומכופל סביב כל הנושא הזה.

"עד לפני כ-15 שנה, כל חקלאי שביקש את השגחת הבד"ץ, היה נדרש להציב פיקוח מטעם הבד"ץ כבר בשלב התכנון של המטע, כאשר משיגח מטעמנו סופר את מנין שנות הערלה במטע ומפקח כי כל הפירות הגדלים באותן שנים מושמדים.

"רובם ככולם של החקלאים קיבלו

תחום, וההישגים הכשרותיים ממשיכים להקדים את הצפוי, בין בשילוב האמצעים הטכנולוגיים, בין בפריסה הארצית של ההשגחה ובין בהגברת נהלי הכשרות המקפידים.

"ניקח לדוגמא את תחום הפיקוח על בעלות האדמות: אם נתחקה אחרי עבודת המחקר שנעשתה במשך השנים על ידי מחלקת הערלה ביחד עם 'ועד השמיטה' בחקר בעלות הקרקעות ברחבי הארץ, נגלה כי התוצאות ראויות להילמד בספרי המקצוע בתחום.

"אחרי אין ספור עבודת נמלים יש בידי המערכת מאגר של נתוני בעלות שלא היה מבייש את טובי מכוני המחקר. בסופו של דבר, יש בידינו כיום נתונים מקיפים בתחום גבולות החלקות, שמשמשים כיום שתי מחלקות, ערלה ושמיטה, כל אחת בתורה, לצרכי הכשרות הספציפיים. היום באמצעות המיפוי והאביזרים הטכנולוגיים המשוכללים, נוצרה תמונה המקיפה את כל שטחי הגידול ברחבי הארץ, עם קישור דיגיטלי לכל התעודות והקושיאנים הנוגעים לכל חלקה במדויק.

בנוסף לכך, יודעת היום ההשגחה לשלב את החידושים האחרונים בתחום הטכנולוגי. האמצעים הטכנולוגיים המתקדמים באים לשימוש גם בשנת השמיטה, ונראים בפעולה מלאה גם במחלקת הערלה.

"למעשה, לא רק הצידוד הצילומי והאמצעים הטכנולוגיים האחרים הם הבשורה של ימינו. גם עבודת תחקיר שבאה לצד הצילומים ובמקביל, יודעת היום שינוי עצום לטובה. בככל כל עבודות המחקר בתחום הבריורים על גבולות

ה'מנחת יצחק' שבאופן מפתיע הטביע את חותמו על הענף הזה יותר מכל.

"ענף המצוות התלויות בארץ' שבכשרות הבד"ץ, אשר כולל את תחום ההשגחה בענייני התוצרת החקלאית, כמו תרו"מ, ערלה ונטע רבעי, זכה לתנופה ההיסטורית הגדולה שלו בתקופתו של מרן ה'מנחת יצחק', אשר הפתיע מייד עם עלותו ארצה לכהן כסגן ראב"ד ירושלים ולאחד מכן כנאב"ד ירושלים, וצלל לתחום חדש לחלוטין של 'המצוות התלויות בארץ' אשר לא עסק בהם קודם לכן והדהים את עולם התורה בהבנתו החדה בחומר העניינים".

לדבריו, "בהנחייתו ובהכוונתו של מרן ה'מנחת יצחק' עשתה מחלקת 'המצוות התלויות בארץ' מטעם 'ועד הכשרות' את הקפיצה הגדולה שלה לתוך התחום ופיתחה את ההשגחה לכמה זרועות נפרדים".

"אם ניתן לסכם את כל התקופה מאז שזכיתי להיות שותף למערך הכביר הזה נגדיר בשורות ספורות, זה יהיה בעיקר בכך שזכינו לסייעתא דשמיא מיוחדת המלווה את העדה החרדית על כל צעד ושעל מאז היווסדה עד היום הזה. האבות המייסדים ורבותינו הגאונים נב"ג"מ, אשר בזכותם אנו רואים בעינינו את הסייעתא דשמיא, שהקינו את דמם על מפעל הכשרות הגדול הזה ובדרכם אנו ממשיכים בעבודת הכשרות, למען לא ייצא מכשול מתחת ידינו".

במה מתבטאת ההתפתחות המתוארת?

"כמובן שלא ניתן לענות תשובה על שאלה זו על רגל אחת. למען האמת לא שייך כמעט להקיף את כל השינויים המבורכים הנכנסים דרך קבע בענף. באופן כללי ניתן לומר שמאז היווסדה, ממשיכה המחלקה להעמיק את הפעילות בכל

המשווקים לא תמיד יודעים בדיוק על קיומם. לפעמים מנהל העבודה בשטח הוא אשר אחראי לכך ולפעמים הפועלים בעצמם עושים זאת, בזכות הידע החקלאי שהם רכשו. כך, שאם לא מתבצע פיקוח הדוק ויסודי במטעים, אי אפשר לדעת על קיומם של עובדות אלה.

"כמה וכמה גורמי הכשרות, לא רק שאינם מפקחים בשלב הקטיף, אלא גם סומכים על טוב ליבו של המגדל, כי הוא מתנדב להוריד את פרי הערלה. במקרה הטוב הוא אפילו אינו מודע לקיומה של תופעה זו... אך כאשר מביאים לצורך 'מילואים', שתילים דו שנתיים הם יוצרים בעיה ממשית, מכיון שאי אפשר להבדיל ביניהם לבין עץ פן 4 שנה... אלמלא היה פיקוח הדוק מטעמנו הנעזר ברישומים מדוייקים בשטח ועל גבי מפות".

באופן תיאורטי ניתן היה להשתמש בשתילים הדו-שנתיים, לו היו נשתלים תחת פיקוח כנדרש?

"לא נאריך כעת, אך זאת נאמר שהדבר אפשרי, אבל רק בתיאוריה כפי שציננת... "מדובר בתהליך מורכב וקשה מאד, אשר בלתי אפשרי כמעט למגדל למלא אחריו. רק לרווחא דמילתא אציין כמה דברים שצריך לעקוב אחריהם בדרך להכשיר את הדו-שנתי: ראשית כל השתילים צריכים להיות בגודל מסוים מאד, כדי שגוש האדמה שלהם יספק להם חיות מספקת. בפועל זה לא קורה בגלל כל מיני אילוצים. שנית, עצם ההעברה כפי שכבר הסברנו היא בעייתית, בנוסף, קורה לרוב במהלך ההעברה שגושי האדמה מתפרקים לחלוטין, מה שמחזיר שוב את השתילים לנקודת ההתחלה מבחינת מניין שנות הערלה.

ולאחר כל זאת, אילו המשתלות עצמן היו תחת פיקוח מלא מטעמנו ומספקות את התעודות לשתילים שלהם באופן אמין ומהימן, עוד הייתה אפשרות לחשוב על הפיכת התיאוריה למעשי... אך מה קורה בפועל?

"בעבר היו מגדלים את העץ מהכנסת ייחור לאדמת הפרדס או אפילו זריעה בגרעינים, כיום, כל המטעים אינם מקבלים אלא שתילים קטנים ומוכנים של כל סוג פרי שיבקשו.

"התועלת שהשתילים דו-שנתיים הייתה אמורה להביא, היא ה'חסכון' במניין שנות הערלה. צורת הגידול של השתילים מביאה שתוך תקופה של חודש ומחצה מאז הכנסת השתילים לפרדס - אחרי שגדלו במשתלה כשנתיים - מסתיימות לה ספירת שנות הערלה לרווחת החקלאי שכתע משוחרר לשווק את התוצרת החדשה... כמה פרקטי וכמה חסכוני, הלא כן?"

באמצעים אלה, החקלאות בארץ רשמה קפיצה אדירה. מה קרה עם הכשרות באותו זמן?

"השלכות השתילים הדו-שנתיים על שנות הערלה בימינו, הינם נרחבים ומורכבים יותר ממה שנראה ממבט ראשון. "מחד גיסא אכן יצר הדבר מהפכה חקלאית בכל רחבי הארץ כאשר המטעים כולם החלו לעבוד בנצילות ויעילות גבוהה בהרבה, אך מאידך גיסא, גרם הדבר לשבר גדול בתחום הכשרות כאשר גורמי כשרות החלו להתייחס לדו-שנתי כאל נתון אמיתי והחלו לספור את שנות הערלה מהשתילה במשתלה. למרות שבכל המקרים כמעט ללא יוצא מן הכלל, השתילים עוברים עקירה מוחלטת תוך ניתוח מוחלט מהקרקע עד לשלב השתילה החוזרת במטע, מה שמחייב ספירת מניין שנות הערלה מחדש. למרבה הצער, נשארו אנו כמעט היחידים והאחרונים שמקפידים על כך.

"מצב זה הפך להיות אבסורדי במיוחד, לאור העובדה שבשנים קודמות יכולנו לדרוש וגם ליישם את חומרות הערלה במשנה תוקף. דווקא הכשרות מופקקות אלה, ערערו את תמונת השטח והביאו לידי כך שאין כלי יעיל לעצור בעד הסחף".

אבל ישנן בעיות כשרות חמורות נוספות שכרוכות בשתילים דו-שנתיים אלה והמהפכה האדירה שעברה על תחום החקלאות בכללותה.

"אם נרצה לסכם את המהפכה החקלאית בקצרה, ננקוט דוגמה של עץ חולה. בעבר, אם מגדל גילה כי אחד העצים שלו חולה ומניב יכול מצומצם יותר, הוא היה משקיע מאמץ וסבלנות כדי לרפא את העץ ככל יכולתו. כיום בעקבות הקלות בה ניתן לשתול עצים חדשים, הדבר הפך לבלתי רווחי בעליל, ולכן לא מחכים הרבה ומיד עוקרים את העץ ומביאים במקומו עץ אחר. וכך הגענו לתופעה נפוצה נוספת הנקראת 'מילואים'. עצים בודדים שנטעו בתוך שורה של עצים ותיקים יותר מה שיוצר הפרשי מניין שנות ערלה בין העצים, תופעה הדורשת אף היא כוחות השגחה נרחבים...

"תופעת המילואים היא שלב טכני בתחזוקה של מטע בימינו, הבעלים ואף

עליהם את הדין בשתיקה, כחלק מההשקעה הגדולה במטע, שכן זו האפשרות היחידה שלהם לשווק את תוצרתם בשנים הבאות, ומשמיד את התוצרת בעודה באיבה היינו בשלב הפרחים, ע"י ריסוס עם חומר מתאים, וזאת בהשקעה מינימלית.

"לעומת זאת, חקלאי שלא ניהן בחכמה יתירה, שהיה ממשיך לחכות ולהשקות את המטע כמבקש לדחות את הגזירה בכל זאת, ואז בשלב האחרון נאלץ להוריד את פירות הערלה ולא לשווקם לאיש, היה רושם הפסד ניכר. וכאן כבר היתה נכנסת הוצאה נוספת לתמונה, בדמות השגת פועלים שיורידו את פירות הערלה מכל העצים שבמטע... זכורים לנו מקרים של שטחי ענק, 180 דונם של שזיף, 250 דונם של אפרסקים ועוד ועוד, אשר עברו כולם הורדה מלאה של פירותיהם ארצה, על ידי עשרות עובדים במשך שעות ארוכות, אשר גם עליהם צריך לשלם במחיר מלא.

"כך זה התנהג פחות או יותר באותם שנים... היו כאלה שנאלצנו להסביר להם שמהות הערלה אינה ניתנת לשינויים, ואל להם להכניס את עצמם לנסינות ועגמת נפש מיותרים. לא פעם אף הבהרנו באופן שאינו משתמע לשתי פנים שבמידה ובשטח יישארו פירות או שישווקו בדרכים אחרות, הוא לא יקבל השגחה בעתיד בשום אופן שהוא.

"אך כאן עדיין לא הסתיים הסיפור. בשלב זה היה מגיע מפקח מטעם הבד"ץ והוא שהיה עובר במטע ומוודא כי אכן כל פירות הערלה הורדו מהעצים. במידה והיה מגלה כי נשארו פירות על העצים, הוא היה דורש מהחקלאי לשכור שוב פועלים שישלימו את הורדת הפירות מהעצים. כיום פני הדברים הם אחרים לחלוטין ולא לטובה".

מה השתנה בימינו?

"כמה גורמים הצטרפו יחד כדי לפרוץ את גדר הערלה של הבד"ץ. ראשית כל, אם בעבר היו סוגי פירות רבים אשר היו ידועים כבלתי מניבים בשלושת השנים הראשונות, בשנים האחרונות התופעה כמעט לא קיימת. החקלאים מצדם כבר אינם מוכנים לוותר על תנובת העצים באותן שלוש שנים ראשונות, וכך נוצר צורך למצוא דרכים עוקפות לשווק תוצרת של עצים צעירים.

"ברם, הקולר היעקרי לשינוי לדעה שחל בשנים האחרונות תלוי במושג חדש שהצטרף בעת האחרונה לתחום החקלאות ושמו 'גידולים דו שנתיים'".

סוגיית השתילים הדו-שנתיים העלו את החקלאים וכשרות הבד"ץ למסלול התנגשות, כאשר נוצר מצב שרוב גופי הפיקוח מאשרים ומוכנים לקלוט תוצרת שהניבו השתילים הדו-שנתיים, אשר אליבא לפוסקי זמנינו, חייבים להתחיל למנות שנות הערלה מרגע הכנסתם לקרקע הפרדס, ולא מרגע בואם לעולם במשתלה. מה הם בעצם שתילים דו-שנתיים?

הגאון רבי אברהם ראטה זצ"ל ו"ר ועד הכשרות עם מורינו הגאון הגדול רבי יעקב ישעי' בלוי זצ"ל ויבלחט"א רבי פנחס בינדר שליט"א

לא, לא אכפת לאף אחד במחלקות הכשרות, האם המגדל מקפיד על זמן רבינו תם... כל המידע שאנו אוספים לגבי המגדלים, פותר את השאלות שיעלו בהמשך לגביו בכל ענייני הכשרות...

"אם בעבר יכולנו לחייב את המגדלים לספור את שנות הערלה כדבעי ולהשמיד את הפרי, אחרת לא יהיה להם אפשרות לספק את היבול שלהם לאף גורם כשרות אחר, כיום אין עם מי לדבר. המגדלים סומכים על המשתלות וגורמי כשרות אחרים על תעודות המשתלות בעיניים עצומות ומוצאים מיד דרכים לשווק את תוצרתם לשוק, בכשרות כלשהי. כך שאין לנו יכולת לחייב את המגדלים להוריד את פרי הערלה מהעצים להשמדה".

מה נותר בעצם לעשות בתחום זה כיום מול העבר?

"אנחנו עושים את מה שאנו יודעים לעשות מאז שהפיקוח של הבד"ץ קיים - לתגבר את שרשרת ההשגחה מטעם הבד"ץ לכל אורך הדרך מהמטע עד לחנויות שבהשגחתנו, שלא יחדרו תוצרת ערלה זו אלינו. מה שקורה במקומות אחרים, אין לנו כל אחריות. מה שנמצא בחנויות שלנו, הם מהודרים ללא כל פקפוק, בדיוק כפי שהורה לנו מרן ה'מנחת יצחק' לפני כ-30 שנה בדיוק".

עם זכרונות אלה ועקרונות בלתי ניתנים לשינוי במשך כל השנים הללו, האתגר הוא של ציבור המהדרין, להקפיד על כשרות הבד"ץ בכל התחומים ויאכלו ענווים וישבעו.

בין אם השתילים כבר בקרקע המטע של המגדלים או עדיין במשתלה. בכל מקרה, עד לראש השנה הם יהיו אחרי השנה השניה או השלישית שלהם... וכך הם מגיעים אלינו לאחר ט"ו אב, כאשר מניין שנות הערלה שלהם מתחיל מההתחלה ממש, היינו, שנה מלאה..."

תמונת המצב הקודרת, חמורה יותר מבעבר.

"מכיון שמעולם לא התבקשנו לפקח על משתלה, מאחר ועצם השתילים הדו-שנתיים פסולים מצידנו, אנו רק יודעים מה שאמרו לנו חקלאים בעצמם, שכיום אפשר להשיג שתילים עם תעודות שהם דו-שנתיים, לפי הדישה, ללא כל בעיה. הגיעו הדברים עד לכדי כך, שגם מגדלים ערביים רוכשים שתילים דו-שנתיים עם תעודות, מה שבטוח בטוח..."

"אבל עדיין לא נגענו בבעיית אספקת הגידולים האלה למגדלים. כידוע ט"ו באב, הינו המועד האחרון בו אפשר למנות לעץ את השנה הראשונה, במידה והוא אכן מחובר לקרקע. מכיוון שכך, המגדלים מתכננים את השינויים במטעים בהתאם לתאריך הזה, כך שרוב ככל העבודות מתרכזות בתקופה זו, כדי להספיק את התאריך הזה. אם המשתלות היו מספקות את השתילים במועד ומאפשרים לבעלים לשתול אותם טרם ט"ו באב, עוד לפחות הרווחנו שנה אחת מט"ו באב עד ראש השנה. אבל גם זה לא קורה. במשתלות הם מבטיחים למגדלים, כי אין בעצם הבדל

מרן הגאון הגדול בעל המנחת יצחק זי"ע עם הרה"ג רבי אברהם אהרן שיינברגר זצ"ל מראשי ועד הכשרות במפעל לייצור חלב "תנובה"

בראי ההיסטוריה:

המדריך לכשרות

חלק ג'

ושוב, מסמכים בפרסום ראשון וחשיפות כשרותיות משנות התש"כ, על פי שורות ה'מבוא' למדריך הכשרות של בד"ץ העדה החרדית | כאשר הגאון רבי יעקב לנדא אב"ד בני ברק מצטרף לפעילות כשרותית משותפת עם בד"ץ העדה החרדית, כאשר סוגיית החלב מגיעה לנקודת פריצה משמעותית וכאשר סוגיית שחיטת העופות מגיעה לשנת המהפכה שלה | על מאחורי הקלעים של רשימת התרופות באותן שנים, גדולי תורה לצד... רופאים, המבקשים את המידע הכשרותי הראשון מטעם הבד"ץ | "מה שלא יעשו יחידים, יעשה הציבור בכוח הרבים"

חיים קוטלר

אחרי

הפרקים הקודמים ששירטטנו בהם קווים רוי תגליות לדמותה של וועד הכשרות בעשורים הראשונים של המאה, בסיקור שהקיף עד שנת תשכ"ב, גילינו עד כמה היו אלו שנים שעמדו בסימן התרחבות מבורכת של וועד הכשרות לאורך ולרוחב, אשר בא לביטוי מיוחד במה שנוגע לשחיטה הכשרה ולייצור החלב בשנים שקדמו לשנת תשכ"ג.

במדריך הכשרות של שנת תשכ"ג, אנו מגלים כי התנופה ממשיכה במלוא הקצב, באשר אותה שנה היתה עמוסה אף היא בחידושים. המדריך מגיש לציבור בין יתר ההוראות והרשימות, גם תסקיר מקיף אודות פעולות החובקות שנה תמימה של וועד הכשרות בארץ ובחול, והיא מרתקת.

הדי סערת השוקולד המזוייף

ניכר שבועד הכשרות עמלו ללא ליאות להרחיב את גבולי הכשרות תוך שמירה על הקיים, דבר שהביא לחשיפת סודות מקצוע מתוככי מפעלי ייצור שהתפתחו באותן שנים באופן מואץ. אחת מההפתעות הגדולות של אותה תקופה, היה הגילוי כי משתמשים בתמציות שונות וחומרי גלם למיניהם במפעלי הייצור, מה שהיווה ברור ומוכן לכל. כדי להטמיע את הידיעה בקרב הציבור, שיתחיל להפנים כי מה שהיה הוא לא מה שיהיה וכי מעתה נושא כשרות חומרי הגלם הופך לענף המסתעף למאות ואלפי מרכיבים, ייעדו פרק נפרד ונרחב במדריך הכשרות של תשכ"ג, בו נלקטו מהעיתונות העולמית קטעי מאמרים המספרים על הסתעפות תעשיית המזון, ועל הכנסת סוגים נוספים של כימיקלים ותרכובות סינטטיות ממקורות עלומים. בימים ההם היה החוק לסימון הערך התזונתי, בגדר המלצה בלבד ונתון לפרשנויות שונות, עד

עד שהגיע לידי כך ואחד מבתי החרושת הגדולים בארץ ניאות לעמוד בכל תנאי הכשרות שלנו לעשות מאמץ מיוחד וליצור שוקולדה בפיקוח הבר"צ שליט"א במנגנון נפרד ומכונות מיוחדות בתכלית ההידור.

"כיצד קרה הדבר? עמידתו האיתנה של ועד הכשרות ועירנותו של הצבור החרדי הן הן שהביאו לידי כך?"

עורות קיבה מאוסטרליה

התפנית המבורכת בנושא החלב הגיעה, כאשר לאחר מאמצים חובקי עולם עלה בידי ועד הכשרות להשיג עורות קיבה מאוסטרליה הרחוקה שנעשו תחת פיקוחו של גאב"ד מעלבורן שבאוסטרליה, הגאון רבי בצלאל שטרן זצ"ל. במכתב מעניין מאותה שנה, אנו רואים כמה מאמצים הושקעו לשם השגתם. מדובר במכתב אישור שממוען לגאב"ד מעלבורן באותם ימים, הגר"ב שטרן, המאשר את קבלת עורות הקיבה, בצירוף ברכת ישר כוח מיוחדת לכבודו על השתדלותו למשלוח עורות הקיבה "הדרושים לנו עד למאד למען אלפי היראים המהדרים להשתמש אך ורק בתוצרת אשר בהשגחת רבותינו הגאונים הבר"צ שליט"א".

במכתב מצוין עוד בקשת ועד הכשרות מגאב"ד מעלבורן שיואל בטובו לשלוח מכתב ממנו "עם האותיות מחכימות" שבו יפורט את כל

בבעלי אינטרסים התנהגו עמו כחומר ביד היוצר...

במדריך הקודם אף הועלה לתודעת הציבור בעיית השוקולד לאחר שנודע שלאור שיקולים שונים החלו המפעלים לייצר שוקולד מזויף, שבטעמו ובמראיתו לא היה שונה במאום מהשוקולד האמיתי, והיו אפילו שדימו בעצמם שהוא עולה עליו בטובו, כשההבדל מבחינת שומרי הכשרות היה שהוא היה עשוי על בסיס... שומן מן החי!

כעת, התחברו הידיעות, לכדי מסקנה אחת, כי חומרי הגלם והתמציות השונות, יש להן משמעות כשרותית ישירה על מה שאנחנו מכניסים לפינו.

מכיוון שעדיין לא נראה פתרון באופן לצרה זו של ערבוב תמציות בלתי כשרות, יצאו במדריך הקודם בקריאה נלהבת לציבור לבל יתרושל בתפקידו, אלא יתרום את חלקו בבסיס וועד הכשרות ולהתחזקותו על ידי ההקפדה על מוצרי המזון שהציבור מכניס לפיו, עם דרישה בלתי פוסקת לצרוך אך ורק מוצרים נושאי ההכשר המהודר של ועד הכשרות של בר"צ העדה החרדית.

במקביל, היה נושא ייצור החלב והגבינות הכשרות נמצא בעין הסערה בתקופה שבין שני מדריכים כשעדיין היה קיים קושי ניכר לייצר בארץ גבינה כשרה בתכלית ההידור ללא חשש חילול שבת וכו' וכן היה קיים קושי להתחקות אחר מקור של עורות הקיבה, אחד מהחומרים המשמשים לייצור גבינה.

תחליף חמאת קקאו

בשני הנושאים, מוגש במדריך החדש של שנת תשכ"ג בשורה של ממש. כאשר בנושא השוקולד נמצא הפתרון בדמות הסכמת אחד המפעלים להישמע לגמרי לדרישות הבר"צ וליצר שוקולדה כשרה לרווחת ציבור המהדרין, וכך, כבר 'בשער' מובאת ברוב התרגשות הידיעה אודות סיומה המוצלח של שערוריית השוקולד, במוצר הנקרא חמאת קקאו, חומר שהוא המרכיב העקרי ב'שוקולדה':

"במדריך הכשרות תשכ"ב, התרענו נמרצות על התוצאות הנוראות שנתגלו לנו - אגב טיפולנו המקיף והיסודי - ביחס לתחליף חמאת הקקאו שמשמשים בה בייצור שוקולדה וממתקים אחרים. הבאנו תצלום ממשרד הפטנטים האנגלי על מקורה של תחליף חמאת הקקאו (משומן חי וכו') הדבר פקח עיני הצבור בכל הארץ ורבים התחילו להתנזר מאכילת שוקולדה וממתקים מפוקפקים אלה.

"התוצאה היתה: סיומו המוצלח של מאבק ממושך שניהל ועד הכשרות על טהרת מצרך זה. לא חסכנו כל עמל ולא יקר בעניינו כל מאמץ

הודעות לחג הפסח תשי"ב

שמיטה תש"כ

רשימת יקבים שומרי שמיטה

**...ניכר שבועד
הכשרות עמלו ללא
ליאות להרחיב את
גבולי הכשרות תוך
שמירה על הקיים,
דבר שהביא לחשיפת
סודות מקצוע
מתוככי מפעלי ייצור
שהתפתחו באותן
שנים באופן מואץ...**

מרן הרבנים הגאונים מהרי"מ דושינסקיא והגרא"ד הורביץ שליט"א והרה"ג רבי אברהם אהרן שיינברגר זצ"ל בביקוח במאפיות המצות

טמון סוד תפוצתו הרבה של המדריך, כפי שמציין זאת בשער: "כך באופן טבעי הופנה תשומת הלב לעבר ועד הכשרות של העדה החרדית בירושלים אשר לפנייהם אלא מטרה אחת וטהורה, לבסס ולהרחיב את גבולי הכשרות והידורם. וכאן סוד הצלחתו בע"ה ומכאן סוד תפוצתו הגדלה והולכת של מדריך הכשרות שלנו בהיותו הכתובת הנאמנה והאחראית ביותר בשטח כשרות המזון בארה"ק עבור שומרי התורה ומצות והנהגים במהרה שולחנם".

מסתבר שתפוצתו של המדריך, פרצה אז את גבולות שומרי הכשרות והגיעה רחוק מאד לאנשי מקצוע מכל התחומים. חשיבות רבה נודעה למדריך גם בקרב קהיליית הרופאים ובמיוחד - הרופאים הדתיים שהיו מעוניינים להגיש לפציינטים שירות על טהרת הכשרות, אלו חיפשו אחר דרכים להצטייד במדריך משלהם, מטעם וועד הכשרות של העדה החרדית.

במכתבים רבים שנשתיירו מימים ההם, נמצאים רופאים שונים המבקשים שישלחו אליהם את מדריך הכשרות, ביניהם נמצא גם מכתב מעניין מהד"ר קליין הנודע, רופא נכבד מבני ברק, ש"מוצא לנכון לשלוח דמי הוצאות על סך לירה וחצי, כולל דמי משלוח, כדי שישלחו את 'מדריך הכשרות תשכ"ב' וגם את 'רשימת התרופות המורחבות', באופן דחוף".

הראב"ד מסר כי ביקר ב'חפץ חיים'

בחשיפה ראשונה ובלעדית, נגיש כאן

הכרוך בהכנת העורות ופרטי הכשרות שלהם ואישור מפורט של הגאב"ד על כל התהליך. האותיות המחכימות, הכוונה למילות קוד וספרות מיוחדות, שסוכמו בין הצדדים, על מנת לוודא כי לא ניתן לזייפם. בסיום המכתב משוגרת משאלה נוספת שגאב"ד מעלבורן - המתכוון להגיע ארצה לרגל נישואי בנו - יביא עמו בבואו ארצה "עוד עשר עורות כאלו"...

רשימת התרופות המורחבת

בין דפי המדריך הנ"ל, אנו מגלים עובדות נוספות, המתפרסמות בראשית השער' של מדריך הכשרות, שם מסכמים בסיפוק רב את התהודה הרבה לה זוכה המדריך כאשר משנה לשנה גדלה חשיפותו, ואתה עמה השפעתה ההולכת וגוברת, עד שגם חוגים שאינם נמנים על חברי הבד"ץ הטבעיים סומכים את ידיהם אך ורק על וועד הכשרות של בד"ץ העדה החרדית, כמי שניתן לסמוך עליו בעיניים עצומות בכל הנוגע לכשרות המאכלים כל השנה, כל שנה.

ההסבר הניתן אף הוא 'בשער' מלמד שהסיבה לתופעה המבורכת היא ש'הגענו לכך רק עם ההתעוררות שקמה בציבור החרדי נוכח ההפקרות האיומה השוררת בשדה כשרות המזון, ונפקחו העיניים לראות נכוחה את האנדרלמוסיה בשטח"... כל הדברים האלו ובצירוף השערוריות שהתגלו בתעשיית המזון באותה תקופה, דבר שכאמור מקבל כמה נכבדת במדריך ההוא, גרמו לכך שהציבור יצא משאננותו ויעלה דרישות לתיקון המצב הפרוץ. מובן מאליהם שהכתובת המתבקשת היא - וועד הכשרות של הבד"ץ הפועל במסירות למען המטרה הקדושה. כאן

**...לשם הכנתה
הושקעו עמל ועבודה
רבה, שכללה אסיפות
רופאים וכימאים
מהשורה הראשונה
בתחום, הניבה
תוצאות מבורכות
במיוחד, כאשר
ההד הגדול שיצא
לדבר עוררה הוקרה
והערצה בחוגים
העוסקים ברפואות.
דבר שהביא שגם
'הסתדרות הרוקחים'
הוציאה חוזר משלה
ובו 'תדריך כללים
בענייני תרופות
בפסח'...**

העוסקים ברפואות. דבר שהביא שגם 'הסתדרות הרוקחים' הוציאה חוזר משלה ובו 'תדריך כללים בענייני תרופות בפסח'. עוד זאת מציינים בסופו רב ב'בשער' שגם במחלקה זו לא שקטו בוועד הכשרות על השמרים, וחבר המומחים אשר השתתף בהוצאה לאור של הרשימה עשה השנה מאמצים נוספים כדי להקיף כמה שיותר תרופות כשרות לפסח, לתועלת ציבור יראי השם הנזקקים לכך.

**שנת תשכ"ג בראי פגעי
הטכנולוגיה**

"פגעי הטכנולוגיה" הוא מונח שעבור רובנו מתקשר מיידית לדורנו, בה הטכנולוגיה התערבה עמוק בחיי הכל. תחומי הפגיעה של הטכנולוגיה, גם הם ידועים לנו פחות או יותר. ברם, מעיון בתסקירי המדריכים של הימים ההם, עולה תמונה נלבבת של עמידה דרוכה לקדם את פני רעת הקידמה והשפעתה על תחום הכשרות, דרך הלבוש העיקרי שלה, קרי ההתפתחות הטכנולוגית. אכן כן, כבר לפני חצי מאה ויותר אחורה, אנו רואים כבר כיצד הטכנולוגיה נועצת את טלפיה בחיי הפרט, כשאחוז הגבוה של תרכובות תעשייתיות החלו מוצאים את דרכם במוצרי המזון המוצעים למכירה. הדבר הציב לפתחו של וועד הכשרות אתגרים משמעותיים.

פנינים נדירים מאשר התרחש בין כתלי וועד הכשרות של ה'בד"ץ בשנת תשכ"ג, אשר ישלימו לפנינו את התמונה בצורה בלתי אמצעית, מתוך פרוטוקול פנימי, הדן בענייני הכשרות העומדים על הפרק.

עד כמה הצליחו לעמוד בהגשמת החזון, ניתן להתרשם במקצת מדיווח זה מתוך הפרוטוקול של שנת תשכ"ג שנערך מעט אחר הוצאת המדריך לאור עולם, בחודש אייר תשכ"ג. בפרוטוקול המרתק כשלעצמו, רואים את הנושאים שעלו על שולחן הרבנים כשהכל מקבל הכרעה ברורה, במה שיהפוך ברבות הימים לאבני בנין בכמה נושאים חשובים, כגון קצירת חיטה שמורה בשנה שבה ירדו גשמים מרובים ועונת השמים התארכה לה אל תוך עונת הקציר, עם הכרעת הראב"ד הגאון רבי פנחס עפשטיין זצ"ל:

"נתעורר אודות החיטים לשמורה שכבר בשלים וירד השנה הרבה גשם במקומות שונים. הראב"ד מסר כי ביקר ב'חפץ חיים' וראה שהחיטים לשמורה והיה נראה בעיניו. וגם יש בארץ עוד חיטים שאינם בשלים שהם עדיין ירוקים. להבד"ץ נראה שטוב לקחת החטים הירוקים גם אם ירדו גשמים".

גם ייצור השוקולד הכשר שכבר הפך סוף סוף לעובדה מוגמרת, מקבל ביטוי בישיבת הוועד. שכן הייצור עבר שדרוג, ובמפעל החלו לייצר שוקולד בשילוב בוטנים... הדבר מקבל התייחסות כשרותית ממוקדת, ומתקבלות כמה הוראות נקודתיות, כגון לדאוג להפרשת תר"מ מהבוטנים, וכן פיקוח מיוחד על טיב הבוטנים להבטיח את היותו נקי מתולעים:

"הודענו כי צ.ד. נצרת, רוצה לייצר שוקולד עם בוטנים. הוחלט להודיע להמשגיח שיפריש תר"מ מהבוטנים והראב"ד הורה שצריך לבדוק הבוטנים אם אינם ישנים מתולעים".

לקראת הסוף, מדווח על יציאת המשגיחים החשובים, הגרמ"מ שלזינגר והגרא"א שיינברגר, למשימת כשרות בייצור סרדינים בהשגחת ה'בד"ץ, אשר במדריך הבא ידווחו תוצאותיו:

"היום נסעו לייצר סרדין בהשגחת ה'בד"ץ לבית החרושת לסרדין, המשגיחים: ר' משה מאיר שלזינגר ור' אברהם אהרן שיינברגר".

לכשנתבונן, נראה כי פרק מיוחד תופס נושא התרופות במדריך הכשרות. הצלחת רשימת התרופות הכשרות לפסח, מצוין במדריך בסופו רב, כשמאחוריו מתנהלת מערכת שלמה. הרשימה שהופיעה לראשונה במדריך השנה שקדמה לה, ושלשם הכנתה הושקעו עמל ועבודה רבה, שכללה אסיפות רופאים וכימאים מהשורה הראשונה בתחום, הניבה תוצאות מבורכות במיוחד, כך אנו למדים מ'בשער'. כאשר ההד הגדול שיצא לדבר עוררה הוקרה והערצה בחוגים

מרן ורבנן הרבנים הגאונים חברי
הבד"צ הגר"מ האלברשטאם והגר"מ
ברנדסדורפר והגר"י בלויא זצוק"ל
ויבלחט"א הגאון הראב"ד שליט"א
בבדיקת כשרות עופות בלול תרנגולים

ועד השמיטה
החנות הזאת של
בהשגחת רבנות העדה החרדית
בעניני שמיטה

כאמור, נושא הכשרות בתעשיית המזון נהנה מסיקור נרחב במדריך הנוכחי, תוך הבאת פולמוס שמתפרסם על פני אחד מבטאוני הכשרות בחו"ל, בין עורכי הבטאון לבין בעלי מפעלים שניסו להכחיש את ה'חי' מרשימת המרכיבים של מוצרי מפעליהם...

באופן כללי לקח על עצמו מדריך הכשרות להביא לתודעת הציבור את השינויים מרחיקי הלכת בענף המזון, או בלשונו "המצב הפרוע השורר בשטח התזונה התעשייתית לכל ענפיה". הדבר ברור אם כן שהמדריך מביא באמתחתו כמה חשיפות אטרקטיביות שהותירו את הקוראים פעורי פה נוכח הנתונים הקשים. אי לזאת בא הקטע הבא: "אנו מרשים לעצמנו להביא במדור מיוחד במדריך, קטעי עתונים המשמשים בבואה נאמנה למצב זה, מתוכם אפשר להיווכח על הצורך הבער בעמידה על המשמר, בהתמצאות יסודית בידע התזונתי במסגרת הכימיקה, בשלל התחליפים והתרכובות למיניהם. כל זה מרכז ומקופל במשרד ועד הכשרות בידי צוות מומחים בעלי ניסיון עשיר מתוך רוב שנות עבודה פוריה, אשר אינם הוסכים עמל ויגיעה עם השקעות של הוצאות עצומות, ועינם פקוחה ולבם ער לכל הנעשה והמתרחש בעולם המזון חדשים לבקרים, תוך קשר יום יומי מתמיד עם מרנן ורבנן הגאונים חברי בית דין הצדק הקובעים מסמרים בהלכה עם כל שאלה הצפה ועולה כל הפרק".

מרתק זה. בתחילה בא הסבר ותיאור חי על מה שקורה לאחרונה בתחום הפרוץ, כאשר בעצם כוונת הדברים מתכוונים לומר שבכל הקשור לתהליכי היצור, החומרים הכימיים השונים אשר באים במהלכם לשימוש, עד שהמוצר מגיע לצלחת הצרכן, אין שום דרך לנחש מה עבר עליו עד שהחליט מי שהחליט שהמוצר ראוי כבר לשיווק... התחום רב הנסתר על הנגלה והמוצר התמים שנראה בעיניים פשוטות כנושא תואר של מאכל מסוים, במקרים רבים מדובר בטעות אופטית ואחיות עיניים, אחרי שכל קשר בין מה שהיה אמור להימצא במוצר ומה שהוא באמת מכיל הוא מקרי בהחלט ובאחריות הצרכן בלבד... וכלשונו היצירי של מדריך הכשרות של תשכ"ד:

"הטכניקה החדשה שהתפתחה בדורנו אנו בצעדי ענק, הולכת וכובשת את תזונת האדם לכל ענפיה וחלקיה. לפני דור אחד או שנים ידע האדם כי הלחם מיוצר מחיטה, החמאה והגבינה שהוא אוכל - מקורן בחלב בהמה או כבשים; השמן -

כיצד מעשרין את המלח

בגלל חביבות הדברים ומפאת הרלוונטיות שלהם גם לזמננו, נצטט כאן חלק מהמובא במדריך הכשרות של אותה שנה, העוסק בתחום

מצוקת חלב הכשר

הגאון הגדול רבי משה ניישלאס זצוק"ל במכתב תודה על מדריך הכשרות

ענבי יין נקיים משיבית

דבר השמיטה תשי"ט

אנדרלמוסיה כימית

היקף הזיופים לפי אותם עיתונים היה מבהיל, הגם כשמדובר בדברים שהם נגד החוק היבש. כאשר לפי 'המדריך' בכל מה שנוגע לכשרות הדברים חמורים שבעתיים, שכן כאן מדובר בשטח הפקר ממש בו איש כל הישר בעיניו עושה, ואין פוצה פה. מכאן מסיק מסקנה מעניינת המסבירה את תפיסת וועד הכשרות משחרר התייסדותו -

"כשאנו נתקלים בתופעות עגומות אלה הלקוחות מהמציאות במחנה החילוני, כפי שמשקפות מתוך העיתונים היומיים - נצבט הלב ומתמלא חרדה: באיזה מאכלים אסורים שונים ומשונים מפטמים את הגוף ומטמטמים את הלב?!"
"המסקנה היא: אין עצה ואין תבונה אלא לנעול את הדלת בפני כל מצרד שהוא בלי לדעת את מקורו ברור כשמש."

"מכאן תשובה לשואלים תמימים: מדוע וועד הכשרות של העדה החרדית נוקט בעמדה כה קיצונית וקפדנית במתן הכשרים? ומדוע על החרדים להתנזר מהרבה סוגי-מזון שבגלל עמדה קיצונית זו הם מחוייב למעגל ההכשרים?"

"המתמצא בתוך הענינים ויודע אפס קצוה מהאנדרלמוסיה ה'כימית' וזיופי-הערבובים שהתפשטו לכל אורך חזית התזונה בארצנו - יודע גם להעריך את עמדת ועבודת ועד הכשרות של העדה החרדית, אשר רק אחרי מצוי הדין עד תומו,

מקורו בעץ הזית, שומשויו או צמחים אחרים; המלח בא ממי הים וכדו'...

"כיום, אין אדם בטוח כלל וכלל שאם הוא רואה לפניו גבינה וגם טעמה כך - שאין זו גבינה כלל, אלא תחליף כימי שמראהו טעמו וריחו כמו גבינה. יתכן שאוכל "שמן זית זך" ואין זה אלא - ה' ישמרנו! - שומן נבילות וטריפות בגוון ירוק ובטעם הזית! שותה אדם יין - ויתכן שאין זה אלא תערובת צבעים ותמציות כימיות ללא קשר לגפן! אמר מי שאמר: אפילו הנערים בחדר היו ממלאים פיהם שחוק על שאלתו המיתממת של עשו לאביו "כיצד מעשרין את המלח" ואילו כיום זוהי כבר שאלה רצינית, כי יש מלח שמעורב בו צמח האדמה ואפשר לדבר על עישור המלח..."

"הנה למשל אתם טועמים מלח-לימון ואצלכם מצטיירת תמונה על יבוש הלימון ועיבודו לאבקה עד שהופך למלח-לימון, ואילו למעשה יספר לכם הכימאי איך שעושים מלח "לימון" - אין זה צחוק - מן סוכר..."

הזיופים מתרבים ובעקבותיהם מגיעות התביעות

מכאן עובר הכותב לתאר את השלכות החמורות שהדבר מביא מבחינה כשרותית וכבר אז, מעניין לראות כי הכותב ער לכך שיש לכל זה גם השלכות בריאותיות, כפי שרק בשנים האחרונות אנו רואים כי יש לכך עדנה. בנוסף, באותה תקופה, גם היתה הערצה לחומרים הכימיים השונים, אחרי שהשתרשה תחושה בציבור, כי חומרים כימיים אין בהם כל חשש כשרותי וכי ניתן לסמוך עליהם ללא כל חשש. בא המבוא' למדריך הכשרות של תשכ"ד וערער את הדברים:

"מבלי לנגוע בנקודה הבריאותית, הרי חמרים כימיים אלה מקורם - מבחינת הכשרות - מפוקפק ביותר, אף על פי שאצל הציבור הרחב מושרש ומקובל אשר כאילו חמרים כימיים הם ללא חשש ופקפק, אולם בזמנינו אנו הרי המציאות מוכיחה כי התוספות הכימיים וההתקדמות במדע אך מסבכת ומכבידה את מצב כשרות טהרת השלחן. הכלל הקובע בעשיית המזון נובע אך ורק מחישובים כספיים, וכמובן שאנשים שאין יראת אלקים בלבם עלולים להשתמש בכל דבר אסור ללא נקיפת מצפון, ובוה מפטמים את הצבור."

מכאן עובר הכותב לדוגמאות מרתקות אודות חומרים כגון יין ושמן, גלידה ונקניק וכן הלאה, פריטי מזון רבים שבעלי מפעלים זיפום מהיסוד. תוך שהוא מביא לסימוכין קטעים מעיתונות בהם מדווחים עובדות מזעזעות אודות מחדלים מהסוג המדובר, וכן תביעות ענק שהוגשו לבתי משפט ברחבי העולם נגד מפעלי מזון.

...כאמור, נושא

הכשרות בתעשיית

המזון נהנה מסיקור

נרחב במדריך

הנוכחי, תוך הבאת

פולמוס שמתפרסם

על פני אחד מבטאוני

הכשרות בחו"ל,

בין עורכי הבטאון

לבין בעלי מפעלים

שניסו להכחיש

את ה'חיי' מרשימת

המרכיבים של מוצרי

מפעליהם...

מרן הגאון האדיר רבי פנחס עפשטיין
זצוק"ל בביקור שדות חטים למצה
שמורה ב"חפץ חיים"

אחרי בירור נוקב ויורד עד תהום - הוא מעניק את ההכשר המיוחדת.

רשימת המוצרים הכשרים לפסח

עם סיכום דברים זה, עובר מדרך הכשרות לאותה שנה לרשימת המוצרים הכשרים לפסח, שמנו כמה עשרות מוצרים בלבד, לעומת אלפי המוצרים שאנו משופעים בהם בימינו. בזכות אותה מלאכה קשה, שנעשתה באותן שנים.

רשימת המוצרים הכשרים לפסח מטעם הבר"ץ המופיעים שם, הינה רשימה מכובדת למדי, כאשר כל חלק מהמוצרים יש להם הוראות ספציפיות כמו למשל הצורך להקפיד שעל בקבוקי היין והחלב יהיה מצויין

שהם בקבוקים חדשים ולא שנעשו בהם שימוש חוזר דבר שיצר בעיה ממשית לפסח...

מתוך הדברים, מרתק לגלות כי כבר באותן שנים, עמדו אנשי היישוב הישן הנמנים על שורות העדה החרדית, עם הפנים קדימה כל העת, אל עבר שיפור והתרחבות תמידית, דבר אשר מקבל ביטוי כבר ב'מבוא' של מדרך הכשרות של אותה שנה, כאשר וועד הכשרות קורא לציבור לשתף פעולה ולהגביר את כוחם על ידי ההקפדה לדרוש אך ורק מוצרים שבהכשר, גם כאן בנוגע לתרופות עולה הכמיהה להרחיב את הרשימה אשר עדיין רחוקה משלימות.

תקני הכשרות חודרים לשווקים הסיטונאיים

בשנה זו מוכנסים חידושים בתחום זה, כאשר לראשונה מצטרף לרשימת התרופות גם מדרך 'כללים' יסודיים לשימוש בתרופות שונות בפסח' וכן מחולקת הרשימה המסורתית לשניים:

חלק אחד, רשימה של התרופות הביתיות הרגילות שניתן להשתמש בהם ללא מרשם רופא, וחלק שני תרופות שנצרכות למרשם רופא ואשר יש להגיש לרופא רשימות אלו.

מכתב מהגאון ר' שריה דלצקי על פירות נכרים שמיטה תשי"ב

**"כשקיבלנו הידיעה
הזאת התחלנו תיכף
בהתרוצצויות אצל
השלטונות כדי למנוע
זאת, והשלטונות רמזו
לנו כי כל הדבר הזה
תלוי בבעלי הטחנות
מחוץ לירושלים, והם
מצידם לא ימנעו אם
תבוא הסכמה מצד
בעלי הטחנות בארץ.
כמו כן רמזו לנו כי
מר... מבני ברק,
הוא המדרבן לצו זה,
מטעמים מסחריים
שלו..."**

התגובות הנלהבות של הציבור הרחב, יצרו סיפוק רב בוועד הכשרות כי יש שכר לפעולותיהם המאומצות. לצד עמידה על המשמר בפיקוח על הירקנים שתחת ההשגחה של וועד הכשרות, ניכרת האחריות הגדולה של ראשי הכשרות כלפי כל מי שבשם ישראל יכונה, בפרט ובכלל. נקודת המבט מתוך לקיחת אחריות רחבה ומקיפה על כל תחום הכשרות, היא שעומדת מאחורי ההצלחה הכבירה, שאת ניצניה כבר אפשר לראות אז - בעידן הפיקוח הפרטני והמזומצם. המבט הרחב הצופה אל העתיד הוא אשר בא לביטוי בשורה רחבה של צעדים שנגקטו כגוף שבעתיד הלא רחוק יהפוך למערכת החולשת על נתחים עיקריים בשווקים הסיטונאים של הפירות והירקות בארץ. הצעדים הקטנים של תשכ"ג ותשכ"ד, מרתקים מעצם היותם, אבל גם שופכים אור על העקשנות והעקביות שהייתה מנת חלקם של וועד הכשרות מיום היווסדו.

למה יגרע חלק כשרותי אחד מחברו?

בהתאם לגישת וועד הכשרות לדאוג לכלל שכבות החרדים, מפורסם במדריך קובץ הוראות מפורטות כיצד להפריש תרומות ומעשרות - לאותו שלא עלה בידו לרכוש תוצרת של וועד הכשרות... לצד מבוא שלם על חשיבות הדבר, שבו מוסבר שחובה על כל יהודי להתייחס אל עניין תרומות ומעשרות בכל חומר הדין כראוי לעניין חמור זה, הדברים הבאים מיטיבים להסביר ש"אם רואה לנכון כל יהודי שומר תורה וכל עקרת בית חרדית להקפיד על קיום כל מצוות התורה, שלא לטלטל מוקצה בשבת, וקונה אשה בשר ונוזהרת על מליחתו ושטיפתו, לוקח אדם מזון בחנות ומסתכל בו האם יש עליו החכש מהבד"צ... למה יגרע חלקו של איסור אכילת טבלים, תחום שבו שורר זלזול מסוים"?

לאחריו גם בא פירוט מדויק על נוהג הפרשת תרומות ומעשרות אצל הירקנים, תוך הדרכה לציבור לבדוק אם התעודות מעודכנות ליום הנוכחי, כי לפי ההוראות המובאות שם, על משיגה להביא עמו כל יום תעודה חדשה להחליף באמצעותה את התעודה הישנה, לאחר הפרשה. תעודת לא מעודכנת אין בה לאשר סחורה מעודכנת... לאחריו הוראות ספציפיות לשנה הרביעית, היא שנת הביעור והיודי והוראות מחודשות בתחום הדגים, אשר מתחיל לזקוף ראש בפעילות כשרותית בנושא זה. לסיכום אותה שנה, כך מסתבר, שעומדת בסימן התרחבות, נוספה גם התרחבות סמלית, עם המעבר של וועד הכשרות והבד"צ למשכן

החדש אשר בבנייני זופניק שברחוב שטראוס. הדברים מוזכרים בין בתרי מדריך הכשרות וניכר כי היתה זו הרחבה משמעותית בפעילות הכשרותית הגוברת. ברשימת המוצרים הכשרים לכל ימות השנה, ישנם חידושים ככל הנראה בתחום הדגים.

"נסענו אל הרב לנדוי מבני ברק"

בארכיון הבד"ץ, אנו מוצאים סוגיה נוספת שלא קיבלה ביטוי נרחב בין בתרי מדריך הכשרות, אשר העסיקה את וועד הכשרות באותה שנה. הפרטים מופיעים בפרוטוקול עתיק הנושא את התאריך שבט תשכ"ד ובאים בו בארוכה פרטי מהלך שהדיר שינה משומרי הכשרות, כאשר הרשויות החליטו לערב חיטה מקומית ביחד עם חיטה מיובאת, כך שהקמח יכיל ערבוב קמחים, עובדה אשר מציבה לפתחם של שומרי הכשרות בעיה כשרותית חמורה. את פתרון המהלך, הובילו נציגי וועד הכשרות של הבד"ץ, ביחד עם הגאון רבי יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק, כאשר הצליחו בוועד הכשרות לחשוף את המניעים האמיתיים של המהלך, כאשר אינטרנסט היה תחום על כך וכל נסיונות השכנוע עלו בתוהו. מכך אנו למדים על אופי פעולותיו היסודיות של וועד הכשרות בכל סוגיה שעלתה על הפרק:

פרטי כל שמיטה

כ"ק מרן הגאב"ד שליט"א בבדיקת חיטים למצה שמורה עם המפקח הרב יהושע קלפהולץ הי"ד

התחיבות לדרישת הבד"ץ תש"כ

מכתב תשובה להגאון הגדול רבי העניך פאדווה זצוק"ל גאב"ד לונדון

הי"ר של זה, רק קמח מעושר כדין, וכשראה שאנו לא מרוצים מזה, אז התחיל להתנהג בגסות יתירה וגורשנו משם. כשמסרנו להבד"ץ תוצאות הביקור בבני ברק, אזי גם הבד"ץ כתבו למר... מכתב מנומס עם כל ההסברים, אך ללא הועיל ובכלל לא ענה על מכתב הבד"ץ."

בשנים הבאות, נראה כיצד בוועד הכשרות אכן קוצרים את פרי העמל הרב שהושקע בנושא זה עתה.

עדנה של התחדשות

במדריך הכשרות של שנת תשכ"ה, ומתוך המסמכים המופיעים בארכיון וועד הכשרות של אותה שנה, אנו רואים פעילות מוגברת. אם בשנה רגילה, רחשו משרדי וועד הכשרות פעילות סביב השעון, הרי לקראת שנת השבע הקרבה ובאה - תשכ"ו - התעצמה הפעילות שבעתיים. מיטב המחנות התכנסו יחדיו לטקס עצות כיצד לסתום כל חור אפשרי מכל פרצה אפשרית מבעוד מועד. רשימות ספקים ורשימות מוצרים, לצד נהלי עבודה ברורים. משגיחים מיוחדים כבר נשכרו להצטרף לצוות המוכרח, כדי לאכוף את נהלי הכשרות של שמיטה וכדי להביא את דבר השמיטה אל העם שבשדות.

בהתאם לכך אף קיבל מדריך הכשרות של שנת תשכ"ה - שנעשה כבר כדבר של מסורת - עדנה של התחדשות. והשנה, לקראת שנת השמיטה המתרגשת ובאה על העם שבציון, ואתה עמה הזהירויות והחששות הלא

"שבת תשכ"ד. בחודש זה קיבלנו ידיעה ממר... בעל הטחנה בירושלים... כי הממשלה הודיעה לו כי מוכרח להתחיל לטחון בטחנה שלו גם חיטה מקומית, היינו לערב בתוך כל הקמח מחור"ל גם חיטה מקומית, וזאת מכיוון שהם מקווים שעם הפעלת המוביל הארצי בקרוב, יהיה להם חיטה מקומית בשיעור של חמישים אחוז, היינו שהממשלה רוצה לשבור את הסטטוס שהיה קיים כל הזמן כי בירושלים לא הכניסו שום קמח מקומי בהשתדלותנו, כדי למנוע חששות של שמיטה ושל הפרשת תר"מ. "כשקיבלנו הידיעה הזאת התחלנו תיכף בהתרוצצויות אצל השלטונות כדי למנוע זאת, והשלטונות רמזו לנו כי כל הדבר הזה תלוי בבעלי הטחנות מוחץ לירושלים, והם מצידם לא ימנעו אם תבוא הסכמה מצד בעלי הטחנות בארץ. כמו כן רמזו לנו כי מר... מבני ברק, הוא המדרבן לצו זה, מטעמים מסחריים שלו.

"בשמענו זאת, נסעו הרב נפתלי הלברשטאם עם ר' עמרם בלוי להרב לנדוי רב דבני ברק לבקשו שישפיע על ... שיבטל עקשנותו. והוא אמר לנו כי לא יכול להשפיע עליו, אך בשמענו כי הממשלה רוצה כבר ממש לטחון חיטה מקומית בכל הארץ, אמר לנו כי לו לא ידוע שום דבר על זה והודה לנו על ידיעה זאת. ואמר לנו כי תיכף יתחיל גם הוא לעשות משהוא בנדון זה. "כן נכנסנו למר... בבני ברק והתחלנו לשדלו ולהסביר לו החורבנות שיכולים לצמוח משבירת הסטטוס וההישגים שהעדה השיגה בקושי אצל השלטונות, אך ללא הועיל, אך אמר כי במקרה שהטחנה בירושלים לא ירצה לעשר כדין כל הקמח המגיע בירושלים, הרי הוא אחראי שיגיע לירושלים אמצעות הארגון בעלי הטחנות, שהוא

"מה שלא יעשו יחידים, יעשה
הציבור בכוח הרבים"

במבוא למדריך הכשרות של אותה שנה, אנו מקבלים את המסר החשוב העובר כחוט השני בין השורות, בדבר חשיבות הגדלת כוח הכשרות על ידי התלכדות ציבורית. הדבר מגיע לביטוי בעקבות מהפכה של ממש בתפיסת הכשרות באותה שנה. מעתה מפסיק וועד הכשרות להלחם זעיר פה זעיר שם, אלא מוביל כוח ציבורי מאוגד, אשר נרשם מראש ומביע את כוונתו לפעול אך ורק לפי כללי הכשרות של ה"בד"ץ. משכך, שוב ושוב, עולה הקריאה מבין הדפים לציבור להגדיל את כוחו על ידי ההרשמה של כל אחד ואחד בלי יוצא מן הכלל 'לרשימת שומרי שמיטה' כי "מה שלא יעשו המון יחידים יעשה הציבור, ומה שנבצר על ידי בודדים יבוצע בכוח הרבים. ובפרט סידורי שנת השבע התובעים כ"כ הרבה עמל והקרבה".

ההישגים שעלו בידי וועד הכשרות עד אז באמצעות כוח הציבור, מגיעים כעת לדוגמה הנוגעת למוצרי יסוד:

"דוגמא בולטת להכרחיות ליכוד הציבור הירושלמי, הוא שאלת הקמחים והסוכר, אשר ב"ה עד כעת, הם מסודרים בפעיה"ק אשר החיטה של טחנת ירושלים מופרשת תרו"מ על ידי ב"כ הגבד"צ שליט"א, וסוכר מקומי כמעט שאינו מובא לירושלים, לצורך שנת השמיטה אשר

**...במבוא למדריך
הכשרות של אותה
שנה, אנו מקבלים
את המסר החשוב
העובר כחוט השני
בין השורות, בדבר
חשיבות הגדלת כוח
הכשרות על ידי
התלכדות ציבורית.
הדבר מגיע לביטוי
בעקבות מהפכה
של ממש בתפיסת
הכשרות באותה שנה.
מעתה מפסיק וועד
הכשרות להלחם זעיר
פה זעיר שם, אלא
מוביל כוח ציבורי
מאוגד...**

פשוטים, יצאו לאור מהדורה מיוחדת נוספת לזו הרגילה, מדריך מיוחד לשמיטה, במסגרת מדריך הכשרות של בד"ץ העדה החרדית.

שאלתו של הגאון הרב יששכר מאיר זצ"ל מנתיבות

הדמדריך המיוחד, כמו כן את עובדת היות העדה החרדית הכתובת המרכזית לכל שאלה בנושא השמיטה, אפשר לראות מהמכתבים הרבים הקיימים בארכיון, מאישים שונים שמבקשים להתעדכן בפרטים נחוצים לקראת השמיטה, ביניהם רבנים מפורסמים אשר ידעו להעריך את עבודת הקודש של וועד הכשרות ולהשתמש בהם. וכמובן שהללו ביקשו גם למצטייד במדריך אישי לקראת השמיטה.

כגון גלויה מעניינת משנת תשכ"ה, אשר נשלחה אל "מזכירות העדה החרדית, מחלקת הכשרות בניין זופניק רחוב שטראוס 26 ב', ירושלים עיה"ק". מאת השולחת, "אסתר קליין אצל הרב יששכר מאיר, נתיבות (עיתה)". תוכן המכתב היה כמה בירורים כשרותיים, וכמובן בקשה לקבל את מדריך הכשרות של ה"בד"ץ.

"ידוע לי שכת"ה מטפלים בהסדרים לקראת שנת השמיטה"

ממכתב אחר הנושא את התאריך ח"י מנחם אב תשכ"ה שנשלח מהגאון רבי שלום דרמור, מלפנים רב אב"ד ניאמץ ולאחר מכן רב אב"ד קרית גת, עולה בקשת עזרה מהבד"ץ על כמה בירורים נחוצים בענייני שמיטה:

"ידוע לי שכת"ה מטפלים בהסדרים לקראת שנת השמיטה הבעל"ט, נא לענות לי לוחות תאריכים לפרי האדמה ולירקות ולקמח חיטה ומיני אפיה (שמרים וכדומה), ממתי יש להזמין מהם בשנת השבע תשכ"ז הבעל"ט ובאיזה אופן להשיג ירקות לציבור שומרי השמיטה שלא יהיה עליהם חשש ספחי שמיטה בתקווה לקבל תשובה תיכף. אחתום בידידות ותודה למפרע, ידידכם החותם בברכת התורה".

מכתבו זה מצטרף לשורת מכתבים מרבני ערים שונות בארץ, הממענים את שאלותיהם לבד"ץ לקראת שנת השבע.

מעניין למצוא גם מכתב מסוג נוסף של אנשים הממענים את בקשותיהם אל ה"בד"ץ, כמו במסמך המעניין הבא מאת הד"ר אהרן וינר, מתאריך כ"ו אלול תשכ"ה, ובו כותב ש"אכיר לכם רוב תודה אם תואילו בטובכם כעת לשלוח לי מייד את המדריך שלכם לשנת השמיטה הבעל"ט".

מכתב מחברת טנא נוגה

המפקח הרב יושע קלפהולץ הי"ו בבדיקת שדה חיטים

אישור קצית חיטים שמורה

חוזר לסחרי מצה שמורה

מגידולי הארץ, ואין מרשים הבאתם מחו"ל". פתרון לכל הבעיות עוברת ראשית כל דרך התאחדות והתלכדות הציבור ככוח אחד גדול המסוגל לדאוג לפתרונות ביעילות רצויה. ולכן הקריאה מופנית אל הציבור הרחב:

"לכל יהודי השואף להיות שומר שמיטה כדת וכדין להרשם אצל ועד השמיטה, למלא את טופס ההרשמה הרצ"ב ולשלחו אלינו בהקדם, והזריזות לעולם חשובה, בייחוד לגבי שאלות כבדות ואחראיות, אשר ועד השמיטה החל כבר עוד בתחילת החורף בטיפול לפתרונם, לכן מה מאד נחוץ לברר ולדעת את מהות וגודל כוח הצבור".

ומסיימים בקריאה מעשית: "מע"כ נדרש בזה להחזיר לנו ממולא בפרטות את הטופס הרצ"ב".

וכאשר מחד גיסא מתאחד הציבור בהמוניו תחת סמכות הברד"ץ, פעלו נציגי ועד הכשרות בעבר השני של המתרס, מול החקלאים וציבור הירקנים, שביניהם נערך סבב חתימות לקראת השמיטה, שבו הוחתמו כל הירקנים שהיו מעוניינים לקבל את הכשר הוועד, על טופס התחייבות בזה הנוסח:

"הצהרה והתחייבות.

"הנני מצהיר ומתחייב בזה כלפי הרה"ג הברד"ץ שליט"א של העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו, שהנני מעמיד את עצמי ואת חנותי תחת משמעת ופקוחם הבלעדי של הרה"ג הברד"ץ הנ"ל, בנוגע לכל מסחר קניה ומכירה של כל מיני תוצרת חקלאית פירות וירקות במשך כל שנת השמיטה הבעל"ט תשכ"ז והתקופה שלאחריה היינו שנת תשכ"ז".

נחוץ ש"שחנת ירושלים" תמחן אך ורק היטת ייבוא או של שנה ששית ושימשו ההסדר שסוכר ישווק בירושלים רק סוכר חו"ל, על כגון דא מאד ומאד נחוץ ומועיל בעזה"י כוח הרבים של ציבור הרשומים לשומרי שמיטה. אשר על כן אל יתהלל החכם בחכמתו לעשות שבת הארץ לעצמו ולבני ביתו ללא תלות בכוח הציבור, מן הנמנע שתהא קומת שמירת השביעית שלימה ותקינה אלא על ידי ההשתלבות המלאה בתוך צבור מאורגן ועל ידי הרשמה של כל ירא וחרד בתוך עדת שומרי שמיטה גיבורי כוח עושי דברו".

בהקשר לרישום הנ"ל אף מתפרסם במדריך קריאה קדושה של הברד"ץ אל כל אחד ואחד להצטרף אל מיזם החתימות: "מחובת כל אחד ואחד לרשום אותו ואת ביתו בסדר ההרשמה שיוכרו מטעם ועד השמיטה של העדה החרדית, ובזה יוסיפו כוח לעוסקים בעבודת הקדש שיצליחו בסידור העניינים האחראיים וגם החובה לעמוד לימינם בכל מאורם ונפשם בעבודת קודש זו".

"הנני מעמיד עצמי תחת סמכות ופקוחם הבלעדי של הברד"ץ"

לאחר קריאת קודש זו, מפרסם גם וועד הכשרות את דבריו, ולאחר שמסביר לציבור בקצירת האומר את הקשיים עמם אמורים להתמודד לקראת השמיטה, במיוחד בנושא השמרים הטריים, שבכל ארץ ישראל היה אז מפעל אחד ומיוחד שייצר את המוצר, מה שגרם לקשיים בהכשרתו וכו', וכמו כן "גם בסוכר עלה בהרבה אחוז גידולי הארץ. ומצרכי לוואי שונים כמו מלח לימון, חומץ. פקטין וספירט הם כיום רק

...הישיבות סוערות לעיתים, ותמיד מקיפות מגוון רבות של נושאים, נושא רודף נושא, כשהכל דורש טיפול דחוף. אמנם כן, רק מלהבין כל דבר ודבר לאשורו, צריך להיות 'מבין' גדול בכשרות או נושא משרה כבודה בוועד הכשרות. מצד שני, כדי להעלות את הדברים על הכתב נצרכים היינו לסדרת ספרים עבי כרס...

כל מיני גורמים, הרה"ג ר' אברהם ראטה אמור לבדוק נתוני שטח שלפי השמועות מצריכות הכרעת מומחה. וכן הלאה, שמות של מקימי הכשרות דור המייסדים עולים כסדר, כשהם נראים בפעולה.

הישיבות סוערות לעיתים, ותמיד מקיפות מגוון רבות של נושאים, נושא רודף נושא, כשהכל דורש טיפול דחוף. אמנם כן, רק מלהבין כל דבר ודבר לאשורו, צריך להיות 'מבין' גדול בכשרות או נושא משרה כבודה בוועד הכשרות. מצד שני, כדי להעלות את הדברים על הכתב נצרכים היינו לסדרת ספרים עבי כרס, ולא רק לשורות הקצובות המיועדות לפרויקט זה...

אי לכך נביא טעימה קלה, בציטוט חלקי, מהישיבות המרתקות, מספר פרוטוקולי סיכום של ישיבות שנערכו בשנים כ"ד, כ"ה. קריאתם מרתקת גם מצד ערכם ההיסטורית, וגם מצד החידושים הכשרותיים העולים מהם.

כשרות הגבינה הצהובה והצפתית

אנו פותחים משיבה שנערכה ביום ג' פרשת וארא כ"ב טבת תשכ"ד, לגביה מדווח כי "ישיבת הרה"ג הבד"ץ שליט"א בענייני כשרות, בהשתתפות הרב הלל שלזינגר ור' נפתלי הלברשטאם". על הפרק עלה עניין המתנת שש שעות בין

הטפסים שהוחזרו אל משרדי הבד"ץ ונשמרו במקום מיוחד, ושימשו למעין דו"ח סקירה אישי של כל חקלאי וחנות שמילאו את הטופס. במהלך השמיטה ולאחריה, נרשמו על הטופס הערות, בנוגע למידת עמידתם של בעלי הטופס בהתחייבות עליהם חתמו...

"נתעורר עליו חשדות"

בתחתית אחד הטפסים מצאנו כיתוב מעניין, שניכר שנכתב בפרקי זמן שונים. נביאו כלשונו, כמובן לאחר השמטת השם המדובר:

"נתעורר עליו כמה חשדות שמביא לקונים הביתה תוצרת לא בהכשר, באופן ישיר ולא באמצעות חנותו, בבדיקה.

"תחילת כסליו: מצא אצלו המשגיח תפוחי אדמה חדשים. נדרש ונתן ערבון 50 ל"י. בסיון: נקרא לבד"ץ בחשש על קשואים ופעם שניה על אפרסקים של יהודים שקנה על הקשואים הכחיש, האפרסקים הודה שקנה לביתו והבטיח לא למכור. אדר: המשגיח מצא אצלו כמה ק"ג של תפוחי ע"ג וגם תמרים, הוזמן לדין בנוכחות המשגיח..."

או נוסח הרשום על טופס אחר: "בתשרי הוא מכר גזר יהודי, פורסם עליו כרוז הסרת השגחה, בא והתחנן שייטיב דרכיו והפקיד ערבון אצל הראב"ד. בכסליו הוסרה ממנו השגחה..."

אגב, ידיעה אזוטריית צדה את עינינו, המראה את התערבותו של וועד הכשרות בכל מה שקשור לחיי הדת של הפרט, כאשר היא עוסקת אודות גוי של שבת שהנהלת הבד"ץ דאגה להציב באופן קבוע ורשמי, "היות ולפעמים יש ח"ו צורך בשבת גוי כגון פתיליה או מנורה שהתלקחו ח"ו בשב"ק... - "ע"כ למקרים מעין אלו - "כשקורה ח"ו, דאגנו לגוי של שבת שיהיה זמין למצטרך, בבתי אונגרים ע"י ביכנ"ס פרושים".

פרוטוקולים בפרסום ראשון

כחלק בלתי נפרד מנהלי עבודת הכשרות, נערכו לעיתים קרובות ישיבות צוות וועד הכשרות וחברי ההנהלה, בהן נידונו בכובד ראש כל העניינים הצריכים התייחסות, והבעיות השונות שהתעוררו בשדה הכשרות, כאשר אחת לתקופה חברו לאסיפה זו גם חברי הבד"ץ הרבנים הגאונים שהכריעו אז את הכרעתם הבהירה.

כל בעיה מקבלת מענה. עניינים נחתכים, כשרוב הדברים נשאים הרחק מעיני הציבור. שאלות סבוכות מועלות ומקבלות הכרעות לעיתים חדות, אך תיכף ומיד נקבעות דרכי פעולה, בהן אנו למדים כי הרה"ג ר' הלל שלזינגר נשלח לברר בירורים מסוימים מול

היום כשהרבנים מתבקשים להביע את דעתם בנושא היות ויש חשש רציני שהשלטונות רוצים לאסור שחיטת עופות בכתי השחיטה בעיר ולסדר שכל השחיטה של העופות יהיו רק מחוץ לעיר "וישנם חששות רציניים שזה יהרוס עניין כשרות שחיטת העופות."

"נמסר לבד"ץ שהנהלת העדה כבר דנו בעניין זה והוקמה ועדה שתטפל בדבר. הבד"ץ מורים שהנהלת העדה ימשיכו לעמוד על המשמר ולעשות הכל למניעת הדבר."

הרבנים נדרשו להגיב גם על נושא ברירת החיטים, במסגרת זו "נמסר לבד"ץ רשימה של הסוחרים המבררים את חיטה שמורה ביד כראוי, וכן אלו שלא מבררים כראוי. הוחלט שישלחו מכתב לאלו הסוחרים שלא מבררים את החיטה כראוי, שהם מוכרחים לברר דווקא ביד את החיטה."

מכאן אל נושא מרתק לא פחות, כשרות ה... פלסטיק.

כשרות הפלסטיק של תשכ"ה

מי לא מכיר ומי לא יודע את חותמת הכשרות על מוצרי הפלסטיק. ברגע הראשון נראה דבר בלתי טבעי עובדת השתרבותו של החומר ממקור הנפט, שמוכר כל כך לכולנו לרשימת המוצרים שבהשגחה... ואל הפרוטקולים. ברם ברגע השני, קריאות הפתעה בוקעת, מפי כל קורא, כאשר הוא מבין כי בעצם תעשיית הפלסטיק באותם ימים עודנה הייתה בראשיתה! גם השאלות שהפלסטיק הציב בתחום הכשרות לא נגעו

גבינה לבשר, כאשר ישנן גבינות שונות שאינן ממש גבינה קשה, אך דומות להן אם בתהליך הייצור אם בטעמו. נושא זה הוא נושא מוכר כיום והפוסקים כבר אמרו את דברם בנידון, בעקבות הדברים שעלו בראשיתם בישיבות כשרותיות אלה של בד"ץ העדה החרדית.

בימים של אז, הדברים עדיין לא נחתכו לגמרי, אי לכך דנו בגבינה 'צפתית' שנמכרת ע"י חברת 'רענן' "אבל במציאות היא לא משם" מזה דינה. ו'הוחלט שדינה כגבינה רכה שלא צריכים להמתין שיש שעות, אך כעבור זמן שזה יהיה כבר מיושן קצת, אזי יצטרכו לשאול אז שאלת חכם. והוראה זו לפרסם."

הנושא הבא הוא מוצר בתחום העופות שנקרא 'עופות כבוש' הנקרא גיפסקלטע'. הגיעה ידיעה על מאן דהו ש"עושה עופות כבוש בלי הכשר, ונראה שזה בהכשר, הוחלט להגיד לו שאם לא יעשה בהכשר הבד"ץ, אז נפרסם שזה לא בהכשר."

מגוון נושאים עולים על השולחן, ביניהם פניה של הראב"ד לבעל מאפיית מצות מכונה בעניין הכשרות, פנייה נוספת מוועד הכשרות והפעם אל בעלי בתי החרושת של התרופות בארץ, בבקשה לייצר תרופות רק עם קמח תפוא"א או קמח אורז ותירס ולא קמח חיטה. כך בפשטות, מסוכמת פעילות ענפה מול תעשיות התרופות בארץ, לעשות צעדים לקראת שומרי הכשרות ולסייע להם להמנע מלצרוד תרופות חמץ בפסח: "נשלח מכתב מוועד הכשרות לבעלי הבית חרושת של התרופות בארץ, בקשה לייצר תרופות רק עם קמח תפוא"א או קמח אורז ותירס ולא קמח חיטה, ונתקבלו כבר כמה תשובות. הוחלט להמשיך במאמץ על כל בתי החרושת."

גם נושא השחיטה הכשרה לא יורדת מסדר

מהפכה בתחילת דרכה

רגעי ההתהוות של רגעים גדולים בהיסטוריה, גדולים ממעריכיהם. גדלותם האמיתית נמדדת במבט רחוק לאחור, ולפי אמות מידה שכלל לא היו קיימים בידי עדי ההתרחשות, עד כמה ישפיעו על הלכי הרוח בתודעת הציבור, כחלוף דור או שניים.

שעת נטיעת השורשים ההיסטוריים בדרך כלל לא מזוהה בתור כזו, רק בדיעבד היא זוכה לתואר הראוי לה.

עדות לכך אנו מוצאים בעובדות, היבשות משהו, בין שורות מדריך הכשרות, המסכם ומלווה את ההתהוות ההיסטורית של מערכת כשרות, המלווה את ציבור המהדרין עד ימינו. ההיסטוריה נפרסת בפנינו על גבי דפיו של המדריך של תשכ"ה זוהי התחושה העולה מעלעול במדריך זה. אנו נחשפים למאמר מבוא המספר את סיפור כשרות העופות, בעיקר את השינויים הדרסטיים שהתחום עבר לקראת שנה זו. גירסה דומה מאוד לשינויים אלו אנו מכירים עד היום.

צעדי הראשונים של וועד השחיטה

וכך, מזיופי התעשיות באופן כללי, שקדו בוועד הכשרות כסדר על הכנסת שיפורים גם בענפים הנוספים כשאחד מהם הוא כשרות

...רגעי ההתהוות של רגעים גדולים בהיסטוריה, גדולים ממעריכיהם. גדלותם האמיתית נמדדת במבט רחוק לאחור, ולפי אמות מידה שכלל לא היו קיימים בידי עדי ההתרחשות, עד כמה ישפיעו על הלכי הרוח בתודעת הציבור, כחלוף דור או שניים...

לרוב הציבור, שכן היו צריכות לעבור עוד כמה עשורים עד שהפלסטיק יחדור לשוק הצרכנות הפרטית.

בכל אופן, הדבר לא מנע מרבני הבד"ץ להידרש לכלי החדש, לנסות לעמוד על טיבו, על היבטיו הכשרותיים. כה היו הם תמיד, כבר אז הקדימו פתרון לשאלה, מקדימים צעד אחד את הקידמה והטכנולוגיה.

"נמסר לבד"ץ מכתבי חוות דעת של המומחים בעניין הכלי פלסטיק בעניין שאלת פסח. הוחלט שעדיין אין יכולת לדון על זה כי אין עדיין חומר עיוני מספיק ויש להמשיך לכתוב להמומחים. וכשיהיה עוד תשובות מהמומחים, אז ידונו עוד הפעם על זה".

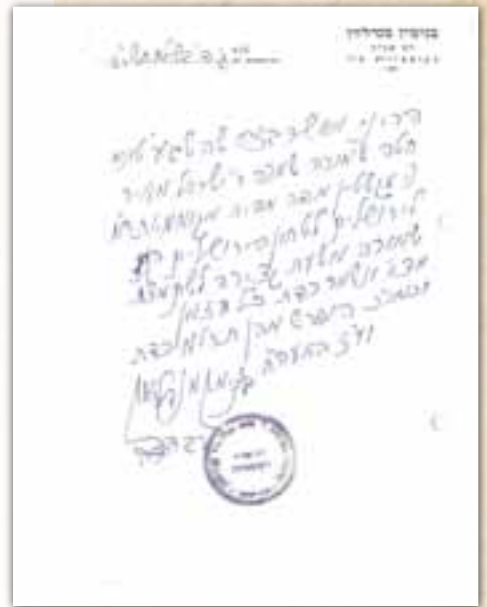
בהמשך נקבעים פרטים שונים אודות תפעולם של מספר מאפיות, כתנאי להמשך קבלת ההכשר לאחר שנמצאו כמה ראיות על בעיות באותן מאפיות שהביאו עליה נגיעות גבוהות של חרקים במוצריה ונגקטים צעדים שונים למניעת הנגיעות.

תופעות הזיופים הראשונות

מכאן אל תופעה מוכרת מימינו, שכנראה כבר היתה מוכרת היטב כבר אז - הזיופים. תופעת הזיוף של חותמת הכשרות של הבד"ץ אינה המצאה של הזמן האחרון... זאת ידענו מראש. בכל זאת לא נעים להיתקל בה רטרואקטיבית, כל כך הרבה שנים אחורה...

הנידון הוא חותמת הכשרות על בקבוק יין בשנת שמיטה, שעה שהמפעל שממנו יצא הבקבוק כבר אבד מזמן את הזכות להשתמש בה, אחרי שנתפס סוחר בפירות שביעית אסורים. וכך אנו מוצאים "נמסר לבד"ץ על זיוף נורא. מצאו בבני ברק בקבוק יין של יקב ... (כידוע הוסר ההכשר שלהם מאחר שעבדו בשנת השמיטה בענבים אסורים) והיה על הבקבוק חותם שלנו מהבד"ץ בתוספת יקב שומר שביעית. נתברר שהתו עם החותם הגיע למי שהגיע על ידי שהיקבים שכן נמצאים בהכשר שלנו, מוסרים לבעלי הנויות תוים כאלה על מנת להדביקם הם בעצמם על בקבוקי היין שלהם ומישהו הדביק את זה על בקבוק שלא בהכשר. הוחלט לאסור על כל היקבים להשתמש עוד בתוים אלו, היינו תוים עם חותמת הבד"ץ שהוסיפו על הבקבוק בצירוף התו של היין מצד האחורי. רק שישתמשו עם החותם על התו הרשמי של הבקבוק. כן להמשיך לברר מי הוא הזיפן או בעלי היקב בעצמם או סיטונאי או בעל חנות למשקאות..."

כך בצעדים עקביים ויסודיים, כבר פעלו אז במערכת הכשרות של הבד"ץ מול המזייפים ומאז ועד היום ממשיכה הפעילות הענפה הזו, בכל תוקף.

אישור מגב"ד קוממיות זצ"ל על חיטים למצה שמורה

רשימת מזון לתינוקות לפסח

כשרות חמאת קקאו

העופות. בכלל, 'המהפכה התעשייתית' שבמידה מסויימת השתכפלה לאזורנו בועיר אנפין באותן שנים, הביאה עמה שינויים מבניים בתהליכי הייצור של כל ענף המזון. אחד מהענפים הוא העופות. אם היום רגילים להיכנס למרכול השכונתי, לבחור 'במחלקת הקפואים' בעוף ארוז בקפידה שיענה על דרישותנו, הצרכנית נטו... שכן דרישתנו הכשרותיות בנושא מסתכמות כל כולה במציאת הסמל המוכר, והמרגיע, של וועד הכשרות של הבר"ץ... הרי עד לפני כמה עשורים התמונה היית שונה בתכלית...

גרעין השינוי של היום לעומת פעם, הוא שהיום ההכשר הוא על העוף עצמו, דהיינו כל עוף שעבר את שלבי הפיקוח ואושר, מקבל אישור ספציפי ומוטבע עליו באמצעים שונים סימני זיהוי של אישור כשרות. ובכך הופך המוצר לפריט סחיר, עובר לסוחר, בכך שכל מי שרוצה יכול למוכרו ולהפיצו. המוצר מפוקח וכשר לשימוש באופן מוחלט.

אך באותם ימים, בתחילתה של דרך, טרם עידן הפלומבות ודומיהן היה דבר מורכב הרבה יותר. מקבלי ההכשר היו בעצם...שוחטים. האישור היה שהשוחט שחט כדת וכדין ותו לא. אם ידוע היה שאיטליז פלוני מוכר רק את התוצרת של השוחט ששחיתתו מאושרת מטעם הבר"ץ, הרי שהאיטליז היה גם הוא מאושר. עד שהפסיק לשמור אמונים לשוחט, ומכניס עוד מוצרים לאיטליז, או אז כבר היה הכרוז יוצא שהאיטליז של פלוני אינה עוד בחזקת מוכר רק תוצרת כשרה 'ועל הציבר לדעת זאת ולהזהר'... בתחילה, הדבר עוד ענה על הצרכים פחות או יותר, שכן ציבור צרכני העופות עדיין לא היה גדול כל כך. בעלי האיטליז לא היו צריכים

לעמוד בפני לחץ של אספקה סדירה, בין השאר כי גם הציבור עדיין היה אמון על גישת ה'זה מה יש' ורק אותו... וממילא גם לא הפעילו לחץ משלהם על השוחטים. הכל התנהל על מי מגוחות וברוגע, כתוצאה מכך היה ניתן יותר לעקוב על מקורות העופות השחוטים, מהות הבודקים. מה גם שאז לא היה נהוג שהעופות יוכשרו על עובדי האיטליזים, כמו בימינו.

עם הזמן, שקדו בוועד הכשרות לשפר את הכשרות כך שיתן מענה לצרכים ההולכים ומשתנים במהירות.

פתרון לזריקת כלובי העופות
עיקר הקצף יצא בעקבות בעיית הזריקות

**...באותם ימים,
בתחילתה של דרך,
טרם עידן הפלומבות
ודומיהן היה דבר
מורכב הרבה יותר.
מקבלי ההכשר היו
בעצם ה...שוחטים.
האישור היה
שהשוחט שחט כדת
וכדין ותו לא. אם
ידוע היה שאיטליו
פלוגי מוכר רק את
התוצרת של השוחט
ששחיטתו מאושרת
מטעם ה'בד"ץ, הרי
שהאיטליו היה גם
הוא מאושר...**

האוכלוסיה משתמשת בעיקר בבשר עופות ולמתבונן ולמסתכל מתגלית תמונה של עומס שחיטת עופות, מה שבשנים שעברו לא היה בשאלת שחיטת כפרות, כשכל ספרי האחרונים התריעו והזהירו על המכשלה העלולה להגרם מעומס השחיטה שלוחצים על השוחט.

"גם יצויין שעם גידול האוכלוסיה היהודית בירושלים, כ"י, ועם ריבוי וגידול שחיטת העופות, הרי לעומת זה לא נראה שום ריבוי בכמות שוחטי העופות, ברור שכיום ישנם הרבה פחות שוחטי עופות ממה שהיה בשנים שעברו בשעת שחיטת כפרות... ועד השחיטה אשר כאמור, נגש לטפול בהשגחת הכשרות לעופות, הבחין במכשלות..."

כאן עובר המדריך לפרט את המהפכה הכשרותית בתחום שחיטת העופות בחסות וועד הכשרות והשחיטה של בד"ץ העדה החרדית: "פרטי המצב והמכשלות הובאו לידיעת רבותינו הגבד"צ שליט"א, אשר גדרו גדר והתקינו תקנות בהוראות ברורות לשמירת הכשרות ולהצלתה ממכשול, מטעם רבותינו הגבד"צ שליט"א הועמדו רבנים בודקי חלפים המבקרים לעתים תכופות ובודקים את הסכינים ומעמידים את השוחטים על אחרייתם בשחיטה".

'בלומבה' של כשרות

כאן באה רשימת תקנות 'בהסכמת ובהוראת רבותינו הגבד"צ שליט"א' שיצרו מהפכה כשרותית בכל סדרי השחיטה הכשרה על הצד הטוב ביותר:

מגובה רב של כלובי העופות, בעקבות הכניסה לשוק של כלובי מתכת מאסיביים שלא היה חשש שיתפרקו בעקבות זריקתם. דא עקא, החשש שהעופות עצמם יצאו בשן ועין ובריסקו איברים מהשלכתם מגובה, היה גם היה...

זאת ועוד סיבות וגורמים הביאו למאמר החמור במדריך המתפרסם על פני פרק שלם ויועד לנושא הזה. נצטט את חלקם: "המכשלה ופתרונה.

"המציאות העגומה שמכשלה נוראה שנפרצה בכשרות העופות, עקב זריקת כלובי עופות החיים מגובה רב העלול לגרום לריסקו אברים ח"ו. נמשכת בכל תקפה גם בבתי השחיטה אשר בירושלים עיה"ק..."

"אולם תהילה לא-ל כי השנה דרכנו כבר על מסלול הפתרון ורוב רובה של בעיה זו מצאה את פתרונה בנוגע לחברי העדה החרדית וכל אלו המצייתים להוראות רבותינו הגבד"צ שליט"א.

"מטעם רבותינו הגבד"צ שליט"א ניתנה הוראה חמורה לכל שוחטי העופות העומדים תחת משמעת הגבד"צ וכן לסוחרי העופות שבהשגחתו לא לשחוט עוף רק אם יבורר שהלך ד' אמות לפני השחיטה, הדרך היחידה לבטיחות כשרות העוף מפני חשש ריסקו אברים..."

"ומצוה גוררת מצוה, זכות נוספת נתגלגלה לידי ועד השחיטה עקב טיפולו בהשגחה על הנ"ל, והוא פעולות לתיקון המצב בכללו בעיני כשרות שחיטת העופות ומכירתם".

השחיטה התעשייתית וחסרונותיה

כאן אנו מקבלים באופן בלתי אמצעי סקירה מרתקת על מהלך העניינים באותן שנים, אשר כדאי לנו לקראם ולהתרשם מהדברים מגוף ראשון:

"רצוי להביא לידיעת הצבור סקירה קצרה על המצב הכללי בשנים האחרונות בשטח מכירת עופות שוחטים. לצערנו עלינו לציין כי חלק גדול של הציבור החרדי חדל בשנים האחרונות לעסוק בעצמו ולטפל סביב לשחיטת העופות שלו, במקום אשר מלפנים הי' כל יחיד ויחיד הולך בעצמו עם העוף אל השוחט ומסתכל ומפקח על מהלך השחיטה, שהסכין היא בדוק לפני ואחרי השחיטה, ושהשחיטה תיעשה במתינות ובדייקנות, הרי כיום מסרו כל הענין והטיפול בזה לידי מוכרי העופות, הצרכן בא למוכר העופות שלו ומקבל כבר עוף שחוט (חלק מהצבור, מקבל כבר לצערנו, עוף מוכשר וממולח).

"מוכרי העופות בהיותם נתונים ללחץ הצרכנים לספק עופות שוחטים בשעות מוקדמות של היום, החלו ללחוץ על שוחטי העופות להקדים ולרכז כל השחיטה בי-2-3 שעות הבוקר. 'וזאת לציין, כי בשנים האחרונות, רוב

חנוות ירקות בשוק מאה שערים בימים ההם

מכתב אל הגאון הגדול רבי בצלאל שטרן זצוק"ל

השחיטה אם הולך ד' אמות". כעת, אנו רואים שהדברים הפכו לעובדה מוגמרת, שיצרה מהפכה כשרותית בכל ענייני השחיטה של העוף בהשגחת בד"ץ העדה החרדית.

אכן, בשנת תשכ"ג, כבר ניכרה תחילתה של מורכבות הסחר בעופות שחוטים, כאשר מצד אחד אין עדיין פיקוח על הסוחרים שסחרו בעופות, ומצד שני לא הונהג עדיין חובת הסימון על העוף עצמו - פלומבה, אשר מקבלת את הכותרת: "מטעם הבד"צ אין לעת עתה פקוח על סוחריו עופות"...

במדריך דאז של תשכ"ג, הסתפקו בעיקר בהמלצה לקונים שיבררו את מקור העוף, וגם מי טיפל בו לאחר מכן מי "ואם בכלל נתתו העופות על ידי בר סמכא המבין על שאלה לשאול".

לכך הצטרפה שוב פעם אזהרה לא לרכוש עופות ב"בתי החרושת הרבים שהוקמו בארץ העוסקים בממדים גדולים ועצומים בשחיטת עופות, הכשרתם וכו' עד לשיווק מוכן לבשול, ההשגחה בזה כמעט ואי אפשרי מפני הדחיפות והריבוי. ומטעם רבותינו הבד"צ שליטא הוכרו כמה פעמים איסור גדול לקנות כל מיני עופות שחוטו חוץ אלו כי רבים האיטורים והמכשולים בזה כידוע".

כעת, במדריך הכשרות של שנת תשכ"ה, כל אלו הבעיות ועוד אחרות, קיבלו מענה יעיל ומסודר, ובאופן כללי הוסכם על סדרים חדשים ומפליגים בכל הנוגע לפיקוח העופות.

הנה כי כן, היו אלו יסודות מהפכת השחיטה בהשגחת הבד"ץ, אשר ממשיכה ללוותנו עד ימינו אלה, בס"ד.

א. השחיטה מתקיימת לא בשעת עומס ולא בשעת בהלה, כי אם בשעה רגועה, ושהשוהט יהא רגוע ושקט.

ב. השגחה קפדנית לבדיקת הסכינים, לא רק בין סוחר לסוחר, אלא אצל סוחר אחד לאחריו כל 8-10 עופות.

ג. השגחה על כל עוף שילך ד' אמות הילוך יפה ולא לסמוך על חזקות וכו'.

ד. מקפידים על זיבת הדם לאחר השחיטה לפני המריטה, שלא יוגרם צומת הדם וכו'.

ועוד כמה הידורים כפי שהיה נהוג בפעיה"ק מקדמת דנא אצל המדקדקים במצות".

כאן רואים את החידוש שהנהיג אז 'וועד השחיטה' שהחל את צעדיו הראשונים - הפלומבות הידועות מהיום, שהפכו להולוגרמות מתוחכמות:

"על כל עוף הנשחט לפי סדר השחיטה המהודרת עם השגחתם הקפדנית והמדוקדקת של המשגיחים משימים 'בלומבע' לאות הידורה"...

בהמשך, אנו רואים גם התייחסות של מחיר העוף שהתעדכן כתוצאה מה'בלומבה' ב-15 אגורות עבור כל בלומבה...

יסודות מהפכת השחיטה

למעשה, במדריך הכשרות הקודם, של שנת תשכ"ג ישנה התייחסות ל"חשש ריסקו איברים כתוצאת מנהוג ההשלכה שהתחיל להשתרש, לאחר שכלובי הברזל חדרו לשימוש". עוד מצוין שם שכבר בתשכ"א התריעו על הבעיה, ושוקדים ללא הרף על מציאת פתרון ראוי, ויודיעו על כך בקרוב. את הדברים מציינים עם הסיום "והמהדרים נוהגים לבדוק את העוף לפני

בידול בסופגניות חלביות

בס"ד
לאור הריבוי בסוגי סופגניות חלביות,
שעלולים לגרום למכשולות.

יסומנו סופגניות חלביות בסימון בולט

ע"י נעיצת דגלון בצבע כחול
עם כיתוב "חלבי"
על כל סופגניה חלבית.

על הציבור לשים לב לסימון זה, כדי לא להיכשל ח"ו.

ברשתות מזון וחנויות נמכרים סופגניות
ממאפיות שונות שבהשגחת הבד"ץ, ויש מהם
המפשירים ומחממים בתנורים שלהם ללא פיקוח.

על הציבור לדעת

כי השגחת הבד"ץ על סופגניות היא רק על הנמכרים
במאפיות או בחנויות המפעל, כשבמקום תעודת כשרות מקורית,
או בקופסאות סגורות של מאפיות בהכשר הבד"ץ.

ועד הכשרות שע"י הבד"ץ העדה החרדית
ירושלים ת"ו

כסלו תשפ"א

חדש! ניתן לקבל במייל עדכוני כשרות נחוצים
להרשמה לרשימת התפוצה של וועד הכשרות
נא לשלוח מייל: ל- bdzmeyda@gmail.com

חנוך לנער!

נמצאים בחנויות מהתקים ומוצרי מזון שונים
מחפילים שונים וכמותגים דומים

חלקם בהנשר הבד"ץ ועליהם הותמת הבד"ץ
וחלקם מיוצרים בקו ייצור ללא השגחת הבד"ץ.

ואין לנו אחריות לגביהם.

חותמת הכשרות. הערובה היחידה לכשרות המוצר!

